

บทที่ 2

การประกอบธุรกิจให้สินเชื่อเงินด่วนโดยเอกชนซึ่งมีใช่สถาบันการเงิน และการกำกับควบคุม

ในระบบเศรษฐกิจของสังคมมนุษย์ได้มีวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เพื่อสนองความต้องการของตนเองและชุมชน โดยเริ่มต้นจากการที่มนุษย์เริ่มมีการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการกัน (Barter System) ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญมาจากจำนวนมนุษย์ที่เพิ่มขึ้นมากขึ้น และมีการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม จึงทำให้มนุษย์สามารถแสวงหาหรือผลิตสินค้าและบริการได้เพิ่มขึ้น อันทำให้ความต้องการในการบริโภคและบริการเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ในขณะที่มนุษย์แต่ละคนแต่ละกลุ่มมีความสามารถและความชำนาญในการแสวงหาสินค้าและบริการอย่างจำกัด จึงทำให้มนุษย์เริ่มนำสินค้าหรือสิ่งของที่ผลิตขึ้นหรือหามาได้มาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน โดยที่การแลกเปลี่ยนนี้เป็นการแลกเปลี่ยนโดยตรง (direct exchange) ยังไม่มีสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนใดๆ

เมื่อเศรษฐกิจและสังคมขยายตัวมากขึ้น ความจำเป็นในทางเศรษฐกิจและความต้องการในการแลกเปลี่ยนสินค้าก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย และโดยที่การแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการระหว่างกันโดยตรงนั้นมีข้อจำกัดและความไม่สะดวกหลายประการ มนุษย์จึงเริ่มใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน โดยเงินในระยะแรกเริ่มนั้นมีลักษณะเป็นโลหะ เช่น โลหะเงิน ทองคำ ทองแดง เหล็ก ทองเหลือง อีเลคตรัม ตะกั่ว ทองสัมฤทธิ์ นิกเกิล เป็นต้น¹

เนื่องจากความต้องการในการใช้เงินมีเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ทรัพยากรโลหะต่างๆ นั้นมีอยู่อย่างจำกัด มนุษย์จึงเริ่มนำเอากระดาษมาทำเป็นเงิน ทั้งนี้ เนื่องจากกระดาษมีราคาต่ำกว่าโลหะทั่วไปและมนุษย์สามารถผลิตกระดาษขึ้นได้ตามความต้องการ อีกทั้ง กระดาษยังสามารถผลิตขึ้นให้มีลวดลายและสีสันแตกต่างกันได้ตามความต้องการง่ายกว่าโลหะ

เมื่อระบบเศรษฐกิจได้วิวัฒนาการเพิ่มขึ้นในเวลาต่อมา จึงมีการนำเอาสินเชื่อเข้ามาใช้เพื่อช่วยอำนวยความสะดวก อันก่อให้เกิดการขยายตัวในทางเศรษฐกิจและการค้าตลอดจนการพัฒนาาระบบธนาคารและสถาบันการเงินต่างๆ ซึ่งธนาคารและสถาบันการเงินนั้นมีลักษณะเป็นแหล่งกลางระหว่างผู้ออมกับผู้ลงทุนด้วย สำหรับสินเชื่อ นั้น ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในตั้งแต่

¹ สันติภาพ จินดาแสง, การเงินและการธนาคาร (กรุงเทพฯ : 2527) หน้า 24.

ค.ศ. 1300 เป็นต้นมา เนื่องจากมนุษย์เริ่มมีการคิดค่าตอบแทนคือดอกเบี้ยจากการติดต่อซื้อขายสินค้าหรือจากการกู้ยืมเงินระหว่างกัน ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากการที่ทรัพยากรธรรมชาตินั้นมีอยู่อย่างจำกัดในขณะที่ความจำเป็นในการดำรงชีพและความอยู่รอดในสังคมยังมีอยู่ การมีสินเชื่อในสังคมโดยอ้อมแสดงให้เห็นถึงศีลธรรมของสังคมนั้น เพราะการมีสินเชื่อแสดงถึงความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจของคนในสังคม ปัจจุบัน การให้สินเชื่อมีทั้งที่อยู่ในระบบและนอกระบบ เนื่องจากวิถียานิชพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงการกำกับดูแลการให้สินเชื่อรวมตลอดถึงกฎหมายที่ใช้เพื่อการกำกับดูแลการให้สินเชื่อดังกล่าวเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงขอกล่าวถึงเฉพาะการให้สินเชื่อภายในระบบเท่านั้น

2.1 รูปแบบของการให้สินเชื่อภายในระบบในปัจจุบัน

การให้สินเชื่อภายในระบบ คือ การให้สินเชื่อโดยถูกกฎหมาย กล่าวคือ ผู้ให้สินเชื่อได้รับอนุญาตจากภาครัฐให้ประกอบธุรกิจดังกล่าวได้² การให้สินเชื่อภายในระบบนี้ ผู้ประกอบการจะไม่สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่เรียกเก็บกับผู้กู้ได้อย่างเสรี ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ประกอบการจะถูกภาครัฐควบคุมโดยเพดานอัตราดอกเบี้ยซึ่งประกาศโดยธนาคารแห่งประเทศไทย (เป็นที่น่าสังเกตว่า ในระยะหลังธนาคารพาณิชย์มักจะไม่คิดอัตราดอกเบี้ยเต็มตามเพดานที่กำหนด แต่มักจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยเรียกเก็บที่ต่ำกว่าเพดานเล็กน้อย โดยสาเหตุสำคัญอาจมีอยู่สองประการ ประการแรก อาจเป็นนโยบายของธนาคารพาณิชย์เองที่จะกำหนดอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าเพดานเพื่อต้องการรักษาภาพพจน์ในการเรียกเก็บดอกเบี้ยของตนเองไว้ และ ประการที่สอง ธนาคารพาณิชย์เองประสงค์ที่จะรักษาอัตราดอกเบี้ยให้ต่ำไว้ และหันมาวางเงื่อนไขที่เข้มงวดเพื่อกีดกันผู้กู้ที่มีภาวะการณ์เสี่ยงสูงออกไป ซึ่งการวางเงื่อนไขที่เข้มงวดนี้ นอกจากจะเป็นการลดภาระการเสี่ยงลงแล้วยังมีประโยชน์ในการลดต้นทุนในการติดตามหนี้อีกด้วย³)

สำหรับผู้ให้สินเชื่อที่ภาครัฐอนุญาตให้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อได้ในปัจจุบันได้แก่ สถาบันการเงินบางแห่ง และผู้ประกอบการให้สินเชื่อซึ่งมิใช่สถาบันการเงินที่ได้รับอนุญาตจากภาครัฐตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับผู้ประกอบการที่มิใช่สถาบัน

² ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย

³ อัมมาร สยามวาลา , สินเชื่อในชนบทประเทศไทย , (กรุงเทพฯ : 2534) หน้า 13.

การเงิน ดังนั้น การให้สินเชื่อโดยผู้ให้สินเชื่อทั้งสองประเภทดังกล่าวจึงถือว่าเป็นการให้สินเชื่อภายในระบบเพราะเป็นการให้สินเชื่อที่กฎหมายอนุญาต

2.1.1 สินเชื่อจากสถาบันการเงิน

สถาบันการเงินถือเป็นหน่วยงานหนึ่งของการประกอบธุรกิจ โดยพัฒนาการของสถาบันการเงินของไทยเริ่มขึ้นเมื่อประเทศไทยได้มีนโยบายทำการค้ากับต่างประเทศในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชการที่ 4) อันมีผลให้การค้าระหว่างประเทศไทยขยายตัวกว้างขึ้น ชาวต่างชาติได้เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยมากขึ้นและมีการนำเอาระบบการค้าแบบธนาคารเข้ามาด้วย โดยใน พ.ศ. 2431 ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้เป็นธนาคารพาณิชย์แห่งแรกที่ได้เปิดดำเนินการในประเทศไทย ต่อมา ประเทศไทยได้จัดตั้งธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยขึ้นในปี พ.ศ. 2447 โดยใช้ชื่อว่า “บุคคลิกย์” (Book-Club) ซึ่งได้รับพระราชทานอำนาจพิเศษตั้งเป็นบริษัททุนจำกัดใช้ชื่อว่า “บริษัท แบงก์สยามกัมมาจลทุน จำกัด” ในปี พ.ศ. 2449 ปัจจุบันคือ “ธนาคารไทยพาณิชย์”⁴

2.1.1.1 ความหมายและลักษณะ

“สินเชื่อจากสถาบันการเงิน” คือ สินเชื่อที่ให้บริการโดยสถาบันการเงิน โดยที่การให้บริการสินเชื่อดังกล่าวอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบัน ธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในด้านการกำกับดูแลการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินต่างๆ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ตามลำดับ

ปัจจุบัน สถาบันการเงินในประเทศไทยประกอบด้วยสถาบันการเงินประเภทธนาคารและสถาบันการเงินอื่นๆ ที่มีธนาคาร ดังนี้⁵

⁴ วีระพงษ์ บุญญาภาส , อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม : 2540) หน้า 236-237.

⁵ ข้อมูลจากฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย

สถาบันการเงินประเภทธนาคาร

ก) ธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะธนาคารกลางของประเทศ เป็นสถาบันการเงินที่ไม่มุ่งแสวงหากำไรและไม่แข่งขันกับสถาบันการเงินเอกชน โดยบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญของธนาคารแห่งประเทศไทยคือ การดำเนินนโยบายการเงินเพื่อให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ โดยในระยะหลังนี้บทบาทด้านการรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงตลอดจนการพัฒนาระบบการเงินและการกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงินได้มีความสำคัญมากขึ้น นอกจากนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยยังทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและนายธนาคารของรัฐบาลและธนาคารพาณิชย์ บริหารสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินของประเทศ ตลอดจนจัดพิมพ์ธนบัตร การนำออกใช้และจัดการซึ่งธนบัตรด้วย

ข) ธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์ก่อตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 โดยธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยนั้นถือเป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทและความสำคัญมากที่สุดในระบบการเงินไทยปัจจุบัน ธุรกิจหลักของธนาคารพาณิชย์คือการระดมเงินออมในรูปเงินฝากประเภทต่างๆ และการปล่อยสินเชื่อแก่บุคคลหรือธุรกิจต่างๆ รวมทั้งการซื้อขายตัวแลกเปลี่ยน หรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด และการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์สามารถพึงกระทำ เช่น การเรียกเก็บเงินตามตัวเงิน การรับอาวัลตัวเงิน การรับรองตัวเงิน การออกเช็คเดอริวออฟเครดิตหรือการค้าประกัน หรือธุรกิจทำนองเดียวกันเมื่อได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ ภายหลังจากปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ธนาคารพาณิชย์ยังได้รับการขยายขอบเขตการทำธุรกิจเพิ่มเติม ได้แก่ การเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน การเป็นที่ปรึกษาในการซื้อกิจการ รวมหรือควบกิจการ การจัดหาเงินกู้จากแหล่งต่างๆ ให้แก่ผู้ต้องการกู้เงิน การให้บริการจัดทำหรือวิเคราะห์โครงการเพื่อการลงทุน การจัดการออกจำหน่ายและค่าตราสารหนี้ การเป็นผู้แทนผู้ถือหุ้นกู้มีประกัน การเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ของกองทุนรวม การเป็นนายทะเบียนหลักทรัพย์ การดูแลและเก็บรักษาหลักทรัพย์ การเป็นตัวแทนจำหน่ายหน่วยลงทุน การจัดการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การจัดการกองทุนส่วนบุคคล กิจการตัวแทนเรียกเก็บหนี้เงินกู้เพื่อการจัดหาที่อยู่อาศัย ประกอบกิจการจัดการโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ ประกอบกิจการธนาคารปลอดดอกเบี้ย และการประกอบธุรกิจรับซื้อหรือรับโอนลูกหนี้เงินให้กู้ยืม

ธนาคารพาณิชย์ถือว่าเป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทในการปล่อยสินเชื่อภายในระบบมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ถือเป็นสถาบันการเงินขนาดใหญ่และขยายบริการการอำนวยความสะดวกไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ ในประเทศไทยได้กว้างขวางที่สุดนั่นเอง

ค) กิจการวิเทศธนกิจ

กิจการวิเทศธนกิจ หมายถึง ธุรกิจการเงินระหว่างประเทศที่ทางการได้อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ทั้งในและต่างประเทศเปิดดำเนินการในเดือนมีนาคม 2536 โดยการเปิดกิจการวิเทศธนกิจนั้นถือเป็นขั้นตอนหนึ่งในการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาค อีกทั้งยังเป็นช่องทางที่จะพัฒนาขีดความสามารถของสถาบันการเงินในธุรกิจการเงินระหว่างประเทศ รวมทั้งช่วยอำนวยความสะดวกและลดค่าใช้จ่ายของนักธุรกิจไทยที่จะกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ

ธุรกิจที่กิจการวิเทศธนกิจให้บริการได้แก่ การรับฝากเงินหรือกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเป็นเงินตราต่างประเทศ การให้กู้ยืมเงินเป็นเงินตราต่างประเทศในประเทศไทยและต่างประเทศ การซื้อขายปริวรรตเงินตราต่างประเทศที่มีใช้เงินบาท การอาวัลรับรองหรือค้ำประกันหนี้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศกับบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศ และการทำธุรกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น

ง) ธนาคารออมสิน

ธนาคารออมสินเป็นสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 เปลี่ยนสถานภาพจากสำนักงานคลังออมสิน (ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2456) เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2490 เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการออมจากผู้อยู่ออมรายย่อย เช่น นักศึกษา ประชาชน ข้าราชการ

วัตถุประสงค์สำคัญของธนาคารออมสินคือ การเน้นปล่อยสินเชื่อให้แก่เอกชนรายย่อยและรัฐวิสาหกิจ ดังนั้น ธนาคารออมสินจึงถือเป็นสถาบันการเงินอีกแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับการปล่อยสินเชื่อภายในระบบ

จ) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ธนาคารเพื่อการเกษตรเป็นธนาคารที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายรัฐบาล โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509 สังกัด

กระทรวงการคลัง โดยธนาคารเพื่อการเกษตรได้ดำเนินงานต่อเนื่องจากธนาคารเพื่อการสหกรณ์เดิมตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2509 เป็นต้นมา วัตถุประสงค์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรคือ การให้ความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อส่งเสริมอาชีพทางการเกษตร หรือการดำเนินงานของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร ตลอดจนส่งเสริมให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตรสามารถประกอบอาชีพอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว รวมถึงการให้สินเชื่อเพื่อกิจกรรมอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทางการเกษตรอีกด้วย

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการให้สินเชื่อภายในระบบแก่เกษตรกรต่างจังหวัดซึ่งถือเป็นประชากรโดยมากของประเทศ

จ) ธนาคารอาคารสงเคราะห์

ธนาคารอาคารสงเคราะห์เป็นสถาบันการเงินที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2496 มีหน้าที่หลักในการให้บริการทางการเงินเพื่อที่อยู่อาศัยแก่ประชาชนที่มีรายได้น้อยและปานกลาง เพื่อให้ประชาชนดังกล่าวได้มีที่อยู่อาศัยตามสมควรแก่สภาพ ทั้งนี้ โดยการให้กู้ยืมเงินเพื่อซื้อที่ดินหรืออาคาร หรือเพื่อสร้าง ขยาย หรือซ่อมแซมอาคารของตนเอง หรือใช้ในการไถ่ถอนการขายฝากที่ดินหรืออาคารของตนเองตลอดจนการให้กู้ยืมเพื่อใช้ลงทุนจัดกิจการเคหะ

ช) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2536 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบธุรกิจในการส่งเสริมและสนับสนุนการส่งออก นำเข้า และการลงทุนเพื่อการพัฒนาประเทศโดยการให้สินเชื่อ ค้ำประกัน รับประกันความเสี่ยง หรือการให้บริการอื่นๆ ที่จำเป็น

สำหรับการบริการทางการเงินหลักของธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยได้แก่ การรับซื้อตั๋วสินค้าส่งออก การให้สินเชื่อโดยตรงแก่ผู้ส่งออก และการรับประกันการส่งออก

ข) ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย

ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทยปรับสถานะจากบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมตามพระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2545 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบธุรกิจอันเป็นการพัฒนา ส่งเสริม ช่วยเหลือ และสนับสนุนการจัดตั้ง การดำเนินงาน การขยาย หรือการปรับปรุงรัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการให้สินเชื่อ ค้ำประกัน ร่วมลงทุน ให้คำปรึกษาแนะนำ หรือให้บริการต่างๆ ที่จำเป็น

ฅ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย

จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง โดยมีทุนจดทะเบียน 1,000 ล้านบาท และดำเนินการให้บริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามแก่ผู้ลงทุน ผู้ประกอบการ และประชาชนทั่วไปโดยไม่จำกัดศาสนาใด

สถาบันการเงินอื่นที่มีใช้ธนาคาร

ก) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์

การประกอบธุรกิจเงินทุนหลักทรัพย์ในประเทศไทยได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2512 และประสบความสำเร็จอย่างมากทั้งในด้านการระดมทุนและการอำนวยความสะดวก ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเนื่องจากในช่วงระยะเวลานั้นการให้บริการทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ประกอบกับข้อเท็จจริงที่ว่าบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ให้ผลตอบแทนในอัตราที่สูงกว่าและยังมีการเสนอบริการทางการเงินใหม่ๆ อาทิ การให้เช่าซื้อสินทรัพย์ การซื้อลดเช็ค เป็นต้น จนกระทั่งในปี 2522 ทางการจึงได้ตราพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522* ขึ้นเพื่อใช้ในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินดังกล่าวและคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน ตลอดจนจรรยาบรรณ

* ต่อมามีการออกพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ในปี พ.ศ. 2526 พ.ศ. 2528 พ.ศ. 2535 และ พ.ศ. 2540

เสถียรภาพทางการเงิน อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ได้มีการออกพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ การกำกับดูแลธุรกิจหลักทรัพย์ได้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ข) บริษัทหลักทรัพย์

การประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ในปัจจุบันนั้นต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังตามคำแนะนำของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ โดยที่การดำเนินการของบริษัทหลักทรัพย์ดังกล่าวอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ค) บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม

บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมเป็นสถาบันการเงินอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2518 อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำหน้าที่ระดมทุนจากผู้ออมรายย่อยด้วยการเสนอขายหน่วยลงทุนต่อประชาชน และนำเงินทูลดังกล่าวมาบริหารตามนโยบายการลงทุนของกองทุนรวมประเภทนั้น

ง) บริษัทเครดิตฟองซิเอร์

บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ได้ถือกำเนิดขึ้นตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2485 โดยประกอบธุรกิจในรูปแบบของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทโดยยังไม่มีกรเรียกว่าธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2522 ได้มีการตราพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ขึ้นเพื่อใช้บังคับกับธุรกิจดังกล่าว ซึ่งตามข้อกำหนดของกฎหมายนั้น กำหนดให้ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ประกอบด้วยธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ 3 ประเภท ได้แก่ กิจการเครดิตฟองซิเอร์ กิจการรับซื้อฝาก และกิจการอื่นตามที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังตามเงื่อนไขที่กำหนด ต่อมา ทางกรได้ขยายขอบเขตการดำเนินธุรกิจของ

บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ให้ครอบคลุมถึงการให้สินเชื่อและบริการการเงินเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ และการประกอบกิจการอื่นตามที่กำหนดไว้ด้วย

จ) *บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม*

บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมนั้น ปรับเปลี่ยนสภาพมาจากกองทุนประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2535 โดยทำหน้าที่สำคัญในการช่วยเหลืออุตสาหกรรมขนาดย่อมที่มีโครงการลงทุนที่ดีแต่มีหลักประกันไม่เพียงพอ โดยจะให้การค้ำประกันสินเชื่อในส่วนที่ขาดหลักประกันผ่านสถาบันการเงินซึ่งเป็นผู้ให้กู้ เพื่อให้สถาบันการเงินมีความมั่นใจในการให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมมากขึ้น โดยบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมนี้จะสามารถเข้าค้ำประกันได้ในวงเงินสินเชื่อที่ไม่เกิน 50 ล้านบาท เท่านั้น

ข) *บริษัทประกันชีวิต*

บริษัทประกันชีวิตเป็นสถาบันการเงินที่ทำหน้าที่ในการระดมเงินออมระยะยาวจากประชาชน โดยบริษัทประกันชีวิตจะต้องดำรงเงินกองทุนไม่น้อยกว่าร้อยละ 2 ของเงินสำรองประกันภัย แต่ทั้งนี้จะต้องไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท แหล่งเงินทุนที่สำคัญของบริษัทประกันชีวิตคือเบี้ยประกันชีวิตจากกรมธรรม์ประกันชีวิตที่เก็บจากประชาชนที่เป็นผู้เอาประกัน ซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีการจัดสรรไว้เป็นเงินสำรองประกันภัยสำหรับกรมธรรม์ที่ยังผูกพันอยู่ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด และส่วนหนึ่งต้องนำมาวางกับนายทะเบียนตามจำนวนที่กำหนดในกฎกระทรวง ส่วนที่เหลือนั้นบริษัทประกันชีวิตสามารถนำไปลงทุนหาประโยชน์ได้โดยอยู่ภายใต้ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ทางด้านการให้กู้ยืมนั้น ส่วนใหญ่บริษัทประกันชีวิตจะให้กู้ยืมโดยมีทรัพย์สินจำนองเป็นประกันหรือมีกรมธรรม์เป็นประกัน

ค) *สหกรณ์การเกษตร*

ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2524 แบ่งสหกรณ์ออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์บริการ ทั้งนี้ สหกรณ์การเกษตรเป็นสหกรณ์ที่มีจำนวนมากที่สุด สหกรณ์การเกษตรเป็นสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มเกษตรกร

มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์โดยวิธีรับฝากเงินจากสมาชิกทั้งประเภทฝากประจำและออมทรัพย์เพื่อจัดหาทุนให้สมาชิกกู้ยืมนำไปลงทุนประกอบอาชีพและใช้จ่ายในครอบครัวโดยคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ ช่วยเหลือสมาชิกโดยการจัดหาอุปกรณ์การเกษตรและสิ่งของอื่นที่จำเป็นมาจำหน่ายแก่สมาชิกในราคายุติธรรม ตลอดจนดำเนินการค้าด้านการตลาดโดยการรวบรวมพืชผลและผลิตผลของสมาชิกเพื่อจัดจำหน่ายให้ได้ราคาดีและเป็นธรรม ลักษณะของการให้บริการสินเชื่อและการรับฝากเงินจะเป็นการดำเนินการกับสมาชิกสหกรณ์โดยตรงเท่านั้น

ช) สหกรณ์ออมทรัพย์

สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นจากสมาชิกกลุ่มที่มีอาชีพเดียวกันและเป็นผู้มีรายได้ประจำแน่นอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ สหกรณ์ออมทรัพย์มีหลักการในการดำเนินงานเช่นเดียวกับสหกรณ์อื่น คือ ไม่คำนึงถึงผลกำไร มีการจัดสรรเงินคือกำไรประจำปี นอกจากนี้เงินปันผลยังได้รับการยกเว้นภาษีด้วย ทางด้านการให้กู้ยืมนั้น ส่วนใหญ่แล้วสหกรณ์ออมทรัพย์จะให้กู้ยืมเป็นระยะสั้นเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ส่วนระยะยาวนั้นจะเป็นการให้กู้ยืมเพื่อซื้อบ้าน และเพื่อการประกอบอาชีพของสมาชิก เป็นต้น

ฅ) โรงรับจํานำ

โรงรับจํานำ ตามพระราชบัญญัติโรงรับจํานำ พ.ศ. 2534 นั้น หมายถึง สถานที่รับจํานำซึ่งประกอบการรับจํานำสิ่งของเป็นประกันหนี้เงินกู้เป็นปกติ และหมายความรวมตลอดถึงการรับหรือซื้อสิ่งของโดยจ่ายเงินให้สำหรับสิ่งของนั้นเป็นปกติ โดยมีข้อตกลงหรือเข้าใจกันโดยตรงหรือโดยปริยายว่าจะได้ไถ่คืนในภายหลังด้วย

โรงรับจํานำนั้นมีอยู่ 3 ประเภท ตามลักษณะของผู้ดำเนินงานคือ โรงรับจํานำที่ดำเนินการโดยเอกชน โรงรับจํานำที่ดำเนินการโดยกรมประชาสงเคราะห์ (เรียกว่า สถานธนาสงเคราะห์) และโรงรับจํานำที่ดำเนินการโดยเทศบาล (เรียกว่า สถานธนาเทศบาล) ในการประกอบกิจการโรงรับจํานำนั้น ผู้ประกอบการจะต้องได้รับใบอนุญาตตั้งโรงรับจํานำจากคณะกรรมการควบคุมโรงรับจํานำด้วย

ญ) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

กองทุนสำรองเลี้ยงชีพนั้นจัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. 2530 โดยมีลักษณะเป็นกองทุนที่นายจ้างและลูกจ้างสมัครใจร่วมกันจัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันแก่ลูกจ้างในกรณีลูกจ้างเสียชีวิตหรือออกจากงานหรือลาออกจากกองทุนโดยเงินในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพจะประกอบด้วยเงินที่ลูกจ้างสะสม (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 แต่ไม่เกินร้อยละ 15) และเงินที่นายจ้างจ่ายสมทบ (ไม่ต่ำกว่าอัตราเงินสะสมของลูกจ้างและไม่เกินร้อยละ 15) รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่มีผู้อุทิศให้ ตลอดจนผลประโยชน์จากเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว

ฎ) กองทุนประกันสังคม

กองทุนประกันสังคมนั้นจัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 กองทุนประกันสังคมมีลักษณะคล้ายกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ แต่เป็นกองทุนที่กฎหมายบังคับให้จัดตั้งขึ้นในกรณีที่สถานประกอบการมีลูกจ้างตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป กองทุนประกันสังคมจะประกอบด้วยเงินสมทบจากบุคคลสามฝ่าย คือ นายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐบาล ในอัตราส่วนเท่าๆ กัน โดยมีลักษณะเป็นกองทุนสวัสดิการสังคมที่จ่ายเงินทดแทนแก่ลูกจ้างในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ เสียชีวิต สงเคราะห์บุตร ชราภาพ หรือว่างงาน

ฏ) กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคลซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2539 มีลักษณะเป็นกองทุนสำรองเลี้ยงชีพประเภทหนึ่งสำหรับข้าราชการเมื่อเกษียณอายุหรือออกจากราชการ วัตถุประสงค์ของกองทุนคือ เพื่อให้ประโยชน์ตอบแทนจากการรับราชการของข้าราชการเมื่อออกจากราชการ เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ และเพื่อจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นแก่สมาชิกซึ่งเป็นข้าราชการทุกประเภท (ยกเว้นข้าราชการการเมือง)

จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นจะเห็นได้ว่า สถาบันการเงินบางประเภทมีอำนาจและวัตถุประสงค์ในการให้สินเชื่อจึงสามารถให้บริการสินเชื่อแก่ผู้ขอสินเชื่อได้ โดยที่วัตถุประสงค์ในการให้สินเชื่อของแต่ละสถาบันการเงินอาจเหมือนกันหรือแตกต่างกัน และบุคคล

ที่สามารถขอใช้บริการสินเชื่อจากสถาบันการเงินแต่ละแห่งแต่ละประเภทก็อาจมีคุณสมบัติที่เหมือนหรือแตกต่างกันเช่นกัน ในขณะที่สถาบันการเงินบางประเภทไม่มีอำนาจหรือวัตถุประสงค์ในการให้บริการสินเชื่อได้เลย

2.1.1.2 กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมดูแล

การให้สินเชื่อโดยสถาบันการเงินนั้นเป็นการให้บริการสินเชื่อภายในระบบ ซึ่งถือเป็นการให้บริการสินเชื่อที่ได้รับอนุญาตจากรัฐภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของหน่วยงานรัฐ และดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 โดยธนาคารแห่งประเทศไทยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ในการกำกับสถาบันการเงินที่เป็นธนาคารพาณิชย์และกระทรวงการคลังอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ในการออกประกาศเพื่อควบคุมอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินต่างๆ โดยการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงที่สถาบันการเงินแต่ละแห่งสามารถเรียกเก็บจากผู้ขอสินเชื่อของตนได้ รวมถึงกำหนดหลักเกณฑ์อื่นๆ เช่น วิธีการเผยแพร่ข้อมูลของค่าธรรมเนียมและดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์เพื่อประโยชน์ต่อผู้บริโภค(โดยธนาคารแห่งประเทศไทย) หรือการกำหนดสถาบันการเงิน (โดยกระทรวงการคลัง) เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถาบันการเงินนั้นมีอยู่หลายประเภทและแต่ละประเภทก็มีวัตถุประสงค์รวมถึงการดำเนินงานที่เหมือนกันและแตกต่างกันในบางเรื่อง อีกทั้งสถาบันการเงินแต่ละแห่งจัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายเฉพาะของตน ดังนี้ จึงทำให้สถาบันการเงินต่างประเภทกันมีข้อกำหนดในการควบคุมกำกับดูแลบางอย่างที่แตกต่างกัน โดยที่ข้อกำหนดในการควบคุมกำกับดูแลที่แตกต่างกันนี้บัญญัติอยู่ในกฎหมายเฉพาะของสถาบันการเงินนั้นๆ นั่นเอง

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 นั้น ตราขึ้นมาใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2488 เนื่องจากรัฐบาลในขณะนั้นเห็นว่าการธนาคารพาณิชย์และเศรษฐกิจของประเทศในขณะนั้นมีความขยายตัวขึ้นเป็นลำดับ จึงเห็นว่าควรจะให้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ใหม่ให้เหมาะสม เพื่อประโยชน์แก่เศรษฐกิจและการเงินของประเทศตลอดจนให้ความคุ้มครองแก่ผู้ใช้บริการธนาคารพาณิชย์เป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 กำหนดให้อำนาจแก่ทางราชการ กล่าวคือ ธนาคารแห่งประเทศไทย ในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยและค่าบริการสูงสุดที่ธนาคารพาณิชย์พึงเรียกเก็บจากธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่ง โดยไม่อยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 กล่าวคือ สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากการกู้ยืมเงินให้เกินกว่าอัตราร้อยละ 15 ต่อปีได้ ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะออกประกาศเพื่อกำหนดอัตราเพดานดอกเบี้ยขั้นสูงสำหรับใช้กับธนาคารพาณิชย์ต่างๆ

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2533 ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยตามหนังสือที่ ณว.(ว) 1385/2533 ว่าด้วยการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ซึ่งมีเนื้อหาสำคัญที่กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ประกาศอัตราดอกเบี้ยที่จะเรียกจากลูกค้าชั้นดีประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา (Minimum Loan Rate) ของตนเอง และส่งประกาศดังกล่าวให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ออกประกาศ รวมทั้งให้ติดประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของตนทุกแห่ง* ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งมีอำนาจกำหนดอัตราเพดานดอกเบี้ยการให้กู้ยืมเงินแก่ลูกค้าชั้นดีประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลาของตนเองได้ โดยอาศัยอำนาจของประกาศฉบับนี้ และต่อมาเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2535 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศตามหนังสือที่ ณว.(ว) 590/2535 ว่าด้วยการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด โดยที่ประกาศฉบับนี้ได้ให้อำนาจธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งในการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ยืมทุกประเภทของตนเอง เว้นแต่การให้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้ไม่น้อยตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเท่านั้นที่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด**

* ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง : การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ข้อ 4 บัญญัติว่า "ให้ธนาคารพาณิชย์ประกาศอัตราดอกเบี้ยและส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์จะเรียกจากลูกค้าชั้นดีประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา (Minimum Loan Rate) และอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์กำหนดจะจ่ายสำหรับเงินฝากแต่ละประเภท รวมทั้งอัตราดอกเบี้ยที่จะจ่ายสำหรับเงินฝากตามข้อ 2(3) ซึ่งธนาคารพาณิชย์ยินยอมให้ถอนก่อนครบกำหนดด้วย และส่งประกาศดังกล่าวให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ธนาคารพาณิชย์ออกประกาศ และให้ธนาคารพาณิชย์ติดประกาศดังกล่าวในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของตนทุกแห่ง"

** ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง : การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ข้อ 3 บัญญัติว่า "ให้ธนาคารพาณิชย์เรียกดอกเบี้ยหรือส่วนลดได้ไม่เกินอัตราที่ธนาคารพาณิชย์ประกาศกำหนด เว้นแต่การให้สินเชื่อเพื่อการจัดหาที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้ไม่น้อยตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดโดยได้ทำ

ดังนั้น ปัจจุบัน ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งจึงมีอำนาจในการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงของตนเอง โดยมีต้องขึ้นอยู่กับประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยอีกต่อไป

พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 กำหนดให้อำนาจแก่ทางราชการในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของสถาบันการเงิน โดยไม่อยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 เช่นกัน ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลในขณะนั้นเห็นว่า มาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใช้บังคับมานานแล้ว อีกทั้งภาวะการเงินของตลาดโลกและตลาดภายในประเทศในขณะนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ซึ่งหากยังคงจำกัดดอกเบี้ยสำหรับสถาบันการเงินไว้ในอัตราเดิมจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและทำให้ขาดความคล่องตัวในการที่ทางราชการจะใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ในทางนโยบายการเงินในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจต่างๆ ของประเทศ ดังนั้น รัฐบาลในขณะนั้นจึงเห็นสมควรให้มีกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ทางราชการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยตาม มาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ จึงได้ตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้น

สำหรับทางราชการที่พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ให้อำนาจในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของสถาบันการเงินก็คือ กระทรวงการคลัง โดยที่รัฐมนตรีของกระทรวงเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสำหรับสถาบันการเงิน โดยจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยสำหรับสถาบันการเงินบางประเภทหรือทุกประเภทก็ได้ และจะกำหนดเป็นอัตราสูงสุดหรืออ้างอิงในลักษณะอื่นก็ได้ นอกจากนี้รัฐมนตรียังอาจกำหนดเงื่อนไขให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามก็ได้

2.1.2 สินเชื่อที่มีไซ้จากสถาบันการเงินแต่อยู่ภายใต้การกำกับควบคุม

2.1.2.1 ความหมายและลักษณะ

สินเชื่อที่มีไซ้จากสถาบันการเงิน คือ การให้สินเชื่อที่ผู้ให้บริการมีไซ้สถาบันการเงิน เดิมทีการให้สินเชื่อโดยบุคคลที่มีไซ้สถาบันการเงินนั้นอยู่ภายใต้บังคับแห่ง

สัญญาผูกพันไว้ก่อนวันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ เรียกได้ไม่เกินอัตราที่ธนาคารพาณิชย์เรียกจากลูกค้าชั้นดีประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา (Minimum Loan Rate)”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ต่อมา เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศว่าด้วยการกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ สำหรับผู้ประกอบการที่มีใช้สถาบันการเงิน โดยอาศัยอำนาจตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ข้อ 5 ประกอบกับประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ข้อ 8 โดยวัตถุประสงค์มุ่งควบคุมกำกับดูแลการให้สินเชื่อบุคคลซึ่งเป็นสินเชื่อประเภทที่ไม่มีหลักประกัน ปัจจุบัน จึงมีผู้ประกอบการบางรายที่อยู่ภายใต้การกำกับควบคุมของประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับดังกล่าว

สินเชื่อที่มีใช้จากสถาบันการเงินแต่อยู่ภายใต้การกำกับควบคุมในปัจจุบัน ได้แก่ สินเชื่อส่วนบุคคล โดยที่สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับนั้น หมายความว่าสินเชื่อในการกู้ยืมเงิน การรับซื้อ ซื้อมรดก หรือรับช่วงตัวเงินหรือตราสารอื่นใดแก่บุคคลธรรมดาซึ่งมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า บริการ หรือเพื่อการประกอบธุรกิจ อีกทั้งยังรวมถึงสินเชื่อที่เกิดจากการให้เช่าซื้อและการเช่าแบบลิสซิ่งในสินค้าที่ผู้ประกอบการมิได้จำหน่ายเป็นทางค้าปกติยกเว้นสินเชื่อประเภทรถยนต์และรถจักรยานยนต์ นอกจากนี้ สินเชื่อดังกล่าวจะต้องไม่มีทรัพย์สินหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกันด้วย อย่างไรก็ตาม สินเชื่อส่วนบุคคลนี้ไม่รวมถึงสินเชื่อเพื่อการศึกษา สินเชื่อเพื่อการเดินทางไปทำงานยังต่างประเทศ สินเชื่อเพื่อการรักษาพยาบาล สินเชื่อเพื่อสวัสดิการพนักงานที่หน่วยงานต้นสังกัดได้มีการทำสัญญากับผู้ประกอบการ และสินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนด

2.1.2.2 กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมดูแล

การให้สินเชื่อโดยบุคคลที่มีใช้สถาบันการเงินนั้น เดิมที่อยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ซึ่งผู้ให้สินเชื่อไม่สามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปีได้ แต่เนื่องจากในทางปฏิบัติพบว่า ผู้ให้สินเชื่อที่เป็นผู้ประกอบการบางรายเรียกเก็บเบี้ยปรับ และค่าธรรมเนียมต่างๆ จากวงเงินสินเชื่อสูงมาก โดยอัตราเฉลี่ยในการเรียกเก็บเบี้ยปรับ ค่าธรรมเนียม และดอกเบี้ย รวมกันของผู้ประกอบการจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 17-50 ต่อปี ซึ่งถือเป็นผลประโยชน์ตอบแทนที่ผู้ประกอบการได้รับจากผู้ขอสินเชื่อที่สูงมาก อีกทั้ง ยังมีการร้องเรียนจากผู้ขอสินเชื่อบางรายถึงความไม่เป็นธรรมจากการเรียกเก็บผลประโยชน์ตอบแทนของผู้ประกอบการ ธนาคารแห่งประเทศไทยโดยกระทรวงการคลังจึงมีความประสงค์ที่จะเข้ามาดูแลแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคไม่ให้ถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบการ ดังนั้น ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 ธนาคารแห่งประเทศไทย

จึงได้ออกประกาศว่าด้วยการกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ สำหรับผู้ประกอบการที่มีไซ่สถาบันการเงิน ขึ้น เพื่อใช้ในการควบคุมกำกับดูแลการให้สินเชื่อของผู้ประกอบการที่มีไซ่สถาบันการเงินซึ่งมีลักษณะการประกอบการเข้าตามเงื่อนไขที่ประกาศฉบับนี้กำหนด

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ สำหรับผู้ประกอบการที่มีไซ่สถาบันการเงิน ซึ่งต่อไปในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเรียกว่า "ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย" นั้น ออกตามความในประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ข้อ 8. ซึ่งกระทรวงการคลังออกโดยอาศัยอำนาจตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือมาสุกแห่งสาธารณชน ข้อ 5 ข้อ 7 ข้อ 8 และข้อ 14 โดยที่ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมกำกับดูแลการให้สินเชื่อของผู้ประกอบการให้สินเชื่อส่วนบุคคลซึ่งมีไซ่สถาบันการเงินโดยเฉพาะ จึงถือเป็นกฎหมายที่ใช้สำหรับควบคุมดูแลการให้บริการสินเชื่อจากผู้ประกอบการซึ่งมีไซ่สถาบันการเงินแต่อยู่ภายใต้การกำกับควบคุมที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

2.2 การให้สินเชื่อโดยผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินแต่อยู่ภายใต้การกำกับควบคุม

ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สินเชื่อแบบไม่มีหลักประกัน (Unsecured Loan) และสินเชื่อแบบมีหลักประกัน (Secured Loan) เช่น สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อเพื่อการเช่าซื้อ เป็นต้น โดยสินเชื่อส่วนบุคคลในที่นี้เป็นสินเชื่อแบบไม่มีหลักประกัน ซึ่งในปัจจุบันธุรกิจประเภทนี้มีผู้ให้บริการอยู่ 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ กลุ่มสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non-Bank) และกลุ่มผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงิน ทั้งนี้ สินเชื่อแบบไม่มีหลักประกันสามารถแบ่งออกได้เป็น เงินกู้ตามระยะเวลา (Term Loans) และวงเงินเบิกเกินบัญชี (Overdrafts) ดังนี้⁶

เงินกู้ตามระยะเวลา (Term Loans) เป็นสินเชื่อเงินก้อนหรือสินเชื่อเงินสดที่ปล่อยให้ผู้ขอสินเชื่อในคราวเดียว โดยมีกำหนดระยะเวลาและจำนวนเงินที่ต้องผ่อนชำระที่แน่นอน ซึ่ง

⁶ โชติชัย สุวรรณภรณ์ และมนูญ พุทธวงศ์, ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล, สำนักนโยบายระบบการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, หน้า 17-18.

ผู้ประกอบการแต่ละแห่งจะกำหนดระยะเวลาสูงสุดในการผ่อนชำระสินเชื่อ เช่น 3 ปี 5 ปี และระยะเวลาขั้นต่ำในการปิดบัญชีการจ่ายชำระสินเชื่อดังกล่าวไว้ เช่น ห้ามปิดบัญชีก่อน 6 เดือน มิฉะนั้นอาจต้องเสียค่าปรับ หรือไม่มีการยกเว้นค่าธรรมเนียมให้ เป็นต้น ทั้งนี้ เงินกู้ตามระยะเวลาส่วนใหญ่จะถูกกำหนดเพื่อวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจงเพื่อความจำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น การกู้เพื่อซ่อมแซมบ้าน การกู้เพื่อท่องเที่ยว เป็นต้น

วงเงินเบิกเกินบัญชี (Overdrafts) เป็นวงเงินสินเชื่อหมุนเวียนที่ให้อ่างเงินแก่ลูกค้าในยามฉุกเฉิน เหมาะสำหรับการดำเนินธุรกิจหรือบุคคลที่ต้องการสำรองวงเงินสินเชื่อไว้ในยามจำเป็น โดยสามารถเบิกถอนเงินสดภายในวงเงินที่กำหนดได้ทันทีที่ต้องการผ่านตู้ ATM หรือเช็คเงินสด ซึ่งเงื่อนไขในการจ่ายชำระคืนไม่ตายตัวเหมือนสินเชื่อประเภทเงินกู้ตามระยะเวลา ทั้งนี้ ดอกเบี้ยของสินเชื่อประเภทนี้ส่วนใหญ่จะสูงกว่าสินเชื่อประเภทเงินกู้ตามระยะเวลา เนื่องจากเป็นสินเชื่อที่เพิ่มความสะดวกไม่ว่าผู้ขอสินเชื่อจะนำเงินไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตาม ในขณะที่วงเงินที่ได้จะน้อยกว่าเช่นกัน เนื่องจากมีลักษณะที่เหมือนเป็นวงเงินเพิ่มเติมในการเสริมสภาพคล่องชั่วคราว อันเป็นการเพิ่มสิทธิในการสามารถใช้วงเงินมากกว่าสินเชื่อประเภทเงินกู้ตามระยะเวลาที่มีความจำเป็นมากกว่า และมีภาระผูกพันที่แน่นอนตั้งแต่เริ่มกู้

ตามที่ได้เคยกล่าวไปแล้ว จะเห็นได้ว่าสินเชื่อที่ให้บริการโดยผู้ประกอบการที่มีใช้สถาบันการเงินในปัจจุบันมีอยู่หลายประเภท อาทิเช่น สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภค และสินเชื่อจากการให้เช่าซื้อและการให้เช่าแบบลีสซิงในสินค้าที่ผู้ประกอบการมีได้จำหน่ายเป็นทางค้าปกติ ยกเว้นในสินค้าประเภทรถยนต์และรถจักรยานยนต์ เป็นต้น แต่เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงข้อสัญญาและแนวทางปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมระหว่างผู้ประกอบการให้สินเชื่อเงินด่วนกับผู้ขอสินเชื่อเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะกล่าวถึงลักษณะของสินเชื่อเงินด่วน ผู้ให้สินเชื่อเงินด่วนที่มีใช้สถาบันการเงิน และผู้ขอสินเชื่อ ตามความหมายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ดังนี้

2.2.1 สินเชื่อเงินด่วน

ลักษณะของสินเชื่อเงินด่วน คือ สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีทรัพย์สินหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน ให้บริการโดยผู้ประกอบการให้สินเชื่อเงินด่วนซึ่งมีใช้สถาบันการเงิน มีลักษณะการอนุมัติสินเชื่อที่รวดเร็ว กล่าวคือ ใช้เวลาเพียงแค่วันไม่กี่วัน เช่น ภายใน 3 วัน

ภายใน 1 วัน หรือภายใน 6 ชั่วโมง เป็นต้น ปัญหาว่าสินเชื่อเงินด่วนจัดอยู่ในหนี้ลักษณะกู้ยืมเงินหรือไม่ เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณา

เนื่องจากบทบัญญัติเรื่องกู้ยืมเงินบัญญัติอยู่ในหมวดยืมใช้สิ่งเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ในการพิจารณาหลักเกณฑ์ของการกู้ยืมเงินจึงจำต้องเอาบทบัญญัติทั่วไปในยืมใช้สิ่งเปลี่ยนแปลงมาพิจารณาด้วย เมื่อมาตรา 650 วรรคแรกบัญญัติว่า "อันว่ายืมใช้สิ่งเปลี่ยนแปลงนั้น คือสัญญาซึ่งผู้ให้ยืมโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินชนิดใช้ไปสิ้นไปนั้นเป็นปริมาณมีกำหนดให้ไปแก่ผู้ยืม และผู้ยืมตกลงว่าจะคืนทรัพย์สินเป็นประเภท ชนิด และปริมาณเช่นเดียวกันให้แทนทรัพย์สินซึ่งให้ยืม นั้น..." วรรคสองบัญญัติว่า "สัญญานี้ย่อมบริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบทรัพย์สินที่ยืม" ดังนี้ ประเด็นแรกที่จะต้องพิจารณาว่าสินเชื่อเงินด่วนอยู่ภายใต้กฎหมายลักษณะกู้ยืมเงินหรือไม่ก็จะต้องพิจารณาก่อนว่าสินเชื่อเงินด่วนถือเป็นการยืมใช้สิ่งเปลี่ยนแปลงหรือไม่นั่นเอง

การให้สินเชื่อเงินด่วนคือการที่ผู้ประกอบการธุรกิจให้สินเชื่อเงินด่วนให้ผู้ขอสินเชื่อยืมเงินตราของตน และเนื่องจากการยืมเงินตราระหว่างกันนั้น โดยปกติแล้วผู้ยืมย่อมนำเงินตรานั้นไปใช้สอยและย่อมต้องหมดไป และวัตถุประสงค์ของผู้ให้ยืมก็เพียงแต่ต้องการเงินคืนในจำนวนเท่าเดิมเท่านั้น หากได้ต้องการเงินอันเดิมคืนไม่ ดังนี้ ในการให้ยืมเงินตราระหว่างกันจึงต้องมีการโอนกรรมสิทธิ์ในเงินตรานั้นให้แก่กันด้วย เพราะหากผู้ให้ยืมมิได้โอนกรรมสิทธิ์ในเงินตราให้แก่ผู้ยืม ผู้ยืมย่อมไม่สามารถนำเงินตราอันเป็นทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่นไปจำหน่ายใช้สอยได้เลย และเมื่อสัญญาสินเชื่อเงินด่วนนั้นผู้ขอสินเชื่อสัญญาว่าจะคืนเงินต้นจำนวนเท่าเดิมให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจ สัญญาสินเชื่อเงินด่วนก็ย่อมถือเป็นการให้ยืมใช้สิ่งเปลี่ยนแปลงรูปแบบหนึ่งนั่นเอง ดังนี้ สินเชื่อเงินด่วนย่อมบริบูรณ์เมื่อมีการส่งมอบเงินตราในจำนวนที่กู้ยืมให้แก่กันแล้วเท่านั้น

เมื่อสินเชื่อเงินด่วนเป็นการยืมใช้สิ่งเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่ง ประเด็นต่อมาที่จะต้องพิจารณาก็คือ สินเชื่อเงินด่วนจัดเป็นการกู้ยืมเงินหรือไม่ สำหรับประเด็นนี้สิ่งที่จะต้องพิจารณาก็คือ "การกู้ยืมเงิน" คืออะไร เนื่องจากมาตรา 653 - 656 อันเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินได้บัญญัติอยู่ในหมวดการยืมใช้สิ่งเปลี่ยนแปลงก็ย่อมต้องถือว่าการกู้ยืมเงินคือการยืมใช้สิ่งเปลี่ยนแปลงรูปแบบหนึ่งนั่นเอง ดังนี้ มาตรา 653 -656 จึงถือว่าเป็นบทบัญญัติเฉพาะของการยืมใช้สิ่งเปลี่ยนแปลงในเงินตราเท่านั้น ดังนี้ เมื่อสินเชื่อเงินด่วนเป็นการยืมใช้สิ่งเปลี่ยนแปลงในเงินตราก็ย่อมถือเป็นการกู้ยืมเงินด้วยนั่นเอง อย่างไรก็ตาม สินเชื่อเงินด่วนตามความหมายที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาไม่รวมถึง

- ก) สินเชื่อทางการค้าการพาณิชย์
- ข) สินเชื่อภายใต้ระบบเช่าซื้อ ลีสซิ่ง ชื้อขายเงินผ่อน
- ค) สินเชื่อประเภทบัตรเครดิต และ
- ง) สินเชื่อนอกระบบ

สินเชื่อทางการค้าการพาณิชย์

สินเชื่อทางการค้า เป็นการให้สินเชื่อที่มีลักษณะเป็นเงินทุนระยะสั้นประเภทหนึ่ง กล่าวคือ มีกำหนดระยะเวลาในการชำระคืนไม่เกิน 1 ปี โดยสินเชื่อทางการค้านี้จัดเป็นเงินทุนระยะสั้นประเภทไม่มีหลักประกัน สินเชื่อทางการค้าเป็นสินเชื่อที่ให้ตามประเพณีธุรกิจการค้า โดยผู้ให้สินเชื่อคือพ่อค้าและผู้รับสินเชื่อก็คือพ่อค้า สินเชื่อประเภทนี้จะอยู่ในรูปของสินค้าเพื่อให้ผู้รับสินค้านำสินค้าไปขายต่อ⁷ เกิดจากการที่กิจการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ โดยสินเชื่อทางการค้านั้นจัดเป็นเงินทุนระยะสั้นที่ได้มาโดยอัตโนมัติอันเกิดจากการดำเนินงานของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน ซึ่งสินเชื่อทางการค้ามักเพิ่มขึ้นตามยอดขายที่เพิ่มขึ้น หรือระยะเวลาการให้สินเชื่อจากเจ้าหนี้การค้าที่ยาวขึ้น ในระบบเศรษฐกิจที่พัฒนาแล้วสินเชื่อทางการค้านั้นถือว่าเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่ใหญ่ที่สุด อีกทั้ง ยังมีความยืดหยุ่นมากกว่าการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน เนื่องจากผู้ขายได้กำหนดวงเงินสินเชื่อให้แก่ลูกค้าแต่ละรายเป็นปกติอยู่แล้ว นอกจากนี้ ยังไม่ต้องมีหลักประกันด้วย

สินเชื่อเพื่อการพาณิชย์ (Commercial Finance) เป็นสินเชื่อระยะสั้นที่ธนาคารให้กู้แก่กิจการเพื่อการผลิตหรือการจัดจำหน่ายสินค้า หรือให้กู้เพื่อสนับสนุนทางการเงินแก่บริการที่เกี่ยวข้องกับกิจการดังกล่าว⁸ โดยที่การให้สินเชื่อเพื่อการพาณิชย์นี้ ธนาคารหรือสถาบันการเงินต่างๆ อาจต้องการหลักประกันหรือไม่ก็ได้

สินเชื่อภายใต้ระบบเช่าซื้อ ลีสซิ่ง ชื้อขายเงินผ่อน

เช่าซื้อ ตามความหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 572 บัญญัติว่า "อันว่าเช่าซื้อนั้น คือสัญญาซึ่งเจ้าของเอาทรัพย์สินออกให้เช่า และให้คำมั่นว่าจะขายทรัพย์สินนั้นหรือว่าจะให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้เช่า โดยเงื่อนไขที่ผู้เช่าได้ใช้เงินเป็นจำนวน

⁷ ข้อมูลจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ศูนย์หนองคาย สาขาวิชาการเงินและการบัญชี

⁸ อภิธานศัพท์, สุวิมล แซ่จิ่ง

เท่านั้นเท่านั้นคราว

สัญญาเช่าซื้อนั้นถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าเป็นโมฆะ”

สัญญาเช่าซื้อนั้นถือว่าเป็นสัญญาเช่าอย่างหนึ่ง ซึ่งมีเงื่อนไขเป็นพิเศษ นอกเหนือจากการเช่าธรรมดา คือ ถ้าผู้เช่าได้จ่ายเงินจนครบจำนวนงวดที่ตกลงกันไว้ก็จะได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เช่าซื้อ หรือได้สิทธิในการซื้อทรัพย์สินนั้นไป

เช่าซื้อ เป็นเอกเทศสัญญาที่นิยมทำกันแพร่หลายในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากผู้มีรายได้น้อยไม่สามารถซื้อสินค้าที่มีราคาสูงโดยวิธีการซื้อขายธรรมดา จึงหันมาทำสัญญาเช่าซื้อ โดยผู้เช่าซื้อสามารถผ่อนชำระราคาได้ในระยะเวลาอันนาน เมื่อผู้เช่าซื้อผ่อนชำระเป็นงวดๆ จนครบกำหนดตามสัญญาผู้เช่าซื้อก็จะได้กรรมสิทธิ์หรือสิทธิในการซื้อสินค้านั้นๆ แต่มีข้อเสียคือ ผู้เช่าซื้อจะต้องซื้อสินค้านั้นในราคาที่สูงกว่าซื้อด้วยเงินสด เนื่องจากผู้ให้เช่าซื้อได้คิดดอกเบี้ยตามเวลาผ่อนชำระรวมเข้าไปกับราคาขาย

จะเห็นได้ว่าสัญญาเช่าซื้อเป็นสัญญาผสมระหว่างสัญญาเช่าและสัญญาซื้อขาย โดยมีหลักเกณฑ์สำคัญดังนี้

1. ผู้ให้เช่าต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ให้เช่า
2. ผู้ให้เช่านำทรัพย์สินของตนให้ผู้เช่าไปใช้ประโยชน์
3. ผู้ให้เช่าให้คำมั่นว่าจะขายทรัพย์สินนั้นแก่ผู้เช่าหรือให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้เช่า
4. ผู้เช่าจะต้องชำระเงินค่าเช่าซื้อเป็นคราวๆ (งวด) จนครบถ้วนตามที่ตกลงกันให้แก่ผู้ให้เช่า

สินเชื่อลิสซิ่ง (Leasing Financail) หมายถึง สินเชื่อที่ให้บริการทางการเงินที่เกิดจากการให้เช่าทรัพย์สิน ซึ่งผู้ให้เช่าได้ให้สิทธิแก่ผู้เช่าที่จะซื้อทรัพย์สินนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ได้หลังจากที่สัญญาเช่าครบกำหนดแล้ว ในราคาที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันก่อน

ลิสซิ่งเป็นการเช่าทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่เน้นการชำระเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ยเป็นสำคัญ โดยผู้เช่ามีสิทธิขอซื้อทรัพย์สินที่เช่าคืนได้เมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่าในราคาที่ตกลงกันไว้ ลิสซิ่งจะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้เช่าต้องการทรัพย์สินหรือทรัพย์สินใดๆ แต่ผู้เช่ามีเงินไม่เพียงพอสำหรับชำระราคาทรัพย์สินหรือทรัพย์สินดังกล่าว ผู้เช่าจึงขอให้ผู้ประกอบการลิสซิ่ง (ผู้ให้เช่า) ซื้อทรัพย์สิน

หรือทรัพย์สินดังกล่าวแล้วผู้เช่าทำการเช่าทรัพย์สินหรือทรัพย์สินนั้นต่อจากผู้ประกอบกิจการอีกที่ ค่าการเช่าแบบลิสซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เช่า ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่เช่าใน ระยะเวลาระหว่างเช่า อันเป็นการลดต้นทุนให้แก่ผู้เช่ามากกว่าการที่ผู้เช่าลงทุนซื้อทรัพย์สินหรือ ทรัพย์สินด้วยเงินสด หรือด้วยการเช่าซื้อ และผู้เช่ามีสิทธิที่จะเลือกในการเช่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือทรัพย์สินที่เช่าเมื่อสัญญาจบสิ้นลง ในขณะที่เดียวกันผู้ให้เช่าก็ได้รับคืนเงินต้นและดอกเบี้ย ครบตามข้อตกลง

ซื้อขายเงินผ่อน เป็นสัญญาซื้อขายชนิดหนึ่งซึ่งผู้ซื้อและผู้ขายตกลงวิธีการ ชำระราคาสินค้าร่วมกันว่า ให้ผู้ซื้อใช้วิธีผ่อนชำระราคาเป็นงวดๆ จนกว่าจะครบตามจำนวนเงินที่ ระบุไว้

บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 453 บัญญัติว่า "อันว่าซื้อขายนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่ง เรียกว่าผู้ขาย โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่ บุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่าผู้ซื้อ และผู้ซื้อตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย"

สัญญาซื้อขายเงินผ่อนนั้น กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือทรัพย์สินที่ซื้อขายได้โอนไปยัง ผู้ซื้อทันทีที่มีการระบุทรัพย์สินที่ซื้อขายกันให้เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ฉะนั้น ผู้ซื้อจะเป็น เจ้าของทรัพย์สินหรือทรัพย์สินที่ซื้อขายกันทันทีที่ทรัพย์สินหรือทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งตาม บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยผู้ซื้อยังมีภาระหน้าที่ในการชำระหนี้ต่าง ตอบแทนในส่วนของตน (ชำระราคา) ให้แก่ผู้ขายตามเงื่อนไขและความยินยอมของผู้ขายให้ผ่อน ชำระเป็นงวดๆ ได้

จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเช่าซื้อและลิสซึ่งนั้น มีรูปแบบและ ลักษณะที่ค่อนข้างเหมือนกัน กล่าวคือ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือทรัพย์สินที่เป็นวัตถุประสงค์แห่งสัญญายัง มิได้โอนไปยังผู้เช่าซื้อหรือผู้เช่า ทั้งนี้ เมื่อผู้เช่าซื้อหรือผู้เช่าผ่อนชำระราคาค่างวดครบตามที่ คู่สัญญาได้ตกลงกันแล้ว ผู้เช่าซื้อหรือผู้เช่าจะได้รับโอนกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิในการซื้อทรัพย์สินอัน เป็นวัตถุประสงค์แห่งสัญญาต่อไป อย่างไรก็ตาม การเช่าซื้อและลิสซึ่งยังมีข้อแตกต่างกันที่สำคัญอยู่ ตรงที่การเช่าซื้อนั้น ผู้ให้เช่าซื้อจะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินหรือทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้ออยู่ก่อนแล้ว หรือสามารถจัดหาทรัพย์สินหรือทรัพย์สินนั้นมาเพื่อให้เช่าซื้อได้ ในขณะที่ลิสซึ่งนั้นจะเป็นกรณีที่ ผู้ให้เช่ามิได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เป็นวัตถุประสงค์แห่งสัญญาอยู่ก่อน แต่ผู้เช่ามีความประสงค์ ที่จะซื้อทรัพย์สินหรือทรัพย์สินดังกล่าวและผู้เช่ามีเงินไม่เพียงพอที่จะชำระราคาทรัพย์สินหรือทรัพย์สิน

นั้น จึงได้ติดต่อขอใช้บริการจากผู้ให้เช่า โดยผู้ให้เช่าจะเข้าดำเนินการเป็นคู่สัญญาซื้อขาย (ในฐานะของผู้ซื้อ) ในทรัพย์สินหรือทรัพย์สินนั้นแทนผู้เช่า ทรัพย์สินหรือทรัพย์สินจึงเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ให้เช่านับแต่เวลานั้น และผู้ให้เช่าจะนำทรัพย์สินดังกล่าวออกให้ผู้เช่าทำการเช่าอีกที่

สำหรับการเช่าซื้อและการซื้อขายผ่อนชำระนั้น จะมีความแตกต่างกันตรงที่ การเช่าซื้อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เช่าซื้ออยู่กับเจ้าของ (ผู้ให้เช่าซื้อ) จนกว่าผู้เช่าซื้อจะชำระค่าเช่าซื้อครบถ้วน เพราะผู้ให้เช่าซื้อนำทรัพย์สินออกให้เช่าโดยมีคำมั่นว่าจะขายเท่านั้น ดังนั้นในระหว่างยังชำระค่าเช่าซื้อไม่ครบผู้เช่าซื้อเป็นเพียงผู้มีสิทธิครอบครองทรัพย์สินเท่านั้น ไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์ และหากผู้เช่าซื้อนำทรัพย์สินที่เช่าซื้อไปขายหรือจำนำก็จะมีผลผิดทางอาญา ในขณะที่การซื้อขายเงินผ่อน กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะโอนไปยังผู้ซื้อทันที ฉะนั้นผู้ซื้อจะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทันทีแต่มีข้อตกลงเรื่องการชำระราคาผู้ขายยินยอมให้ผู้ซื้อผ่อนชำระราคาเป็นงวดๆ ได้

สินเชื่อประเภทบัตรเครดิต

สินเชื่อประเภทบัตรเครดิต จัดเป็นสินเชื่อส่วนบุคคลเพื่อการอุปโภคบริโภคประเภทหนึ่ง โดยมีลักษณะเป็นสินเชื่อระยะสั้น ผู้ใช้บริการจะใช้จ่ายเงินเพื่อการซื้อสินค้าและบริการผ่านทางบัตรเครดิตภายในวงเงินที่ได้รับอนุมัติจากผู้ให้บริการและผู้ให้บริการจะเป็นผู้ชำระราคาสินค้าและ/หรือบริการให้แก่ร้านค้าไปก่อน จากนั้นจะมาเรียกเก็บจากผู้ใช้บริการอีกทีตามรอบการจ่ายเงินของผู้ใช้บริการแต่ละราย

สินเชื่อประเภทบัตรเครดิตนั้น ถูกควบคุมกำกับดูแลโดยกฎหมายเฉพาะสำหรับสินเชื่อบัตรเครดิต ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ตั้งแต่วันที่ 12 พฤศจิกายน 2545 และมีการส่งหนังสือชักชวนความเข้าใจในวันที่ 7 มกราคม 2546 และ 25 กุมภาพันธ์ 2546 เพื่อความชัดเจนในแนวทางการควบคุมดูแลยิ่งขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญในการออกประกาศฉบับนี้คือ เพื่อพิทักษ์รักษาประโยชน์ของประชาชน และเป็นการระมัดระวังและป้องกันปัญหาจากบัตรเครดิตที่อาจจะเกิดได้ในอนาคต ตลอดจนเพื่อให้หลักเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจสินเชื่อบัตรเครดิตมีความเหมาะสม ชัดเจน และสามารถถือปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกันด้วย

สินเชื่อในระบบ

สินเชื่อในระบบ เป็นสินเชื่อที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติไม่มีระเบียบและกฎหมายเฉพาะสำหรับควบคุมการดำเนินการ การให้สินเชื่อในระบบนั้น เป็นการให้สินเชื่อใดๆ ก็ตามนอกเหนือจากการให้สินเชื่อภายในระบบ ซึ่งตามที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้นของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สินเชื่อภายในระบบคือ การให้สินเชื่อภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กล่าวคือ การให้สินเชื่อที่ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ให้สินเชื่อได้รับอนุญาตจากภาครัฐให้ประกอบธุรกิจดังกล่าวได้ โดยที่การให้สินเชื่อภายในระบบในปัจจุบันได้แก่ 1) การให้สินเชื่อโดยสถาบันการเงิน และ 2) การให้สินเชื่อโดยเอกชนอื่นที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจให้บริการสินเชื่อตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วย การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับผู้ประกอบธุรกิจที่มีชื่อสถาบันการเงิน ดังนั้น การให้สินเชื่อโดยบุคคลหรือผู้ประกอบการใดนอกเหนือจากนี้ย่อมเป็นการให้สินเชื่อในระบบทั้งสิ้น

การให้สินเชื่อในระบบ คือ การให้สินเชื่อของผู้ประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาตจากภาครัฐ หรือที่เรียกว่าการให้สินเชื่อโดยผิดกฎหมายนั่นเอง ซึ่งการให้สินเชื่อโดยผิดกฎหมายในที่นี้มีได้หมายถึง การให้สินเชื่อที่มีการเรียกเก็บดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากแม้ผู้ให้สินเชื่อจะเรียกเก็บดอกเบี้ยไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดแต่ผู้ให้กู้มิได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจให้บริการสินเชื่อจากภาครัฐก็ถือเป็นการให้สินเชื่อในระบบเช่นกัน อนึ่ง การให้กู้ยืมเงินระหว่างบุคคลต่อบุคคลที่มีได้มีลักษณะเป็นทางการค้าปกติ นั้น กฎหมายยอมรับบังคับให้โดยอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะยืม (โดยจัดอยู่ในหมวดยืมใช้สิ่งเปลือง)

การให้สินเชื่อในระบบนั้น เป็นแหล่งเงินกู้ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป มีระเบียบกฎเกณฑ์ ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ให้กู้และผู้กู้ ไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่มีโอกาสเข้าตรวจสอบได้อย่างใกล้ชิด ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน แต่มักจะมีอัตราดอกเบี้ยสูง ซึ่งเมื่อไม่มีระบบระเบียบกฎเกณฑ์ที่แน่ชัดแล้ว ผู้กู้และผู้ให้กู้จึงสามารถกู้ยืมกันเมื่อใดก็ได้⁹

⁹ วีระพงษ์ บุญโญภาส , อ้างแล้ว , หน้า 278.

โดยที่สินเชื่อในระบบโดยเฉพาะในเขตต่างจังหวัดส่วนใหญ่มีลักษณะผูกขาด¹⁰ การให้สินเชื่อจึงมักมีอัตราดอกเบี้ยที่สูง ซึ่งการให้สินเชื่อดังกล่าวยังมีได้มีกฎหมายควบคุมดูแล โดยเฉพาะ¹¹ จึงจำเป็นต้องนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 มาใช้บังคับสำหรับสินเชื่อในระบบในฐานะบทกฎหมายทั่วไป

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า สินเชื่อที่ไม่มีหลักประกันหรือบุคคลเข้าดำเนินการ ค้ำประกันนั้นมักจะมีลักษณะเป็นการให้สินเชื่อระยะสั้น ทั้งนี้ มีสาเหตุมาจากปัจจัยสำคัญคือ ปัญหาเรื่องการติดตามทวงหนี้¹² เนื่องจากวิธีการในการติดตามทวงหนี้ นั้นจะใช้ได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรสำหรับการให้สินเชื่อในระยะยาว

เนื่องจากการให้สินเชื่อเงินด่วนโดยเอกชนผู้ประกอบการให้สินเชื่อเงินด่วนที่มีใช้ สถาบันการเงินนั้นไม่มีหลักประกันการชำระคืนเงินตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ดังนั้น ผู้ให้สินเชื่อจึงมีความเสี่ยงในการได้รับชำระคืนเงินต้นมากกว่าผู้ให้สินเชื่อซึ่งมีหลักประกัน ด้วยเหตุนี้ การให้สินเชื่อของเอกชนซึ่งมีใช้สถาบันการเงินดังกล่าวจึงมีการเรียกเก็บดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมในอัตราที่สูงกว่าทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อลดความเสี่ยงในการไม่ได้รับชำระคืนเงินดังกล่าว

ปัจจุบัน สินเชื่อในระบบบางรายอาศัยเครือข่ายนอนแบงก์ (Non-Bank) ในการประกอบธุรกิจ โดยรูปแบบการให้บริการจะเป็นการดำเนินการในลักษณะของการผ่อนชำระผ่านบัตรเครดิต หรือบัตรผ่อนชำระสินค้า โดยหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าผ่อนชำระมาเป็นการให้เงินกู้แทน กล่าวคือ ผู้ประกอบการจะให้ผู้ที่ประสงค์จะขอกู้เงินและมีบัตรผ่อนสินค้าอยู่กับนอนแบงก์ ทำสัญญาซื้อสินค้าหรือผ่อนชำระสินค้าจากผู้ประกอบการ โดยที่มิได้มีการส่งมอบสินค้าดังกล่าวให้แก่กันจริง และผู้ประกอบการจะปล่อยเงินกู้ให้แก่ผู้ขอกู้เงินโดยจะมีการหักเงินไว้ล่วงหน้าก่อนส่งมอบส่วนหนึ่งเพื่อเป็นดอกเบี้ยที่ผู้ขอกู้จะต้องจ่ายให้แก่ผู้ประกอบการ หลังจากนั้นผู้ประกอบการก็จะไปเรียกเก็บเงินกับนอนแบงก์เต็มจำนวนที่มีการซื้อสินค้าผ่านทางบัตร โดยที่นอนแบงก์ก็จะไปเรียกเก็บเงินเต็มจำนวนดังกล่าวเอาจากผู้ขอกู้ที่หนึ่ง โดยอาศัยสัญญาสินเชื่อประเภทบัตรเครดิตที่นอนแบงก์มีอยู่ต่อผู้ขอกู้นั่นเอง ดังนี้ จะเห็นได้ว่าผู้ขอกู้จะได้รับเงินกู้ไม่เต็มจำนวนในขณะที่ต้องผ่อนชำระหนี้สินเชื่อประเภทบัตรเครดิตเต็มจำนวน และหากมียอด

¹⁰ นิพนธ์ พัวพงศกร, สินเชื่อในชนบทประเทศไทย (กรุงเทพฯ : 2534) หน้า 220-239.

¹¹ วีระพงษ์ บุญญภาส, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (กรุงเทพฯ : 2547) หน้า 223.

¹² อัมมาร สยามวาลา, อ้างแล้ว, หน้า 21.

ค้างชำระก็จะต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่ธนาคารตามสัญญาขอใช้บริการบัตรเครดิต ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต อีกด้วย

2.2.2 ผู้ให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงิน

ผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินตามความหมายแห่งประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ คือ ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับเป็นทางค้าปกติ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังผ่านทางธนาคารแห่งประเทศไทยแล้ว โดยการยื่นคำขอรับอนุญาตประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลตามแบบที่กำหนดไว้ท้ายประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ และกระทรวงการคลังโดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีคำสั่งอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบธุรกิจภายใต้ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ฉบับดังกล่าวได้

อนึ่ง ผู้ประกอบธุรกิจที่ประสงค์จะยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ นั้น จะต้องมีความสัมพันธ์พร้อมทั้งยื่นเอกสารประกอบ ณ สถานที่ที่กำหนด ดังนี้

ผู้ประสงค์จะยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินจะต้องเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดซึ่งมีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท โดยต้องมีเอกสารประกอบการยื่นคำขออนุญาต เป็นแบบฟอร์มตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด พร้อมกับเอกสารการพิจารณาอย่างน้อยประกอบด้วย

1. สำเนาใบสำคัญแสดงการจดทะเบียน
2. สำเนานั่งสื่อบริคณห์สนธิ
3. สำเนาข้อบังคับ
4. สำเนาทะเบียนผู้ถือหุ้น
5. รายชื่อ ประวัติการทำงาน และคุณวุฒิของกรรมการ
6. รายชื่อ ประวัติการทำงาน และคุณวุฒิของผู้สอบบัญชี และ
7. สำนักงานสาขาและสถานที่ตั้งของสำนักงานสาขา (ถ้ามี)

ผู้ยื่นคำขอจะต้องยื่นคำขอ ณ สายกำกับสถาบันการเงินธนาคารแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร หรือสำนักงานภาคของธนาคารแห่งประเทศไทยทุกแห่ง คือ สำนักงานภาคเหนือ (เชียงใหม่) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ขอนแก่น) และสำนักงานภาคใต้ (สงขลา) ทั้งนี้ การยื่นขอรับอนุญาตประกอบธุรกิจสำหรับผู้ประกอบธุรกิจรายเดิมที่ประกอบธุรกิจอยู่ในวันที่ 17 มิถุนายน 2548 สามารถประกอบธุรกิจต่อไปได้ โดยต้องยื่นคำขอรับอนุญาตต่อธนาคารแห่งประเทศไทยภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ 17 มิถุนายน 2548 ทั้งนี้ หากผู้ประกอบธุรกิจมีทุนจดทะเบียนต่ำกว่า 50 ล้านบาท ให้จดทะเบียนเพิ่มทุนและเรียกชำระทุนเพิ่มให้ครบถ้วนภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ 17 มิถุนายน 2548 และสำหรับผู้ประกอบธุรกิจรายใหม่ที่ยังไม่ได้มีการให้สินเชื่อส่วนบุคคล แต่สนใจที่จะประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล สามารถยื่นคำขอรับอนุญาตได้ตั้งแต่วันที่ 17 มิถุนายน 2548 เป็นต้นไป

สำหรับผู้ให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินตามความหมายที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษา คือ ผู้ให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินตามความหมายของประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ เฉพาะที่ให้บริการสินเชื่อเงินค้ำประกัน

ตัวอย่างแบบการยื่นคำขอรับอนุญาตประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

แบบยื่นขอรับอนุญาตประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

เรียน ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

ข้าพเจ้า.....ที่ตั้งสำนักงานใหญ่อยู่ที่.....
(ชื่อนิติบุคคล)

โทรศัพท์.....โทรสาร.....และมีสาขาจำนวน.....แห่ง ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

2. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

3. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

4. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

(หากมีสาขามากกว่า 4 แห่ง ให้แนบรายชื่อและสถานที่ตั้งเพิ่มเติมมาด้วย)

มีความประสงค์ที่จะขอรับอนุญาตประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับในประเทศไทย ตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548

บัดนี้ข้าพเจ้าได้แนบเอกสารและรายละเอียด ได้แก่

- (1) สำเนาใบสำคัญแสดงการจดทะเบียน
- (2) สำเนาหนังสือบริคณห์สนธิ
- (3) สำเนาข้อบังคับ
- (4) สำเนาทะเบียนผู้ถือหุ้น
- (5) รายชื่อ ประวัติการทำงาน และคุณสมบัติของกรรมการ
- (6) รายชื่อ ประวัติการทำงาน และคุณสมบัติของผู้สอบบัญชี

ที่ได้มีการรับรองสำเนาถูกต้องโดยกรรมการผู้มีอำนาจลงนามของบริษัท มาพร้อมแบบยื่นขอรับอนุญาตประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับนี้ด้วยแล้ว

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า หากธนาคารแห่งประเทศไทยขอเอกสารหรือข้อมูลใดๆ เพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณา ข้าพเจ้าจะจัดส่งให้ภายในเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด และเมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ข้าพเจ้าตกลงจะปฏิบัติตามเงื่อนไขใดๆ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังหรือธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดขึ้นหรือจะกำหนดในภายหน้าทุกประการ

ขอรับรองว่ารายละเอียดข้างต้นนี้ถูกต้อง ครบถ้วน และตรงต่อความเป็นจริง

ลงนาม.....

( )

ตำแหน่ง.....

(ประทับตราถ้ามี)

บริษัท .....

รายละเอียดเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใด ๆ และค่าใช้จ่ายตามที่จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ
เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ .....

1. ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใด ๆ ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ หรือค่าธรรมเนียมใด ๆ	.....% ต่อปี
2. ค่าใช้จ่ายตามที่จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุ	
2. ค่าใช้จ่ายที่ให้แก่องค์กรราชการ	
2.1 ค่าอากรแสตมป์	.....
2.2	.....
3. ค่าใช้จ่ายที่ให้แก่องค์กรภายนอกหรือบุคคลอื่น	
3.1 ค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้	ชำระโดยบัญชีธนาคาร ..... บาท/ครั้ง ชำระผ่านเครื่อง ATM ..... บาท/ครั้ง ชำระที่เคาน์เตอร์ของธนาคาร ..... บาท/ครั้ง ชำระผ่านระบบโทรศัพท์อัตโนมัติ ..... บาท/ครั้ง ชำระที่จุดบริการรับชำระ ..... บาท/ครั้ง ชำระผ่านระบบอินเตอร์เน็ต ..... บาท/ครั้ง ชำระโดยเช็คหรือธนบัตรทางไปรษณีย์ ..... บาท/ครั้ง ..... บาท/ครั้ง ..... บาท/ครั้ง ..... บาท/ครั้ง ..... บาท/ครั้ง
3.2 ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบข้อมูลเครดิต	
3.3 ค่าใช้จ่ายกรณีเงินไม่เพียงพอ (กรณีชำระหนี้โดยการหักบัญชีกับสถาบันการเงินอื่น)	
3.4 ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามหนี้*	
4. ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนในการดำเนินงานของบริษัท	
4.1 ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามหนี้*	..... บาท/ครั้ง
4.2 ค่าใช้จ่ายกรณีเช็คคืน (ไม่เกิน 200 บาทต่อครั้ง)	..... บาท/ครั้ง
4.3 ค่าออกบัตรใหม่กรณีหาย/ชำรุด (กรณีใช้บัตรในการเบิกถอน)	..... บาท/ครั้ง
4.4 ค่าขอใบแจ้งยอดบัญชีของแต่ละงวด (ชุดที่ 2 เป็นต้นไป)	..... บาท/ครั้ง
4.5 ค่าขอรหัสประจำตัวบัตรใหม่ทดแทนรหัสเดิม (กรณีใช้บัตรในการเบิกถอน)	..... บาท/ครั้ง
4.6 ค่าขอตรวจสอบรายการ	..... บาท/ครั้ง

หมายเหตุ * ค่าใช้จ่ายประเภทเดียวกันตามข้อ 3.4 และ 4.1 จะเรียกเก็บจากลูกค้าชำระดอกเบี้ยไม่ได้ และจะเก็บได้ตามจำนวนเงินที่ได้จ่ายไปจริง และพอสมควรแก่เหตุ

รายงานการให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ
 ชื่อผู้ประกอบการ.....
 สำหรับสิ้นสุดเดือน ..... พ.ศ. ....

1. สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ^{1/}

หน้า 206 จาก 210

รายได้รวมของผู้บริโภค (บาท/เดือน)	ข้อมูลผู้บริโภค		ลูกหนี้คิดชำระหนี้ ^{2/}						การคิดหนี้สูญ ^{3/} (write-off)	
	จำนวนบัญชี ^{2/}	สินเชื่อใหม่	เกิน 1 เดือน ถึง 3 เดือน		เกิน 3 เดือน ถึง 6 เดือน		เกิน 6 เดือน ถึง 12 เดือน		จำนวนบัญชี	สินเชื่อค้าง
			จำนวนบัญชี ^{4/}	สินเชื่อค้าง ^{5/}	จำนวนบัญชี ^{6/}	สินเชื่อค้าง ^{7/}	จำนวนบัญชี ^{6/}	สินเชื่อค้าง ^{7/}		
ต่ำกว่า 5,000										
5,000.01 - 10,000.00										
10,000.01 - 15,000.00										
15,000.01 - 20,000.00										
20,000.01 - 25,000.00										
25,000.01 - 30,000.00										
30,000.01 - 50,000.00										
50,000.01 บาทขึ้นไป										
อื่น ๆ ^{8/}										
รวม										

หมายเหตุ : สินเชื่อรวมทั้งสิ้นเฉพาะต้นเงินหลังหักเงินบัตรเครดิตมีจำนวน .....บาท

หมายเหตุ

- ^{1/} สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ หมายถึง สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีทรัพย์สินหรือทรัพย์สินเป็นหลักทรัพย์ (สินเชื่อเงินสดที่คิดดอกเบี้ยรายวัน) และการให้จำแนกบัญชีในสินค้าที่ผู้ประกอบการมีได้จำหน่ายปลีก ขายในสินค้าประเภทรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ ทั้งนี้ไม่รวมถึง สินเชื่อเพื่อการศึกษาศึกษา สินเชื่อเพื่อการเดินทาง ไม่ทำงานในต่างประเทศ สินเชื่อเพื่อรักษาพยาบาล สินเชื่อเพื่อสวัสดิการพนักงานที่หน่วยงานต้นสังกัด ได้มีการทำสัญญากับผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคล และสินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด
- ^{2/} จำนวนบัญชี หมายถึง จำนวนบัญชีผู้บริโภคที่ผูกพันกับ เฉพาะที่มียอดสินเชื่อค้าง ๗ สิ้นเดือนที่รายงาน
- ^{3/} สินเชื่อค้าง หมายถึง ยอดสินเชื่อค้าง (Outstanding Balance) เฉพาะต้นเงินของผู้บริโภคที่ผูกพันกับที่สิ้น (หลังหักราย หรือการตัดบัญชี) ๗ วันสิ้นเดือนที่รายงาน
- ^{4/} สินเชื่อใหม่ หมายถึง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่เพิ่มขึ้นใหม่ในเดือนที่รายงาน ไม่รวมสินเชื่อที่ลดลงจากการชำระคืน โดยรายงานเป็นจำนวนบัญชี และสินเชื่อใหม่
- ^{5/} ลูกหนี้คิดชำระหนี้ หมายถึง ลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยระยะเวลา (1) เกิน 1 เดือน ถึง 3 เดือน ; (2) เกิน 3 เดือน ถึง 6 เดือน ; (3) เกิน 6 เดือน ถึง 12 เดือน ; และ (4) เกิน 12 เดือน นับตั้งแต่วันที่กำหนดชำระ ไม่ว่าจะเป็นการผ่อนชำระตามสัญญา หรือวันที่ทางธนาคารหรือเรียกให้ชำระเงินแล้วแต่ต้นเงินจะถึงก่อน โดยให้รายงานแยกเป็นจำนวนบัญชี และยอดสินเชื่อค้างรายงานเฉพาะต้นเงิน (หลังหักราย หรือการตัดบัญชี)
- ^{6/} จำนวนบัญชี หมายถึง จำนวนบัญชีลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่คิดชำระหนี้ ตามระยะเวลาที่ระบุไว้ ตามข้อ 5 ๗ วันสิ้นเดือนที่รายงาน
- ^{7/} สินเชื่อค้าง หมายถึง ยอดสินเชื่อค้างของผู้บริโภคที่ผูกพันกับ เฉพาะบัญชีที่มีการคิดชำระหนี้ตามระยะเวลาที่ระบุไว้ ตามข้อ 5 ๗ วันสิ้นเดือนที่รายงาน
- ^{8/} การคิดหนี้สูญ หมายถึง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่มีการตัดหนี้สูญในสิ้นเดือนที่รายงาน โดยรายงานเป็นจำนวนบัญชี และสินเชื่อค้าง
- ^{9/} อื่น ๆ หมายถึง กลุ่มลูกหนี้ที่มีการพิจารณาและประเมินผลเจ้าหนี้บัญชีเงินฝากของผู้บริโภคซึ่งฝากไว้กับสถาบันการเงินแต่ถือคือเดือนเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน

รายงานการให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ
 ชื่อผู้ประกอบการ.....
 สำหรับสิ้นสุดเดือน ..... พ.ศ. ....

2. สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน ^{1/}

หน่วยบาท

รายได้รวมของ ผู้บริโภค (บาท/เดือน)	ข้อมูลผู้บริโภครวม		ข้อมูลสินเชื่อใหม่ ^{4/}		ลูกหนี้ผิดชำระหนี้ ^{3/}						การคัดหนี้สูญ ^{5/} (write-off)		
	จำนวนบัญชี ^{2/}	สินเชื่อคงค้าง ^{3/}	จำนวนบัญชี	สินเชื่อใหม่	เกิน 1 เดือน ถึง 3 เดือน		เกิน 3 เดือน ถึง 6 เดือน		เกิน 6 เดือน ถึง 12 เดือน		เกิน 12 เดือน		
					จำนวนบัญชี ^{7/}	สินเชื่อคงค้าง ^{7/}	จำนวนบัญชี ^{6/}	สินเชื่อคงค้าง ^{6/}	จำนวนบัญชี ^{6/}	สินเชื่อคงค้าง ^{6/}	จำนวนบัญชี	สินเชื่อคงค้าง	
ต่ำกว่า 5,000													
5,000.01 - 10,000.00													
10,000.01 - 15,000.00													
15,000.01 - 20,000.00													
20,000.01 - 25,000.00													
25,000.01 - 30,000.00													
30,000.01 - 50,000.00													
50,000.01 บาทขึ้นไป													
อื่น ๆ ^{8/}													
รวม													

คำอธิบาย

- ^{1/} สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน หมายถึง สินเชื่อที่ใช้แก่บุคคลธรรมดา โดยมีวัตถุประสงค์หรือที่ผิดวัตถุประสงค์เพื่อให้ค้ำประกันสินเชื่อหรือบริการ และ ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจของตนเอง
- ^{2/} จำนวนบัญชี หมายถึง จำนวนบัญชีผู้บริโภคสินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน เฉพาะที่มียอดสินเชื่อคงค้าง ณ สิ้นเดือนที่รายงาน
- ^{3/} สินเชื่อคงค้าง หมายถึง ยอดสินเชื่อคงค้าง (Outstanding Balance) เฉพาะต้นเงินของลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน ทั้งสิ้น (หลังหักรายได้จากการตัดบัญชี) ณ วันสิ้นเดือนที่รายงาน
- ^{4/} สินเชื่อใหม่ หมายถึง สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน ที่เพิ่มขึ้นใหม่ในเดือนที่รายงาน ไม่รวมสินเชื่อที่ลดลงจากการชำระคืน โดยรายงานเป็นจำนวนบัญชี และสินเชื่อใหม่
- ^{5/} ลูกหนี้ผิดชำระหนี้ หมายถึง ลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน ที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเป็นระยะเวลา (1) เกิน 1 เดือน ถึง 3 เดือน ; (2) เกิน 3 เดือน ถึง 6 เดือน ; (3) เกิน 6 เดือน ถึง 12 เดือน ; และ (4) เกิน 12 เดือน นับตั้งแต่วันถึงกำหนดชำระ ไม่ว่าจะไปตามเงื่อนไขหรือเงื่อนไขตามสัญญา หรือวันที่ทางธนาคารหรือบริษัทให้ชำระเงิน แต่กรณีใดจะถึงก่อน โดยให้รายงานแยกเป็นจำนวนบัญชี และยอดสินเชื่อคงค้างรายงานเฉพาะต้นเงิน (หลังหักรายได้จากการตัดบัญชี)
- ^{6/} จำนวนบัญชี หมายถึง จำนวนบัญชีลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน ที่ผิดชำระหนี้ ตามระยะเวลาที่ระบุไว้ ตามข้อ 5 ณ วันสิ้นเดือนที่รายงาน
- ^{7/} สินเชื่อคงค้าง หมายถึง ยอดสินเชื่อคงค้างของลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน เฉพาะบัญชีที่มีกรณีผิดชำระหนี้ตามระยะเวลาที่ระบุไว้ ตามข้อ 5 ณ วันสิ้นเดือนที่รายงาน
- ^{8/} การคัดหนี้สูญ หมายถึง สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน ที่มีการคัดหนี้สูญในเดือนที่รายงาน โดยรายงานเป็นจำนวนบัญชี และสินเชื่อคงค้าง
- ^{9/} อื่น ๆ หมายถึง กลุ่มลูกหนี้ที่มีการพิจารณาและประเมินเสดเข้าในบัญชีเงินฝากของผู้บริโภคซึ่งฝากไว้กับสถาบันการเงินแต่ถือค้ำประกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน

รายงานการให้เงินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

ชื่อผู้ประกอบการ.....

สำหรับสิ้นสุดเดือน ..... พ.ศ. ....

3. เงินเชื่อส่วนบุคคลประเภทการให้เข้าซื้อ และนิติซึ่งเงินยืมต่างๆ ^{1/}

รายได้รวมของ ผู้บริโภค (บาท/เดือน)	ข้อมูลผู้บริโภครวม		ข้อมูลนิติชำระหนี้ ^{2/}				การคิดหนี้สูญ ^{3/} (write-off)	
	จำนวนบัญชี ^{2/}	เงินเชื่อค้าง ^{3/}	เกิน 1 เดือน ถึง 3 เดือน		เกิน 6 เดือน ถึง 12 เดือน		เกิน 12 เดือน	
			จำนวนบัญชี ^{4/}	เงินเชื่อค้าง ^{5/}	จำนวนบัญชี ^{6/}	เงินเชื่อค้าง ^{7/}	จำนวนบัญชี ^{7/}	เงินเชื่อค้าง ^{7/}
ต่ำกว่า 5,000								
5,000.01 - 10,000.00								
10,000.01 - 15,000.00								
15,000.01 - 20,000.00								
20,000.01 - 25,000.00								
25,000.01 - 30,000.00								
30,000.01 - 50,000.00								
50,000.01 บาทขึ้นไป								
อื่น ๆ [*]								
รวม								

หน่วยบาท

หมายเหตุ

- ^{1/} เงินเชื่อส่วนบุคคลประเภทการให้เข้าซื้อ และนิติซึ่งเงินยืมต่างๆ หมายถึง เงินเชื่อที่เกิดจากการให้เข้าซื้อ และนิติซึ่งเงินยืมส่วนบุคคล มีได้ทั้งหมดเป็นทางการที่ปกติ ยกเว้น เงินที่ผู้ประกอบการขอคืน และระงับการขอยกคืน
- ^{2/} จำนวนบัญชี หมายถึง จำนวนบัญชีผู้บริโภคที่ผูกพันเงินยืมของลูกหนี้มีเงินเชื่อส่วนบุคคลประเภทการให้เข้าซื้อ และนิติซึ่งเงินยืมต่างๆ เฉพาะที่มียอดเงินเชื่อค้าง ๗ ล้านเดือนที่รายงาน
- ^{3/} เงินเชื่อค้าง หมายถึง ยอดเงินเชื่อค้าง (Outstanding Balance) เฉพาะส่วนเงินยืมของลูกหนี้มีเงินเชื่อส่วนบุคคลประเภทการให้เข้าซื้อ และนิติซึ่งเงินยืมต่างๆ ทั้งหมด (รวมถึงการให้รายการค้ำบัญชี) ๗ ล้านเดือนที่รายงาน
- ^{4/} เงินเชื่อใหม่ หมายถึง เงินเชื่อส่วนบุคคลประเภทการให้เข้าซื้อ และนิติซึ่งเงินยืมต่างๆ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ในเดือนที่รายงาน ไม่รวมเงินเชื่อที่ลดลงจากการชำระคืน โดยรายงานเป็นจำนวนบัญชี และเงินเชื่อใหม่
- ^{5/} ลูกหนี้คิดชำระหนี้ หมายถึง ลูกหนี้เงินเชื่อส่วนบุคคลประเภทการให้เข้าซื้อ และนิติซึ่งเงินยืมต่างๆ ที่ค้างชำระตั้งแต่วันกำหนดชำระ ไม่ว่าจะผ่านไปนานแค่ไหนหรือออกก็ยังไม่ครบระยะเวลา (1) เกิน 1 เดือน ถึง 3 เดือน ; (2) เกิน 3 เดือน ถึง 6 เดือน ; (3) เกิน 6 เดือน ถึง 12 เดือน นับตั้งแต่วันกำหนดชำระ ไม่ว่าจะผ่านไปนานแค่ไหนหรือออกก็ยังไม่ครบระยะเวลาตามสัญญา หรือวันที่ทางธนาคารเรียกให้ชำระเงิน แล้วแต่กรณี โดยให้รายงานแยกเป็นจำนวนบัญชี และยอดเงินเชื่อค้างที่รายงานเฉพาะค้ำเงิน (หลังจากการให้รายการค้ำบัญชี)
- ^{6/} จำนวนบัญชี หมายถึง จำนวนบัญชีลูกหนี้มีเงินเชื่อส่วนบุคคลประเภทการให้เข้าซื้อ และนิติซึ่งเงินยืมต่างๆ ที่คิดชำระหนี้ ตามระยะเวลาที่ระบุไว้ ตามข้อ 5 ๗ ล้านเดือนที่รายงาน
- ^{7/} เงินเชื่อค้าง หมายถึง ยอดเงินเชื่อค้างของลูกหนี้มีเงินเชื่อส่วนบุคคลประเภทการให้เข้าซื้อ และนิติซึ่งเงินยืมต่างๆ เฉพาะบัญชีที่มีการคิดชำระหนี้ตามระยะเวลาที่ระบุไว้ ตามข้อ 5 ๗ ล้านเดือนที่รายงาน
- ^{*} อื่น ๆ หมายถึง กลุ่มลูกหนี้ที่มีการพิจารณาเงินเชื่อส่วนบุคคลเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน

ปัจจุบัน มีผู้ให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจ
จำนวน 34 แห่ง ดังนี้¹³

1. บริษัท แคปิตอล โอเค จำกัด
2. บริษัท จีอี แคปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด
3. บริษัท จีอี แคปิตอล ออโต้ ลีส จำกัด (มหาชน)
4. บริษัท เจเนอรัล คาร์ด เซอร์วิสเซส จำกัด
5. บริษัท ซิงเกอร์ประเทศไทย จำกัด (มหาชน)
6. บริษัท ซิตีคอร์ป ลีสซิง (ประเทศไทย) จำกัด
7. บริษัท เซทเทเลม (ประเทศไทย) จำกัด
8. บริษัท ไชเบอร์เนตติคส์ จำกัด
9. บริษัท ไทโยต้า ลีสซิง (ประเทศไทย) จำกัด
10. บริษัท เทสโก้ คาร์ด เซอร์วิสเซส จำกัด
11. บริษัท ไทย เอ็กซ์คลูซีฟ ลีสซิง จำกัด
12. บริษัท นครหลวงสุราษฎร์ลีสซิง จำกัด
13. บริษัท นวลีสซิง จำกัด (มหาชน)
14. บริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
15. บริษัท บัตรกรุงศรีอยุธยา จำกัด
16. บริษัท พรอมิส (ประเทศไทย) จำกัด
17. บริษัท วัฒนารณสินทรัพย์ จำกัด
18. บริษัท วี แคช เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด
19. บริษัท ศักดิ์สยามพาณิชย์ลีสซิง จำกัด
20. บริษัท สยามเจเนอรัลแฟคตอริง จำกัด (มหาชน)
21. บริษัท สยามพาณิชย์ลีสซิง จำกัด (มหาชน)
22. บริษัท สินมิตร จำกัด

¹³ สำนักนโยบายระบบการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง , ข้อมูล ณ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2549

23. บริษัท อีออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)
24. บริษัท อีซี บาย จำกัด (มหาชน)
25. บริษัท เอซีเอส แคปิตอล คอร์ปอเรชั่น จำกัด
26. บริษัท เอเชียเซริมิกจีสซิ่ง จำกัด
27. บริษัท เอไอจี การ์ด (ประเทศไทย) จำกัด
28. บริษัท จี แคปิตอล จำกัด
29. บริษัท เชียงรายสินธานี จำกัด
30. บริษัท ร้อยเอ็ดลิสซิ่ง (2004) จำกัด
31. บริษัท ซิตี พลัส จำกัด
32. บริษัท นิสสัน ลิสซิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด
33. บริษัท เมืองไทย ลิสซิ่ง จำกัด
34. บริษัท ซี มาสเตอร์ อินเตอร์เทรด จำกัด

2.2.3 ผู้ขอสินเชื่อ

ผู้ขอสินเชื่อ ตามความหมายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือ บุคคลธรรมดาที่ขอสินเชื่อเงินด่วนจากผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงิน* โดยมีได้ระบุวัตถุประสงค์ หรือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ และไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจ ทั้งนี้ ผู้ขอสินเชื่อจะต้องมีคุณสมบัติตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ด้วย กล่าวคือ จะต้องเป็นบุคคลที่ผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นผู้มีฐานะทางการเงินเพียงพอสำหรับการชำระหนี้ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติพบว่าผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินจะพิจารณาให้สินเชื่อเงินด่วนแก่บุคคลที่มีรายได้หรือเงินเดือนประจำ โดยที่ผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินแต่ละรายจะกำหนดคุณสมบัติเกี่ยวกับอัตราเงินเดือนขั้นต่ำของผู้ขอสินเชื่อที่แตกต่างกัน อาทิเช่น รายได้หรือเงินเดือนประจำเดือนละ 5,000 บาท หรือบางแห่งจะกำหนดอยู่ที่เดือนละ 7,500 บาท เป็นต้น

* สินเชื่อเงินด่วน และ ผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงิน ตามความหมายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

2.3 การกำกับควบคุมสินเชื่อเงินด่วนในต่างประเทศ

การกำกับควบคุมสินเชื่อเงินด่วนของแต่ละประเทศย่อมเป็นไปตามกฎหมายภายในของประเทศนั้น ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะได้กล่าวถึงการกำกับควบคุมในประเทศอังกฤษดังต่อไปนี้

ในประเทศอังกฤษนั้น ไม่มีกฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจสินเชื่อเงินด่วนเป็นการเฉพาะ แต่เนื่องจากการให้สินเชื่อเงินด่วนถือเป็นการให้สินเชื่อประเภทหนึ่ง ดังนั้น จึงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อ โดยที่กฎหมายควบคุมธุรกิจสินเชื่อ นั้น อาจแบ่งได้เป็นสองประเภท คือ (1) กฎหมายเฉพาะ ซึ่งประกอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค (Consumer Credit Act 1974) และกฎหมายว่าด้วยข้อบังคับแห่งธนาคาร (Banking Code) และ (2) กฎหมายทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการสถาบันการเงิน (Financial Services and Markets Act 2000) กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Protection Action 1987) กฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรม (Unfair contracts) และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection)

เนื่องจากสินเชื่อเงินด่วนตามความหมายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ให้สินเชื่อจะต้องมิใช่สถาบันการเงิน ดังนั้น จึงขอกล่าวแต่เฉพาะกฎหมายว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรม และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น

(ก) กฎหมายว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค (Consumer Credit Act 1974)

กฎหมายว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคนั้น แบ่งลักษณะการควบคุมได้เป็น 3 ส่วน คือ 1) การขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจ (licensing) 2) การแสวงหาลูกค้า (seeking business) และ 3) การทำข้อตกลงการให้สินเชื่อ (entry into credit agreements)

การขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจ (licensing)

ผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อในประเทศอังกฤษจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นธรรม (Director of Fair Trading)¹⁴ โดย

¹⁴ Section 21(1) Subject to this Section, a license is required to carry on a consumer credit business or consumer hire business.

ผู้อำนวยการแห่งสำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นทางการในการพิจารณาคำร้องขอใบอนุญาตประกอบกิจการให้สินเชื่อ¹⁵ พิจารณาการต่ออายุใบอนุญาต¹⁶ การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขตามใบอนุญาต¹⁷ การสั่งระงับและ/หรือเพิกถอนใบอนุญาต¹⁸ ทั้งนี้ กฎหมายฉบับดังกล่าวยังห้ามผู้ประกอบการให้สินเชื่อโดยไม่ได้รับอนุญาต อีกทั้งยังห้ามประกอบธุรกิจให้สินเชื่อภายใต้ชื่อที่แตกต่างไปจากชื่อที่ได้ระบุไว้ในใบอนุญาตด้วย¹⁹ อนึ่ง ผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อที่ไม่ได้รับใบอนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นทางการนั้น ไม่สามารถบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงการให้สินเชื่อที่ทำกับผู้ขอสินเชื่อได้²⁰

การแสวงหาลูกค้า (seeking business)

สำหรับการแสวงหาลูกค้า นั้น กฎหมายว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคได้กำหนดให้การโฆษณา (advertising) การชักชวน (canvassing) และการแสดงข้อมูล (quotation) แก่ผู้ขอสินเชื่ออยู่ภายใต้การควบคุม กล่าวคือ ในการโฆษณาที่เกี่ยวกับการให้สินเชื่อในวงเงินไม่เกิน 25,000 ปอนด์ และไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการให้สินเชื่อแก่นิติบุคคลเท่านั้น ผู้ให้สินเชื่อจะโฆษณาได้เพียงเพื่อเป็นการส่งเสริมธุรกิจของตนว่ามีความสนใจในการให้สินเชื่อเท่านั้น²¹ นอกจากนี้ รัฐมนตรียังได้อำนาจตามกฎหมายฉบับดังกล่าวออกกฎเกณฑ์เพื่อกำหนดรูปแบบและสาระสำคัญเกี่ยวกับการโฆษณา โดยกฎที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน คือ Consumer Credit (Advertisement) Regulations 1989²² ซึ่งมีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาของโฆษณา ความชัดเจนของข้อความที่โฆษณา และอัตราดอกเบี้ยที่เรียกเก็บ เป็นต้น

¹⁵ Section 25 Licensee to be a fit person; Section 27 Determination of applications

¹⁶ Section 29 Renewal

¹⁷ Section 30 Variation by request; Section 31 Compulsory Variation

¹⁸ Section 32 Suspension and revocation

¹⁹ Section 39 Offences agreements made by unlicensed trader

²⁰ Section 40 Enforcement of agreements made by unlicensed trader

²¹ Section 43 Advertisements to which Part IV applies

²² Section 44 Form and content of advertisements

การชักชวนโฆษณา หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งดำเนินการชักชวนบุคคลอีกคนหนึ่งนอกสถานประกอบการของตน เพื่อให้บุคคลคนนั้นทำข้อตกลงขอสินเชื่อ²³ โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวห้ามมิให้ผู้ประกอบการส่งเอกสารชักชวนผู้เยาว์ให้รับสินเชื่อ²⁴

สำหรับการควบคุมการแสดงผลข้อมูลนั้น เป็นไปตามบทบัญญัติใน Consumer Credit (Quotations) Regulations 1987²⁵ ซึ่งกำหนดให้เอกสารที่แสดงผลเกี่ยวกับการให้สินเชื่อ นั้น ต้องมีเนื้อหาอย่างน้อยตามที่ได้ระบุไว้ใน Schedule 1 ซึ่งประกอบด้วยชื่อและที่อยู่ของผู้ประกอบการ อัตราดอกเบี้ยร้อยละต่อปีให้ผู้ให้สินเชื่อเรียกเก็บ (APR) จำนวนของสินเชื่อ (amount of credit) วงเงินสินเชื่อ (credit limit) จำนวนครั้งที่ต้องชำระ (number) และปริมาณที่ต้องชำระคืน (amount of repayment) ในแต่ละครั้ง รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ผู้ขอสินเชื่อจะต้องชำระให้แก่ผู้ประกอบการ

การทำข้อตกลงการให้สินเชื่อ (Entry into credit agreement)

กฎหมายว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคนั้น เป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการควบคุมดูแลการให้สินเชื่อในประเทศอังกฤษ โดยที่บทบัญญัติจะประกอบด้วยบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับการให้สินเชื่อทั่วไปตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น และบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับข้อตกลงการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคที่เป็นข้อตกลงควบคุม (Regulated Agreement) ทั้งนี้ ข้อตกลงควบคุม หมายถึง ข้อตกลงการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค (Consumer credit agreement) หรือข้อตกลงการให้เช่าแก่ผู้บริโภค (Consumer hire agreement) นอกเหนือจากข้อตกลงที่ได้รับการยกเว้น (Exempt agreement)²⁶ รวมถึงการจัดเก็บทะเบียนผู้ประกอบการ²⁷

มาตรา 60 - 67 แห่งกฎหมายว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ได้บัญญัติให้อำนาจรัฐมนตรีในการออกกฎเพื่อกำหนดรูปแบบของข้อตกลงการให้สินเชื่อ โดยกฎที่ออกตาม

²³ Section 48 Definition of canvassing of trade premises (regulated agreements)

²⁴ Section 50 Circulars to minors

²⁵ Section 52 Quotations

²⁶ Section 189 (1) : In this Act, unless the context otherwise requires-... "regulate agreement" means a consumer credit agreement, or consumer hire agreement, other than an exempt agreement, and "regulated" and "unregulated" shall be construed accordingly...

²⁷ Section 35 The register

ความในเรื่องดังกล่าวซึ่งใช้บังคับในปัจจุบัน คือ The Consumer Credit (Agreement) Regulation 1983, SI 1983/1553 อันมีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบ (form) เนื้อหา (content) ความชัดเจน (legibility) และลายมือชื่อ (signature) ในข้อตกลงการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ทั้งนี้ อาจแบ่งเนื้อหาของข้อตกลงเป็น 5 ส่วน²⁸ ได้แก่ 1) ชื่อของข้อตกลงที่อธิบายลักษณะของข้อตกลง 2) ชื่อและที่อยู่ของคู่สัญญา 3) เงื่อนไขทางการเงิน 4) ข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเงื่อนไขในข้อตกลง และ 5) บทบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค

อนึ่ง ภายใต้บังคับมาตรา 62 - 65 ผู้ให้สินเชื่อจะต้องส่งมอบสำเนาข้อตกลงและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้แก่ผู้ขอสินเชื่อก่อนการลงนามข้อตกลงการให้สินเชื่อ²⁹ และในกรณีที่สามารถยกเลิกข้อตกลงได้ (cancelable agreement) ผู้ขอสินเชื่อจะต้องได้รับแจ้งถึงวิธีการยกเลิกข้อตกลงดังกล่าวด้วย³⁰ ทั้งนี้ ข้อตกลงที่ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติในกฎหมายนี้ ย่อมใช้บังคับกับผู้ขอสินเชื่อมิได้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น³¹

มาตรา 137-140 แห่งกฎหมายว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการควบคุมข้อตกลงการให้สินเชื่อทั่วไป (กล่าวคือ ข้อตกลงการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค (consumer credit agreement) อันมีลักษณะเป็นข้อตกลงระหว่างบุคคลธรรมดาคนหนึ่ง (ผู้ขอสินเชื่อ) กับบุคคลอีกคนหนึ่ง (ผู้ให้สินเชื่อ) ในการให้สินเชื่อแก่ผู้ขอสินเชื่อในวงเงินจำกัดไม่เกิน 25,000 ปอนด์) โดยการควบคุมข้อตกลงที่มิเป็นธรรม (extortionate credit bargain) ซึ่งมีหลักสำคัญว่า ในกรณีที่มีคำร้องขอจากผู้ขอสินเชื่อ³² เมื่อศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าข้อตกลงใดมีข้อตกลงที่มิเป็นธรรม ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขในข้อตกลงการให้สินเชื่อนั้นได้³³ ทั้งนี้ มาตรา 140 ได้กำหนดยกเว้นไว้เป็นการเฉพาะให้ "ข้อตกลงการให้สินเชื่อ" หมายความว่า รวมถึงข้อตกลงที่เป็นข้อตกลงที่ไม่ถูกควบคุมด้วย

²⁸ Section 60 Form and content of agreements

²⁹ Section 62 Duty to supply copy of unexecuted agreement; Section 63 Duty to supply copy of executed agreement

³⁰ Section 64 Duty to give notice of cancelable rights

³¹ Section 65 Consequences of improper execution

³² Section 139(1)

³³ Section 137(1)

“ข้อตกลงรองสินเชื่อ (Credit bargain)” หมายถึง ข้อตกลงการให้สินเชื่อ รวมถึงธุรกรรมอื่นๆ ซึ่งมีผลต่อการคำนวณค่าธรรมเนียมการให้สินเชื่อ³⁴ โดยข้อตกลงจะถือว่าเป็นธรรม (extortionate) ในกรณีที่มีเงื่อนไขให้ผู้ขอสินเชื่อต้องจ่ายเงินเป็นจำนวนที่มากเกินไป (exorbitant) หรือขัดต่อหลักทั่วไปของการต่อรองด้วยความเป็นธรรม (ordinary principles of fair dealing)³⁵

อนึ่ง ในการพิจารณาว่าข้อตกลงใดเป็นธรรมหรือไม่ศาลจะพิจารณาโดยคำนึงถึง³⁶ อัตราดอกเบี้ยในขณะทำข้อตกลง ลักษณะของผู้ขอสินเชื่อ (คำนึงถึงอายุ ประสิทธิภาพ สถานะทางเศรษฐกิจ และสุขภาพ ตลอดจนแรงกดดันทางการเงินในขณะนั้น) ลักษณะของผู้ให้สินเชื่อ (คำนึงถึงความเสี่ยงที่ได้รับ หลังจากคำนึงถึงมูลค่าของหลักประกัน) ทั้งนี้ ในกรณีที่มีธุรกรรมอื่นเกี่ยวข้อง ให้พิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องมีธุรกรรมดังกล่าวด้วย

สำหรับผลของการผิดนัดชำระหนี้และการบอกเลิกข้อตกลง (Default and termination) นั้น กฎหมายว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคบัญญัติให้ผู้ให้สินเชื่อมีหน้าที่ต้องส่งหนังสือบอกกล่าวการผิดนัดชำระหนี้ (default notice) ให้แก่ผู้ขอสินเชื่อทราบเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 7 วัน³⁷ ทั้งนี้ หนังสือบอกกล่าวจะต้องระบุข้อความดังต่อไปนี้³⁸

- ลักษณะของการผิดสัญญา
- การดำเนินการแก้ไขการผิดสัญญานั้นและกำหนดระยะเวลาที่จะต้องทำการแก้ไข
- จำนวนค่าสินไหมทดแทนและกำหนดระยะเวลาชำระเงิน และ
- ผลของการไม่ปฏิบัติตามหนังสือบอกกล่าว

³⁴ Section 137(2)(b)

³⁵ Section 138(1)

³⁶ Section 138(2)-(5)

³⁷ Section 87 Need for default notice

³⁸ Section 88 Content and effect of default notice

ทั้งนี้ หากลูกหนี้ได้ปฏิบัติตามหนังสือบอกกล่าวการผิดนัดชำระหนี้ จะถือว่าการผิดสัญญาอันมิได้เกิดขึ้น³⁹ อีกทั้ง กฎหมายยังได้บัญญัติห้ามผู้ให้สินเชื่อเพิ่มอัตราดอกเบี้ยในกรณีและผู้ขอสินเชื่อผิดนัด⁴⁰

อนึ่ง ผู้ขอสินเชื่อมีสิทธิชำระหนี้ก่อนกำหนดได้ตลอดเวลา⁴¹ โดยผู้ให้สินเชื่อมีหน้าที่ในการจัดเตรียมเอกสารแจ้งยอดหนี้ค้างชำระทั้งหมดของผู้ขอสินเชื่อ และหากผู้ขอสินเชื่อร้องขอ ผู้ให้สินเชื่อจะต้องระบุวิธีการในการคิดคำนวณยอดหนี้ดังกล่าวด้วย⁴²

นอกจากบทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคแล้ว กฎหมายอังกฤษที่เกี่ยวกับการควบคุมการประกอบธุรกิจให้สินเชื่อก็ยังคงอยู่บนพื้นฐานของหลักกฎหมายทั่วไป ทั้งนี้ หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Protection Act 1987) กฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรม (Unfair contracts) และกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection) ดังจะกล่าวรายละเอียดคร่าวๆ ดังต่อไปนี้

- (ก) กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค
(Consumer Protection Act 1987)

บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศอังกฤษ หรือ Consumer Protection Act 1987⁴³ ได้กำหนดความผิดอาญาสำหรับการแกล้งข้อมูลอันเป็นเท็จ หรือข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับราคาของสินค้าหรือบริการ โดยคำว่า "บริการ" ในที่นี้หมายความรวมถึงการให้บริการสินเชื่อด้วย⁴⁴ ซึ่งย่อมรวมถึงการให้สินเชื่อเงินด่วนด้วยเช่นกัน

³⁹ Section 89 Compliance with default notice

⁴⁰ Section 93 Interest not to be increased on default

⁴¹ Section 94 Right to complete payment ahead of time

⁴² Section 97 Duty to give information

⁴³ Consumer Protection Act 1974, Section 20 Offence of giving misleading indication

⁴⁴ Ibid., Section 22 Application to provision of services and facilities

- (ข) กฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรม
(Unfair Contracts Terms Act 1977)

กฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรม หรือ Unfair Contracts Terms Act 1977 (เรียกโดยย่อว่า UCTA 1977) นั้น ได้กำหนดบทบัญญัติเพื่อใช้ควบคุมการใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค ซึ่งสัญญาสินเชื่อเงินด่วนจัดเป็นสัญญาที่อยู่ภายใต้การกำกับควบคุมของกฎหมายฉบับนี้ด้วยเช่นกัน

- (ค) กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
(Data Protection Act 1998)

เนื่องจากในการขอสินเชื่อ นั้น ผู้ขอสินเชื่อจำเป็นจะต้องให้ข้อมูลส่วนตัวของตนเอง เช่น ชื่อ ที่อยู่อาศัย อายุ สถานที่ทำงาน รวมตลอดจนข้อมูลทางการเงินบางอย่าง เช่น อัตราเงินเดือน เงินสดหมุนเวียนในบัญชี ประวัติการชำระเงิน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสถานะทางการเงิน เป็นต้น ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองข้อมูลดังกล่าวซึ่งถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ขอสินเชื่อ มิให้ผู้ให้สินเชื่อ นำข้อมูลไปใช้ในทางอื่นนอกเหนือจากเพื่อประกอบการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ หรือให้ข้อมูลกับผู้ประกอบการอื่น จึงได้มีการมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองข้อมูลเพื่อให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตาม

สำหรับหลักเกณฑ์ที่ผู้ประกอบการซึ่งจัดเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ขอสินเชื่อจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ได้แก่

- 1) การใช้ข้อมูลต้องมีความเป็นธรรมและต้องเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย
- 2) การรวบรวมข้อมูลต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์เฉพาะและไม่ขัดต่อกฎหมาย
- 3) การรวบรวมข้อมูลจะต้องไม่เกินกว่าความจำเป็น
- 4) การใช้ข้อมูลต้องมีความเป็นธรรมและต้องชอบด้วยกฎหมาย
- 5) การรวบรวมข้อมูลจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์เฉพาะและไม่ขัดต่อกฎหมาย
- 6) ต้องปรับปรุงข้อมูลให้ถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ

- 7) เจ้าของข้อมูลมีสิทธิตรวจสอบข้อมูลของตนได้เสมอ
- 8) ต้องไม่เก็บข้อมูลไว้นานเกินกว่าความจำเป็น
- 9) ผู้ประกอบการที่ใช้ข้อมูลไม่ถูกต้องจะถูกลงโทษ
- 10) จะต้องไม่ส่งข้อมูลออกนอกสหภาพยุโรป เว้นแต่ประเทศนั้นจะมีมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคที่พอเพียง

อาจกล่าวได้ว่าประเทศอังกฤษไม่มีกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อใช้สำหรับกำกับดูแลการให้สินเชื่อเงินด่วนโดยเฉพาะ ดังนั้น การให้สินเชื่อเงินด่วนของบรรดาผู้ประกอบการจึงอยู่ภายใต้หลักกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับการให้สินเชื่อ โดยกฎหมายที่มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลก็คือ กฎหมายว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค (Consumer Credit Act 1974) ดังที่ได้กล่าวรายละเอียดของบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวไปแล้วนั่นเอง

2.4 การกำกับควบคุมการให้สินเชื่อเงินด่วนโดยเอกชนซึ่งมิใช่สถาบันการเงินในประเทศไทย

ปัจจุบัน การประกอบธุรกิจให้สินเชื่อเงินด่วนโดยผู้ให้สินเชื่อที่มีใช่สถาบันการเงินกำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้ เนื่องจากการให้สินเชื่อดังกล่าวให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ประกอบการสูงกว่าการให้สินเชื่อในรูปแบบอื่นๆ ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้ขอสินเชื่อตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อเงินด่วนนั้นก็เนื่องมาจากการขอสินเชื่อเงินด่วนดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมีหลักทรัพย์หรือบุคคลเข้าดำเนินการค้ำประกัน และในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อนั้นผู้ประกอบการจะดำเนินการโดยใช้เวลาไม่นาน โดยผู้ประกอบการบางรายใช้เวลาเพียงแค่ 30 นาที ในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ อีกทั้ง ผู้ขอสินเชื่อยังสามารถรับเงินได้อย่างรวดเร็ว จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สินเชื่อดังกล่าวได้รับความนิยมอย่างสูงในปัจจุบัน โดยจำนวนผู้ประกอบการดังกล่าวได้เพิ่มจำนวนสูงขึ้นเป็นอย่างมากในช่วงระยะเวลา 2-3 ปี ที่ผ่านมา

2.4.1 สภาพปัญหาของการให้สินเชื่อเงินด่วนโดยเอกชนที่มีใช่สถาบันการเงินก่อนมีการกำกับควบคุม

2.4.1.1 ลักษณะของปัญหา

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า การให้สินเชื่อเงินด่วนโดยเอกชนผู้ประกอบการให้สินเชื่อซึ่งมิใช่สถาบันการเงินนั้น ไม่มีหลักทรัพย์หรือบุคคลเข้าค้ำประกันใน

วงเงินสินเชื่อ ดังนั้น ผู้ประกอบการให้สินเชื่อดังกล่าวจึงมีความเสี่ยงในการไม่ได้รับชำระคืนเงินต้นสูงกว่าผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงิน ส่งผลให้เอกชนผู้ประกอบการให้สินเชื่อเงินด่วนซึ่งมิใช่สถาบันการเงินดังกล่าวเรียกเก็บค่าตอบแทนการให้สินเชื่อในอัตราสูงกว่าทั่วไป โดยที่ค่าตอบแทนดังกล่าวจะแฝงอยู่ในรูปแบบของ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม ค่าแรกเข้า ฯลฯ

เนื่องจากค่าตอบแทนดังกล่าวโดยเฉพาะค่าธรรมเนียมมีลักษณะการคิดคำนวณคล้ายคลึงกับดอกเบี้ย คือ มีการคิดเป็นอัตราร้อยละจากจำนวนเงินค้างชำระ และเมื่อรวมกันกับดอกเบี้ยแล้วเป็นอัตราที่สูงกว่าอัตราของดอกเบี้ยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ทำให้ผู้ขอสินเชื่อซึ่งเป็นผู้ใช้บริการสินเชื่อเงินด่วนดังกล่าวต้องแบกรับภาระค่าตอบแทนที่ต้องจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ในอัตราที่สูงมาก

2.4.1.2 ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาที่เห็นว่าควรมีการควบคุมและบทบาทของรัฐที่ออกประกาศเพื่อการควบคุมการประกอบธุรกิจสินเชื่อเงินด่วนโดยเอกชนที่มีใช่สถาบันการเงิน

มีผู้บริโภคร้องเรียนไปยังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคว่าถูกเรียกเก็บดอกเบี้ยจากผู้ประกอบการในอัตราที่สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด หลังจากได้รับหนังสือร้องเรียนแล้วสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคก็ได้มีหนังสือถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2547 เรื่อง ขอรทราบความเห็นกรณีการคิดค่าธรรมเนียมเงินกู้⁴⁵ โดยมีสาระสำคัญว่า สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้รับหนังสือร้องเรียนจากผู้บริโภคกรณีไม่ได้รับความเป็นธรรมเกี่ยวกับการทำสัญญาสินเชื่อเงินสดประเภทได้รับอนุมัติเงินด่วน ได้แก่ สัญญาสินเชื่อเงินสดคิกแคช ของ บริษัท จีอี แคปปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด และสัญญาสินเชื่อเงินสดของ บริษัท สยาม เอ แอนด์ ซี จำกัด โดยผู้ประกอบการดังกล่าวมิใช่สถาบันการเงิน ซึ่งนอกจากจะมีการคิดดอกเบี้ยเงินกู้แล้ว ยังมีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจัดการเงินกู้ และค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินในแต่ละเดือน ซึ่งผู้บริโภคเห็นว่ามีความลักษณะเป็นการคิดดอกเบี้ยซ้ำซ้อนอันเป็นการเอาเปรียบผู้กู้อย่างมาก ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจึง

⁴⁵ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค, "หนังสือที่ นร 0304 / 14486 เรื่อง ขอรทราบความเห็นกรณีการคิดค่าธรรมเนียมเงินกู้," 17 พฤศจิกายน 2547

ขอหารือต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า การเรียกเก็บค่าธรรมเนียม จัดการเงินกู้และค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินของผู้ประกอบธุรกิจจะถือเป็นดอกเบี้ยเงินกู้หรือไม่

หลังจากที่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้รับหนังสือร้องเรียนแล้ว ก็ได้พิจารณาตอบข้อหารือดังกล่าวของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2548 โดยมีใจความสำคัญดังนี้⁴⁶

"คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 3) ได้พิจารณาปัญหาตามข้อหารือดังกล่าว โดยมีผู้แทนกระทรวงการคลัง (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว ได้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า การประกอบธุรกิจให้สินเชื่อเงินสดประเภทได้รับอนุมัติเงินด่วนตามข้อหารือไม่ใช่การประกอบธุรกิจในลักษณะสถาบันการเงินซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 อย่างไรก็ตาม ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทยชี้แจงว่า ในปัจจุบันผู้ประกอบการที่มีใช้สถาบันการเงินมีธุรกิจให้กู้ยืมเงิน คือ บัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล (personal loan) ซึ่งกระทรวงการคลังได้ออกประกาศ^{*} ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยกำกับดูแลเฉพาะการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเท่านั้น และต่อมาธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศ^{**} เพื่อดำเนินการดังกล่าวแล้ว แต่กรณีตามข้อหารือการประกอบธุรกิจให้สินเชื่อเงินสดประเภทได้รับอนุมัติเงินด่วนเป็นลักษณะหนึ่งในการให้สินเชื่อส่วนบุคคล จึงยังไม่มีกฎหมายและหน่วยงานกำกับดูแลเป็นการเฉพาะ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 3) มีความเห็นว่า กรณีตามข้อหารือซึ่งมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจัดการเงินกู้และค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินเพื่อเป็นค่าตอบแทนในการให้บริการให้กู้ยืมเงินตามสัญญาสินเชื่อเงินสดประเภทได้รับอนุมัติเงินด่วนถือเป็นการเรียกเก็บดอกเบี้ยเงินกู้หรือไม่นั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงของการทำสัญญาดังกล่าวเป็นรายกรณี ซึ่งจากคำชี้แจงของผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อเท็จจริงยังไม่

⁴⁶ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, "เรื่องเสรีที่ 224/2548 เรื่อง สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หารือว่าค่าธรรมเนียมเงินกู้ตามสัญญาสินเชื่อเงินสดประเภทได้รับอนุมัติเงินด่วนถือเป็นดอกเบี้ยเงินกู้หรือไม่," 2548

^{*} ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2545

^{**} ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตสำหรับผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ลงวันที่ 23 มีนาคม 2547

เพียงพอและชัดเจนที่จะพิจารณาว่าค่าธรรมเนียมจัดการเงินกู้และค่าธรรมเนียมการใช้งเงินเป็น ดอกเบี้ยเงินกู้หรือไม่ จึงยังไม่อาจให้ความเห็นได้

หนึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 3) มีข้อสังเกตว่า กรณีตามข้อหาหรือเป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว แต่ปัจจุบันยังไม่มีกลไกทางกฎหมายที่ควบคุมเรื่องนี้โดยตรง ดังนั้น หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงสภาพปัญหา ตลอดจนควรกำหนดมาตรการควบคุมเพื่อให้การคุ้มครองประชาชนด้วย"

จากความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าในขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมกำกับดูแลเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะ อีกทั้ง ผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อส่วนบุคคลก็มิได้มีสถานะเป็นสถาบันการเงิน จึงไม่อาจอาศัยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ในการควบคุมกำกับดูแลได้ แต่เนื่องจากผู้ประกอบธุรกิจให้กู้ยืมเงินที่มีใช้สถาบันการเงินในขณะนั้น ได้แก่ ผู้ประกอบบัตรเครดิตและผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล โดยที่ธุรกิจบัตรเครดิตนั้นได้มีกฎหมายที่ใช้บังคับเพื่อการควบคุมกำกับดูแลโดยเฉพาะแล้ว แต่ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลกลับยังไม่มี ดังนั้น ภาครัฐจึงควรออกกฎหมายเฉพาะขึ้นเพื่อใช้ในการควบคุมกำกับดูแลการให้สินเชื่อส่วนบุคคลดังกล่าวโดยตรง อนึ่ง นอกจากนี้คณะกรรมการกฤษฎีกายังมีความเห็นว่าการจะพิจารณาว่าค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บมีลักษณะเป็นดอกเบี้ยหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาจากข้อกำหนดในสัญญาที่ระหว่างกันเป็นสำคัญ ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละกรณีด้วย

หลังจากนั้นหน่วยงานราชการ กล่าวคือ กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย จึงได้หารือร่วมกันเพื่อหาแนวทางควบคุมกำกับดูแลการประกอบธุรกิจดังกล่าว และมีนโยบายที่จะพัฒนาหลักเกณฑ์การควบคุมกำกับดูแลการประกอบธุรกิจให้สินเชื่อส่วนบุคคล (ซึ่งรวมถึงสินเชื่อเงินด่วนด้วย) โดยการออกกฎหมายเพื่อใช้สำหรับการควบคุมการประกอบธุรกิจดังกล่าวโดยเฉพาะ ทั้งนี้ ได้อาศัยช่องทางอำนาจในการกำกับดูแลจากประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2516 เพื่อออกประกาศกระทรวงการคลังให้การประกอบธุรกิจให้สินเชื่อส่วนบุคคลเป็นกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว ในวันที่ 9 มิถุนายน 2548 โดยที่ประกาศกระทรวงการคลังฉบับดังกล่าว ข้อ 8 ได้กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้มีอำนาจในการกำกับดูแลโดยการกำหนดรายละเอียด หลักเกณฑ์ และวิธีการต่างๆ ดังนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้อาศัยอำนาจตามข้อ 8 แห่งประกาศกระทรวงการคลัง

ออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยขึ้น ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2548 โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 เป็นต้นไป ซึ่งผู้วิจัยจะได้อธิบายรายละเอียดในเรื่องนี้ในหัวข้อที่ 2.4.2 ต่อไป

2.4.1.3 แนวคำพิพากษาของศาลในเรื่องเกี่ยวกับการเรียกค่าธรรมเนียม การให้สินเชื่อเงินด่วนโดยเอกชนที่มีใช้สถาบันการเงิน

ก่อนที่จะมีการออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ เพื่อควบคุมกำกับดูแลการให้สินเชื่อเงินด่วนนั้น ได้มีปัญหาการฟ้องร้องบังคับชำระหนี้ตามสัญญาสินเชื่อเงินด่วนระหว่างผู้ให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินกับผู้ขอสินเชื่อ ซึ่งศาลได้ใช้หลักเกณฑ์ตามกฎหมายทั่วไปปรับใช้แก่กรณี โดยศาลแขวงเชียงใหม่ ในคดีแดงที่ 5371/2548 พิเคราะห์แล้วเห็นว่าค่าธรรมเนียมสินเชื่อเงินด่วนที่เรียกเก็บโดยผู้ให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินมีสถานะเป็นดอกเบี้ย โดยในคดีนี้คำพิพากษาระบุว่า

"คดีนี้ศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่า โจทก์ได้ทำสัญญาให้สินเชื่อเงินสดกับจำเลย โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 0.5 ต่อเดือน และค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินร้อยละ 2 ต่อเดือน หากผิดนัดชำระจะคิดค่าปรับร้อยละ 3 ต่อเดือน ของค้างวदनนั้นกับค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามอีกเดือนละ 50 บาท ของทุกงวดที่ค้างชำระ จะเห็นได้ว่า เมื่อกำนวนดอกเบี้ยตามสัญญาร้อยละ 0.5 ต่อเดือน กับค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงินที่โจทก์คิดร้อยละ 2 ต่อเดือนแล้ว หากจำเลยมิได้ผิดนัดก็เท่ากับว่า โจทก์จะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนรวมคิดเป็นดอกเบี้ยร้อยละ 30 ต่อปี ซึ่งถือเป็นดอกเบี้ยที่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด โดยโจทก์เลี้ยงปิดบังข้อความเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา แล้วใช้ข้อความอื่นแทน เช่น ค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงิน ดังนั้น ข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยจึงตกเป็นโมฆะ มีผลให้โจทก์หมดสิทธิเรียกดอกเบี้ยตามสัญญา... แต่เมื่อจำเลยเป็นหนี้แล้วก็ต้องรับผิดชอบชำระดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อไป นับแต่วันที่ผิดนัด อย่างไรก็ตาม เมื่อจำเลยชำระดอกเบี้ยก่อนวันผิดนัดให้โจทก์โดยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดแล้ว จึงเป็นเรื่องที่จำเลยชำระหนี้ด้วยความสมัครใจ จึงถือได้ว่าจำเลยกระทำการโดยอำเภอใจซึ่งรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีความผูกพันที่จะต้องชำระ ดังนั้น จำเลยจึงไม่มีสิทธิได้รับคืนเงินดอกเบี้ยที่จ่ายเกินไป ศาลเห็นว่าเป็นเบี้ยปรับที่เมื่อรวมค่านวนแล้วสูงเกินจริง ดังนั้น จึงเห็นสมควรลดลงให้เหลือร้อยละ 7.5 ต่อปี พิพากษาให้จำเลยชำระเงิน 69,350 บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปีของเงินต้น นับตั้งแต่วันที่ 2 สิงหาคม 2547 เป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จ โดยจำนวนดอกเบี้ยตั้งแต่วันที่ 2 สิงหาคม 2547 จนถึงวันฟ้องที่ 28 มิถุนายน 2548 เมื่อกำนวนแล้วจะต้องไม่เกิน 6,124 บาท"

2.4.2 การควบคุมโดยธนาคารแห่งประเทศไทยตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 ข้อ 5

ปัจจุบัน การประกอบธุรกิจให้สินเชื่อเงินด่วนโดยผู้ให้สินเชื่อซึ่งมิใช่สถาบันการเงินนั้น อยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของรัฐโดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศเรื่อง : "การกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ สำหรับผู้ประกอบการที่มีใช้สถาบันการเงิน" โดยอาศัยความในข้อ 8 แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง : "กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่องสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ)" เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับข้อสัญญาและแนวปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ในกรณีสัญญาให้สินเชื่อเงินด่วนระหว่างผู้ให้สินเชื่อเงินด่วนที่มีใช้สถาบันการเงินกับผู้ขอสินเชื่อซึ่งถือเป็นสินเชื่อส่วนบุคคลรูปแบบหนึ่ง ดังนั้น จึงเห็นควรที่จะศึกษารายละเอียดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ให้การควบคุมกำกับดูแลการให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับในปัจจุบันดังกล่าวด้วย

2.4.2.1 ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อใช้ในการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือความผาสุกแห่งสาธารณชน อันได้แก่ กิจการรับรองหรือรับซื้อตั๋วเงิน กิจการจัดหาเงินทุนเพื่อบุคคลอื่น และกิจการซื้อขายแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ รวมทั้ง การเป็นตัวแทนหรือนายหน้าของกิจการดังกล่าว โดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับการควบคุมกำกับดูแลการให้สินเชื่อเงินด่วนโดยผู้ให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินอยู่ในข้อ 5 ข้อ 7 ข้อ 8 และ ข้อ 14 ดังนี้

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 ข้อ 5 บัญญัติว่า

"เมื่อได้มีประกาศของรัฐมนตรีกำหนดกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดดังระบุไว้ต่อไปนี้ หรือกิจการอันมีสภาพคล้ายคลึงกัน ให้เป็นกิจการที่ต้องขออนุญาต ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบกิจการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

(๑) การประกันภัย

(๒) การคลังสินค้า

(๓) การธนาคาร

(๔) การออมสิน

(๕) เครดิตฟองซิเอร์

(๖) การรับรองหรือรับซื้อตั๋วเงิน

(๗) การจัดหาซึ่งเงินทุนแล้วให้ผู้อื่นกู้เงินนั้น หรือเอาเงินนั้นซื้อหรือซื้อลดซึ่งตั๋วเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นหรือตราสารการเครดิต

(๘) การซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนตราสารแสดงสิทธิในหนี้หรือทรัพย์สิน เช่น พันธบัตร หุ้น หุ้นกู้ หรือตราสารพาณิชย์ หรือการทำหน้าที่เป็นตัวแทน นายหน้า ผู้จัดการ หรือผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงทุนในตราสารดังกล่าว หรือการจัดให้มีตลาดหรือสถานที่อันเป็นศูนย์กลางการซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนตราสารดังกล่าว

การประกาศตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีจะกำหนดประเภทหรือลักษณะของกิจการด้วยก็ได้"

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 ข้อ 7 บัญญัติว่า

"ในการอนุญาตหรือให้สัมปทานตามข้อ ๔ และข้อ ๕ รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใดๆ ตามที่เห็นว่าจำเป็น เพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชนไว้ด้วยก็ได้"

เงื่อนไขที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีจะแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมก็ได้ แต่ต้องกำหนดระยะเวลาการใช้บังคับเงื่อนไขที่แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมตามที่รัฐมนตรีเห็นสมควร"

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 ข้อ 8 บัญญัติว่า

"ข้อ 8 ให้กระทรวงการคลังมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับกิจการดังต่อไปนี้ หรือกิจการที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน

(1) การธนาคาร

(2) การออมสิน

(3) เครดิตฟองชีเออร์

(4) การรับรองหรือรับซื้อตั๋วเงิน

(5) การจัดหาซึ่งเงินทุนแล้วให้ผู้อื่นกู้เงินนั้น หรือเอาเงินนั้นซื้อหรือซื้อลดซึ่งตั๋วเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่น หรือตราสารการเครดิต

(6) การซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนตราสารแสดงสิทธิในหนี้หรือทรัพย์สิน เช่น พันธบัตร หุ้น หุ้นกู้ หรือตราสารพาณิชย์ หรือการทำหน้าที่เป็นตัวแทน นายหน้า ผู้จัดการ หรือผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงทุนในตราสารดังกล่าว หรือการจัดให้มีตลาดหรือสถานที่อันเป็นศูนย์กลางการซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนตราสารดังกล่าว”

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 ข้อ 14 บัญญัติว่า

“รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอาจมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการตามที่กระทรวงการคลังมีอำนาจและหน้าที่ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ได้

เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้มอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติกิจการตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับมอบหมาย”

ตามประกาศคณะปฏิวัติที่ได้กล่าวข้างต้น มีสาระสำคัญที่ให้อำนาจรัฐในการควบคุมกำกับดูแลกิจการอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือความผาสุกแห่งสาธารณชน โดยข้อ 5 ประกอบกับข้อ 8 ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในการกำหนดให้กิจการที่มีสภาพคล้ายคลึงกับการธนาคารหรือการจัดหาซึ่งเงินทุนแล้วให้ผู้อื่นกู้เป็นกิจการที่ต้องขออนุญาตจากรัฐก่อนการประกอบกิจการได้ และข้อ 7 แห่งประกาศคณะปฏิวัตินี้ดังกล่าว กำหนดให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในการกำหนดเงื่อนไขสำหรับการประกอบกิจการนั้นๆ ได้ด้วย ทั้งนี้ ข้อ 14 ยังกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจในการมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการตามที่กระทรวงการคลังมีอำนาจหน้าที่ตามประกาศคณะปฏิวัตินี้ได้ด้วย

กระทรวงการคลังจึงได้อาศัยอำนาจตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับข้างต้น ออกประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง : กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง สิ้นเชื่อบุคคลภายใต้การกำกับ) เพื่อควบคุมกำกับดูแลการให้สินเชื่อส่วนบุคคลของผู้ประกอบกิจการ (ซึ่งรวมถึงการให้สินเชื่อเงินด่วนโดยผู้ให้สินเชื่อที่มีไซส์สถาบันการเงิน ตามความหมายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วย) ดังจะได้กล่าวรายละเอียดต่อไปในข้อ 2.4.2.2

2.4.2.2 ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง สิ้นเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

โดยอาศัยอำนาจตามความในข้อ 5 ข้อ 7 ข้อ 8 และข้อ 14 แห่งประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2516 ว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน อันเป็นประกาศของคณะปฏิวัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงออกประกาศกำหนดให้การให้สินเชื่อส่วนบุคคลอันเป็นกิจการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับธนาคาร ซึ่งมีลักษณะดังระบุไว้ใน ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง : กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง สิ้นเชื่อบุคคลภายใต้การกำกับ) เป็นกิจการที่ต้องขออนุญาต* โดยบัญญัติประกาศกระทรวงการคลังฉบับนี้ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลการให้สินเชื่อของเอกชนผู้ประกอบการธุรกิจให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลซึ่งไม่มีทรัพย์สินหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน โดยประกาศกระทรวงการคลังฉบับดังกล่าวมีรายละเอียดอันเป็นสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- กำหนดให้การให้สินเชื่อส่วนบุคคลเป็นกิจการที่ต้องขออนุญาต
- กำหนดวิธีการจัดตั้งและการขออนุญาต
- กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจในการกำกับดูแล
- กำหนดเงื่อนไขในการดำเนินงาน

* ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามความในข้อ 5 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่องสิ้นเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ)

กำหนดให้การให้สินเชื่อส่วนบุคคลเป็นกิจการที่ต้องขออนุญาต

ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ กำหนดให้การประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับเป็นกิจการที่ต้องขออนุญาต เว้นแต่ผู้ประกอบการที่เป็นสถาบันการเงิน หรือผู้ประกอบการที่ให้สินเชื่อส่วนบุคคลแก่ผู้บริโภคเพื่อชำระค่าสินค้า ค่าบริการ หรือค่าอื่นใดอันเป็นธุรกิจของตนเอง

กำหนดวิธีการจัดตั้งและการขออนุญาต

ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ กำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับว่า ต้องเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดที่มีทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท และได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรี โดยการยื่นคำขอรับอนุญาตให้ยื่นผ่านธนาคารแห่งประเทศไทยตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดพร้อมด้วยเอกสารที่ระบุไว้ในแบบดังกล่าว ซึ่งอย่างน้อยจะต้องมีรายการดังต่อไปนี้ คือ สำเนาใบสำคัญแสดงการจดทะเบียน สำเนาหนังสือบริคณห์สนธิ สำเนาข้อบังคับ สำเนาทะเบียนผู้ถือหุ้น นอกจากนี้ยังกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องแจ้งชื่อ ประวัติการทำงาน และคุณสมบัติของกรรมการและผู้สอบบัญชี พร้อมทั้งสำนักงานสาขาและที่ตั้งของสำนักงานสาขา (ถ้ามี) ด้วย

กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจในการกำกับดูแล

ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ข้อ 8 ได้กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้มีอำนาจในการกำกับดูแลโดยการกำหนดรายละเอียดของหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจให้บริการสินเชื่อภายใต้การกำกับ อัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมต่างๆ การตรวจสอบและรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ การเรียกให้ชำระหนี้และการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ การจำหน่ายจ่ายโอนหนี้ การปฏิบัติและการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ขอสินเชื่อ (ผู้กู้) การปฏิบัติเมื่อมีข้อร้องเรียน การจัดทำบัญชีและรายงานรวมตลอดจนถึงเรื่องอื่นๆ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่าจำเป็นเพื่อความปลอดภัยหรือความผาสุกของประชาชน

กำหนดเงื่อนไขในการดำเนินงาน

ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ได้กำหนดเงื่อนไขในการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลที่มีใช้สถาบันการเงินไว้ อาทิเช่น 1) ฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชนอย่างร้ายแรง โดยหากมีมูลเหตุว่าฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจอาจก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าว ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจในการสั่งแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือ 2) การเลิกประกอบธุรกิจต้องแจ้งให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังทราบโดยผ่านทางธนาคารแห่งประเทศไทย โดยรัฐมนตรีจะเป็นผู้สั่งการว่าให้เลิกกิจการได้เมื่อใด ภายใต้วิธีการและเงื่อนไขใด เป็นต้น

2.4.2.3 ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล ภายใต้การกำกับ สำหรับผู้ประกอบธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน

เพื่อเป็นการพิทักษ์รักษาประโยชน์ของประชาชน และเป็นการป้องกันปัญหาจากธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนเพื่อให้ผู้ประกอบธุรกิจอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การกำกับดูแลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน กระทรวงการคลังจึงได้ออกประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 ซึ่งในข้อ 8 ได้กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด อาศัยเหตุดังกล่าวธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ สำหรับผู้ประกอบธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน⁴⁷ และต่อมาในวันที่ 20 กรกฎาคม 2549 ธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้ออกประกาศฉบับใหม่ยกเลิกประกาศฉบับเดิม เนื่องจากประกาศดังกล่าวได้มีผลใช้บังคับมาเป็นเวลารอบหนึ่งปีแล้ว จึงได้มีการประเมินความคุ้มครองที่ให้แก่ผู้บริโภค โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ปรึกษาหารือกับผู้ประกอบธุรกิจฯ และเห็นสมควรร่วมกันที่จะเพิ่มเงื่อนไขเพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคยิ่งขึ้น โดยให้ผู้ประกอบธุรกิจฯ จัดทำตารางแสดงภาระหนี้

⁴⁷ เหตุผลในการออกประกาศ , ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ สำหรับผู้ประกอบธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน ฉบับลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548

เพื่อให้ผู้บริโภคมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจกู้เงิน และจัดทำใบเสร็จรับเงินที่แสดงรายละเอียดเงินต้นและดอกเบี้ยทั้งในส่วนที่ได้ชำระแล้ว ส่วนที่ค้างชำระ และส่วนที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ เพื่อให้ผู้บริโภคมีหลักฐานสามารถตรวจสอบได้⁴⁸ โดยที่ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ฉบับหลังเริ่มมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2550 เป็นต้นไป ซึ่งมีรายละเอียดอันเป็นสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- กำหนดคุณสมบัติผู้ให้บริการสินเชื่อภายใต้การกำกับ
- กำหนดวงเงินสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ
- กำหนดอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียม
- กำหนดการจัดทำตารางแสดงภาระหนี้และใบเสร็จรับเงิน การเรียกให้ชำระหนี้และการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้

กำหนดคุณสมบัติผู้ให้บริการสินเชื่อภายใต้การกำกับ

ผู้ประกอบการที่อยู่ภายใต้การกำกับของประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ฉบับนี้จะต้องเป็นผู้ประกอบธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน และผู้ประกอบการให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับเป็นทางคำปกติ ซึ่งข้อ 4.2 แห่งประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ฉบับดังกล่าว ได้กำหนดค่านิยามต่างๆ ไว้ดังนี้

“สินเชื่อส่วนบุคคล” หมายความว่า การให้กู้ยืมเงิน การรับซื้อ ซื้อมรดก หรือรับช่วงซื้อมรดกตัวเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใดแก่บุคคลธรรมดาโดยมิได้ระบุวัตถุประสงค์ หรือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ และไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจของตนเอง

“สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ” หมายความว่า สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีทรัพย์สินหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน และเพื่อประโยชน์แห่งประกาศฉบับนี้ ให้รวมถึงสินเชื่อที่เกิดจากการให้เช่าซื้อและการให้เช่าแบบลีสซิ่งในสินค้าที่ผู้ประกอบการได้จำหน่ายเป็นทางการคำปกติ ยกเว้นในสินค้าประเภทรถยนต์และรถจักรยานยนต์

⁴⁸ เหตุผลในการออกประกาศ, ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ สำหรับผู้ประกอบการที่มีใช้สถาบันการเงิน ฉบับลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2549

ทั้งนี้ไม่รวมถึง สินเชื่อเพื่อการศึกษา สินเชื่อเพื่อการเดินทางไปทำงาน ในต่างประเทศ สินเชื่อเพื่อรักษาพยาบาล สินเชื่อเพื่อสวัสดิการพนักงานที่หน่วยงานสังกัดได้มีการทำสัญญากับผู้ประกอบการ และสินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

"ผู้ประกอบการ" หมายความว่า ผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคล ภายใต้การกำกับเป็นทางค้ำปกติ

จากคำนิยามข้างต้น จึงสรุปได้ว่าผู้ประกอบการให้สินเชื่อส่วนบุคคลที่มีใช่สถาบันการเงินซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องมีสถานะเป็นนิติบุคคลผู้ให้สินเชื่อส่วนบุคคลที่เป็นทางค้ำปกติ ดังนั้น การกู้ยืมเงินโดยที่ผู้ให้กู้มิได้ประกอบการเป็นทางค้ำปกติย่อมไม่อยู่ภายใต้การควบคุมกำกับของธนาคารแห่งประเทศไทยตามประกาศฉบับนี้ อันส่งผลให้ผู้ให้สินเชื่อที่มีใช่สถาบันการเงินซึ่งไม่ได้ประกอบการเป็นทางค้ำปกติ ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ประกอบกับพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475

นอกจากนี้ ผู้ให้สินเชื่อที่อยู่ภายใต้การกำกับของธนาคารแห่งประเทศไทยนั้น จะต้องเป็นผู้ประกอบการให้สินเชื่อที่ไม่มีหลักทรัพย์เป็นประกันการกู้ยืม และจะต้องเป็นการกู้ยืมเพื่อการอุปโภคบริโภคเท่านั้น กล่าวคือ ต้องไม่ใช่การกู้ยืมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการหรือเพื่อนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจของตนเอง รวมถึงสินเชื่อที่เกิดจากการให้เช่าซื้อและการให้เช่าแบบสืตซึ่งในสินค้าที่ผู้ประกอบการมิได้จำหน่ายเป็นทางการค้ำปกติ ยกเว้นในสินค้าประเภทรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ทั้งนี้ มีสินเชื่อบางอย่างที่ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ไม่ต้องอยู่ภายใต้การกำกับ ได้แก่

- สินเชื่อเพื่อการศึกษา
- สินเชื่อเพื่อการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ
- สินเชื่อเพื่อรักษาพยาบาล
- สินเชื่อเพื่อสวัสดิการพนักงานที่หน่วยงานต้นสังกัดได้มีการทำสัญญากับผู้ประกอบการ
- สินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ผู้ประกอบการให้สินเชื่อส่วนบุคคลที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ฉบับดังกล่าว สามารถแยกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้⁴⁹

ประเภทแรก คือ ผู้ประกอบการรายเดิม ซึ่งหมายถึง ผู้ประกอบการธุรกิจที่ประกอบการอยู่ในวันที่ 17 มิถุนายน 2548 นั้น สามารถประกอบธุรกิจต่อไปได้ โดยต้องยื่นคำขออนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ประกาศกระทรวงการคลังมีผลบังคับใช้ คือ ภายในวันที่ 15 สิงหาคม 2548 โดยให้ยื่นคำขออนุญาตผ่านทางธนาคารแห่งประเทศไทยตามแบบที่กำหนด ทั้งนี้ หากผู้ประกอบการรายเดิมไม่ยื่นคำขอภายในระยะเวลาดังกล่าว ผู้ประกอบการรายดังกล่าวจะไม่สามารถให้สินเชื่อเพิ่มเติมได้อีกต่อไป

ประเภทที่สอง คือ ผู้ประกอบการรายใหม่ ซึ่งหมายถึง ผู้ประกอบการธุรกิจที่ยังไม่ได้มีการให้สินเชื่อส่วนบุคคลแต่สนใจที่จะประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล สามารถยื่นคำขออนุญาตได้ตั้งแต่วันที่ 17 มิถุนายน 2548 เป็นต้นไป โดยจะสามารถประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับได้เมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

อนึ่ง สำหรับบริษัทที่จดทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์แล้วก่อนวันที่ 17 มิถุนายน 2548 และระบุวัตถุประสงค์ว่าจะทำธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลด้วย แต่ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการในการให้สินเชื่อ กรณีนี้จะถือว่าผู้ประกอบการรายดังกล่าวเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ซึ่งจะต้องยื่นคำขออนุญาตจากกระทรวงการคลังและจะต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังก่อนจึงจะสามารถประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับได้

สำหรับเอกชนผู้ประกอบการให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่เป็นทางค้าปลีกนั้น ไม่ใช่ทุกรายจะอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยตามประกาศฉบับดังกล่าว เนื่องจากประกาศกระทรวงการคลังได้กำหนดว่า ผู้ประกอบการธุรกิจที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลนี้ จะต้องเป็นนิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 50,000,000 บาท (ห้าสิบล้านบาทถ้วน)* โดยหากผู้ประกอบการเดิมมีทุนจดทะเบียนที่ชำระ

⁴⁹ ธนาคารแห่งประเทศไทย, คำถาม-คำตอบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

* ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ข้อ 4. บัญญัติว่า "ผู้ประกอบการต้องมีทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้วไม่ต่ำกว่าห้าสิบล้านบาท"

แล้วไม่ถึงห้าสิบล้านบาทจะต้องจดทะเบียนเพิ่มทุน และเรียกชำระทุนเพิ่มให้ครบห้าสิบล้านบาท ภายในระยะเวลา 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่ประกาศกระทรวงการคลังมีผลบังคับใช้ คือต้องจดทะเบียนเพิ่มทุนและเรียกชำระทุนเพิ่มให้ครบห้าสิบล้านบาทภายในวันที่ 17 ธันวาคม 2548 ทั้งนี้ หากผู้ประกอบการธุรกิจไม่สามารถดำเนินการเพิ่มทุนจดทะเบียนได้ตามอัตราและภายในระยะเวลาที่ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ กำหนด ผู้ประกอบการรายดังกล่าวจะไม่สามารถให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับเพิ่มเติมได้อีกต่อไปเช่นกัน

ดังนั้น เอกชนผู้ให้สินเชื่อส่วนบุคคลที่มีใช้สถาบันการเงินบางรายที่ให้กับ เป็นทางค้าปกติก็อาจไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยได้ หากเอกชนผู้ให้สินเชื่อส่วนบุคคลที่มีใช้สถาบันการเงินรายดังกล่าวมีทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้วต่ำกว่า 50,000,000 บาท (ห้าสิบล้านบาทถ้วน) ภายหลังจากวันที่ 17 ธันวาคม 2548 ทั้งนี้ การให้สินเชื่อส่วนบุคคลของเอกชนผู้ให้สินเชื่อส่วนบุคคลที่มีใช้สถาบันการเงินรายดังกล่าวภายหลังจากวันที่ 17 ธันวาคม 2548 ก็จะต้องอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ประกอบกับพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไป

จากการที่ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยมีขอบเขตในการควบคุม กำกับดูแลการให้สินเชื่อของเอกชนผู้ประกอบการให้สินเชื่อส่วนบุคคลเพียงบางรายเท่านั้น จึงอาจเกิดปัญหาได้ว่า มาตรการดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขปัญหาการให้กู้ของเอกชนได้อย่างครอบคลุม ทั้งนี้ เนื่องจากยังมีผู้ประกอบการให้สินเชื่อทั้งที่เป็นนิติบุคคลและบุคคลธรรมดาหลายรายที่มีการโฆษณาตนโดยการตีประกาศตามสถานที่ต่างๆ เช่น เสื่อไฟฟ้า ไม่ต้องถูกควบคุมกำกับดูแลโดยธนาคารแห่งประเทศไทย และหากมองในทางตรงกันข้าม ก็อาจกล่าวได้ว่า นโยบายในการควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าวเป็นเสมือนดาบสองคม ที่คุ้มครองผู้ให้กู้รายใหญ่ที่มีทุนจดทะเบียนสูงให้มีสิทธิเรียกเก็บผลประโยชน์เกี่ยวเนื่องกับการให้กู้ได้ในอัตราที่สูงกว่า ผู้ให้กู้รายย่อยซึ่งถูกจำกัดอัตราดอกเบี้ยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ประกอบกับพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475

กล่าวโดยสรุป ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้บริการสินเชื่อภายใต้การกำกับไว้ว่า ผู้ให้บริการสินเชื่อนั้นจะต้องเป็นผู้ประกอบการ ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล อันหมายถึง การให้กู้ยืมเงิน การรับซื้อ ซื้อลด หรือรับเช่าซื้อลด ตัวเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใดแก่บุคคลธรรมดาโดยไม่มีวัตถุประสงค์หรือมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ และไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจของตน

ทั้งนี้ รวมถึงสินเชื่อที่เกิดจากการให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่งในสินค้าที่ผู้ประกอบการธุรกิจมีได้
 จำหน่ายเป็นทางค้าปกติ ยกเว้นสินค้าประเภทรถยนต์และรถจักรยานยนต์ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึง
 สินเชื่อเพื่อการศึกษา สินเชื่อเพื่อการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ สินเชื่อเพื่อการ
 รักษาพยาบาล สินเชื่อเพื่อสวัสดิการพนักงานที่หน่วยงานในสังกัดได้มีการทำสัญญากับ
 ผู้ประกอบการธุรกิจ และสินเชื่อที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด อนึ่ง สินเชื่อส่วนบุคคลดังกล่าว
 จะต้องไม่มีทรัพย์สินหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน อีกทั้งการให้สินเชื่อนั้นจะต้องเป็นไปตามทางค้า
 ปกติของผู้ให้บริการสินเชื่อด้วย

สำหรับสินเชื่อเงินดาวน์นั้น ถือเป็นสินเชื่อส่วนบุคคลประเภทการให้กู้ยืม
 เงินโดยไม่มีทรัพย์สินหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกันรูปแบบหนึ่ง จึงตกอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับ
 ดูแลของกระทรวงการคลังภายใต้ประกาศกระทรวงการคลัง (เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การ
 กำกับ) และธนาคารแห่งประเทศไทย ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับดังกล่าวด้วย
 ดังนั้น เมื่อประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับเดิมมีผลใช้บังคับครั้งแรกตั้งแต่วันที่ 1
 กรกฎาคม 2548 ผู้ให้สินเชื่อที่มีไซส์สถาบันการเงินจะต้องไปยื่นขออนุญาตเป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่
 มีไซส์สถาบันการเงินตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับนี้ด้วย ส่งผลให้ผู้ให้สินเชื่อที่มีไซส์
 สถาบันการเงินจะต้องมีทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 50,000,000 บาท (ห้าสิบล้านบาท
 ถ้วน) ภายในวันที่ 17 ธันวาคม 2548 ด้วยเช่นกัน

กำหนดวงเงินสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยได้จำกัดวงเงินสินเชื่อส่วนบุคคลไว้
 สูงสุดไม่เกิน 5 เท่าของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนหรือกระแสเงินสดหมุนเวียนในบัญชีเงินฝากของ
 ผู้ใช้บริการ (ผู้ขอสินเชื่อ) ซึ่งฝากไว้กับสถาบันการเงินเฉลี่ยต่อเดือนเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6
 เดือน* ทั้งนี้ การจำกัดวงเงินดังกล่าว นั้น เป็นการจำกัดวงเงินต่อผู้ประกอบการแต่ละราย
 เท่านั้น⁵⁰ เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจ A มีการให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ 3 ประเภท วงเงิน

* ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจ
 สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ สำหรับผู้ประกอบการที่มีไซส์สถาบันการเงิน ข้อ 4.4 บัญญัติว่า "ผู้ประกอบการ
 ธุรกิจจะให้วงเงินสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับแก่ผู้บริโภคแต่ละรายได้ไม่เกิน 5 เท่าของรายได้ของผู้บริโภค
 เฉลี่ยต่อเดือน หรือกระแสเงินสดหมุนเวียนในบัญชีเงินฝากของผู้บริโภคซึ่งฝากไว้กับสถาบันการเงินเฉลี่ยต่อ
 เดือนเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน"

50 ธนาคารแห่งประเทศไทย , อ้างแล้ว

ของผู้ขอสินเชื่อที่ใช้บริการกับผู้ประกอบธุรกิจ A รวมทั้ง 3 ประเภทจะต้องไม่เกิน 5 เท่าของรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ทั้งนี้ ผู้ขอสินเชื่อที่ใช้บริการกับผู้ประกอบธุรกิจ A จนเต็มวงเงิน (5 เท่าของรายได้เฉลี่ยต่อเดือน) แล้ว ยังสามารถขอสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับจากผู้ประกอบธุรกิจ B หรือผู้ประกอบธุรกิจ C ได้อีก โดยแต่ละแห่งต้องไม่เกิน 5 เท่าของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเช่นกัน อนึ่ง สำหรับกรณีที่มีการให้วงเงินสินเชื่อกับผู้ขอสินเชื่อไปแล้วก่อนวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 นั้น ผู้ประกอบธุรกิจไม่ต้องกลับมาพิจารณารายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ขอสินเชื่อ เพื่อให้มีวงเงินไม่เกิน 5 เท่าของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตามกฎหมายเกณฑ์ในเรื่องนี้

การกำหนดบทบัญญัติในการจำกัดวงเงินสินเชื่อส่วนบุคคลตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ที่ได้กล่าวข้างต้นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการควบคุมหนี้ภาคครัวเรือน โดยใช้วิธีการกำหนดวงเงินให้สินเชื่อเป็นอัตราส่วนกับรายได้ของผู้ขอสินเชื่อ ทั้งนี้ สำนักงานเศรษฐกิจการคลังมีความเห็นเพิ่มเติมว่า⁵¹ หากจะให้การควบคุมการก่อหนี้ภาคครัวเรือนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดความเสี่ยงของระบบโดยรวมลงอย่างแท้จริงแล้ว จำเป็นต้องควบคุมการก่อหนี้รวมในทุกสถาบันการเงินของผู้กู้แต่ละรายให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมไม่ให้เกิดการก่อหนี้ไม่เกิน 5 เท่าของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับผู้ประกอบธุรกิจทุกราย อันจะทำให้เป็นการก่อหนี้เกินตัวผู้ขอสินเชื่อ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีระบบข้อมูลเครดิตที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ให้บริการสามารถตรวจสอบข้อมูลได้อย่างเท่าเทียมกันและขจัดปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล (Information Asymmetry) ลง จึงควรกำหนดให้ผู้ประกอบการที่ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับทุกรายต้องเข้าเป็นสมาชิกบริษัทข้อมูลเครดิต โดยมีการแจ้งข้อมูลเครดิตของผู้ขอสินเชื่อแต่ละรายตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้มีข้อมูลเพียงพอในการที่จะควบคุมระดับการก่อหนี้ภาคครัวเรือนของประชาชนให้มีประสิทธิภาพ อนึ่ง อาจจะต้องมีการพิจารณาถึงค่าธรรมเนียมเรียกเก็บของบริษัทข้อมูลเครดิตให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อที่จะส่งเสริมให้มีการใช้ข้อมูลจากบริษัทข้อมูลเครดิตอย่างทั่วถึง และควรพิจารณาเพิ่มเติมข้อมูลที่จำเป็นที่สมาชิกต้องส่งให้กับบริษัทข้อมูล เช่น ข้อมูลทางด้านพฤติกรรมกรรมการสร้างหนี้ ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการชำระหนี้ และข้อมูลภาระหนี้ต่างๆ เป็นต้น

กำหนดอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการและค่าธรรมเนียม

การควบคุมกำกับดูแลการให้สินเชื่อส่วนบุคคล (ซึ่งรวมถึงสินเชื่อเงินด่วนตามความหมายของวิทยานิพนธ์ฉบับด้วย) ของผู้ประกอบธุรกิจโดยการกำหนดเพดานอัตรา

⁵¹ ไซติชัย สุวรรณภรณ์ และมณูญ พุทวงศ์, อ้างแล้ว, หน้า 37-38.

ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใดๆ นั้น มีข้อเสนอแนะจากสำนักงานนโยบายระบบการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลังว่า⁵² การควบคุมกำกับดูแลด้วยวิธีการนี้อาจจะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลหลีกเลี่ยงที่จะให้สินเชื่อแก่ผู้ขอสินเชื่อที่มีรายได้น้อย เนื่องจากเหตุผล 2 ประการ กล่าวคือ ประการแรก การปล่อยสินเชื่อให้แก่ผู้มีรายได้น้อยนั้น มีต้นทุนการดำเนินการต่อวงเงินสินเชื่อสูงกว่าการปล่อยสินเชื่อให้แก่ผู้มีรายได้สูง เนื่องจากผู้มีรายได้น้อยมีความสามารถขอสินเชื่อได้ในวงเงินที่น้อยกว่า ในขณะที่ต้นทุนในการดำเนินการของแต่ละรายคงที่ ดังนั้น ทำให้สัดส่วนของต้นทุนการดำเนินการต่อวงเงินสินเชื่อของผู้มีรายได้น้อยสูงกว่าผู้มีรายได้สูง ประการที่สอง ผู้ที่มีรายได้น้อยนั้นจะมีอัตราการผิดนัดชำระหนี้ที่สูงกว่า ซึ่งจากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่า จำนวนลูกหนี้ที่เป็นหนี้เสีย (NPL) ที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ซึ่งใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลทั้งระบบ มีจำนวนถึง 1.43 แสนคน หรือคิดเป็นอัตราร้อยละ 74 ของลูกหนี้ที่เป็นหนี้เสีย (NPL) ทั้งหมด ซึ่งจะทำให้เกิดต้นทุนในการดำเนินการที่เพิ่มขึ้น จากเหตุผลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ต้นทุนในการให้สินเชื่อแก่ผู้ขอสินเชื่อที่มีรายได้น้อยนั้น มีต้นทุนที่สูงกว่าผู้มีรายได้สูง หากมีการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมโดยใช้ต้นทุนเฉลี่ยของผู้ประกอบการธุรกิจโดยไม่คิดจากต้นทุนที่ถูกต้อง จะทำให้ผู้ประกอบการต้องลดภาระต้นทุนโดยการหลีกเลี่ยงการให้สินเชื่อแก่ผู้ที่มีรายได้น้อย เพื่อให้ต้นทุนเฉลี่ยลดลงจนต่ำกว่าเพดานอัตราดอกเบี้ยที่ทางการกำหนด ดังนั้น แนวทางนี้จะทำให้ผู้มีรายได้น้อยถูกลดโอกาสในการเข้ามาใช้บริการสินเชื่อในระบบ อันจะเป็นการสวนทางกับแนวทางของรัฐที่ต้องการเพิ่มโอกาสให้ผู้ที่มีรายได้น้อยเข้าถึงแหล่งสินเชื่อในระบบมากขึ้น

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวข้างต้น ด้วยเหตุนี้อัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมต่างๆ จึงกำหนดขึ้นโดยการหารือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงผู้ประกอบการซึ่งจะตกอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ เมื่อประกาศมีผลใช้บังคับ ซึ่งจากการหารือดังกล่าวได้บทสรุปเกี่ยวกับอัตราเรียกเก็บของดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมต่างๆ รวมกันที่ไม่เกินอัตราร้อยละ 28 ต่อปี

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ กำหนดอัตราดอกเบี้ยเรียกเก็บของผู้ประกอบการให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่อัตราไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี โดยอัตราสูงสุดของดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใดๆ ดังกล่าว รวมแล้วต้องไม่เกินร้อยละ

⁵² โชติชัย สุวรรณภรณ์ และมนูญ พุทวงค์, อ้างแล้ว, หน้า 38.

28 ต่อปี* กล่าวคือ การคิดดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ (นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุทั้ง 3 ประเภทตามรายการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาต) ซึ่งไม่ว่าจะเรียกเก็บจริงจากผู้ขอสินเชื่ออย่างไรและเท่าใด เช่น บาทต่อครั้ง หรือร้อยละต่อปี เป็นต้น หรือเรียกเก็บในเวลาใด เช่น วันแรกที่ขอสินเชื่อ หรือเมื่อครบกำหนดชำระในแต่ละเดือน เป็นต้น เมื่อรวมกันแล้วต้องคำนวณเป็นอัตราที่แท้จริงต่อปี (Effective Rate) ได้ และไม่เกินอัตราร้อยละ 28 ต่อปี ซึ่งในการคำนวณอัตราที่แท้จริงดังกล่าวจะคำนวณจากฐานเงินต้นเฉพาะส่วนที่ผู้ขอสินเชื่อค้างชำระอยู่กับผู้ประกอบการเท่านั้น นอกจากนี้ การคำนวณเงินที่เรียกเก็บเป็นบาทต่อครั้ง นั้น ให้คำนวณเป็นอัตราที่แท้จริงต่อปี โดยอาจใช้ระยะเวลาแต่ละรอบ 1 ปี นับแต่เริ่มทำสัญญา หรืออายุสัญญา หรือระยะเวลาตามจริงที่ผู้ขอสินเชื่อผ่อนชำระหนี้ (กรณีผู้ขอสินเชื่อชำระหนี้เสร็จสิ้นก่อนครบกำหนดตามสัญญา) ในการคำนวณก็ได้⁵³

สำหรับค่าธรรมเนียมใดๆ ที่อยู่ภายใต้การเรียกเก็บรวมกันไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปีตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับนี้ หมายถึง ค่าธรรมเนียมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ผู้ประกอบการต้องการเรียกเก็บ นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุตามที่ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนด ทั้งนี้ อาจรวมถึงค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าธรรมเนียมรายปี ค่าธรรมเนียมการทำสัญญา ค่าธรรมเนียมการยื่นกู้ ค่าอนุมติวงเงิน ค่าปรับชำระหนี้ล่าช้า ค่าธรรมเนียมในการชำระหนี้ก่อนครบกำหนด ค่าธรรมเนียมการโอนเงินให้สินเชื่อเข้าบัญชีเงินฝากของผู้ขอสินเชื่อ เป็นต้น⁵⁴

* ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ สำหรับผู้ประกอบการที่มีไซส์สถาบันการเงิน ข้อ 4.5 (1) บัญญัติว่า “ให้ผู้ประกอบธุรกิจปฏิบัติในการเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ และค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุ เกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้ประกอบธุรกิจอาจเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใดๆ เกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ทั้งนี้ ดอกเบี้ยที่เรียกเก็บต้องไม่เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ (ร้อยละ 15 ต่อปี) โดยอัตราสูงสุดของดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใดๆ ดังกล่าว รวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี (Effective Rate)”

⁵³ ธนาคารแห่งประเทศไทย , อ้างแล้ว

⁵⁴ ธนาคารแห่งประเทศไทย , อ้างแล้ว

อนึ่ง การกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใดๆ ได้ไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ฉบับนี้ มีผลใช้บังคับทันทีสำหรับสัญญาที่สร้างขึ้นตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 เป็นต้นไป และสำหรับสัญญาที่สร้างขึ้นก่อนวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 นั้น ผู้ประกอบการอาจเรียกดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใดๆ ได้ตามที่ตกลงกันไว้แล้วในสัญญา อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2549 เป็นต้นไป ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องปรับลดอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใดๆ ตามสัญญาดังกล่าวให้ไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี ซึ่งในกรณีของสัญญาที่มีการปรับลดอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใดๆ นี้ จะถือว่าอัตราใหม่มีผลใช้บังคับได้แม้ว่าผู้ขอสินเชื่อจะไม่ได้มาดำเนินการทำสัญญาใหม่กับผู้ประกอบการก็ตาม โดยถือว่าการปรับลดอัตราดังกล่าวเป็นการสละสิทธิของผู้ประกอบธุรกิจเพียงฝ่ายเดียวซึ่งไม่ทำให้ผู้ขอสินเชื่อเสียเปรียบ⁵⁵

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะมีประกาศฉบับนี้ ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับมีสิทธิเรียกเก็บดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมหรือประโยชน์อื่นใดจากผู้ขอสินเชื่อได้รวมกันได้ไม่เกินอัตราร้อยละ 28 ต่อปี นั้น ได้มีคำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ 5371/2548 ตัดสินให้การเรียกค่าธรรมเนียมเงินกู้ถือเป็นการเรียกเก็บดอกเบี้ยจากเงินกู้ซึ่งหากมีการเรียกค่าธรรมเนียมและดอกเบี้ยรวมกันเกินร้อยละ 15 ต่อปี ย่อมเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ประกอบกับพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าสถานะในทางกฎหมายของค่าธรรมเนียมและประโยชน์อื่นใดที่ผู้ประกอบธุรกิจได้รับจากผู้ขอสินเชื่อยังไม่มี ความชัดเจนเพียงพอ จึงสมควรศึกษาประเด็นดังกล่าวในทางกฎหมายต่อไป

นอกจากดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ หรือค่าธรรมเนียมใดๆ ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยยังกำหนดให้อำนาจผู้ประกอบธุรกิจในการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุได้ตามรายการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ในแบบท้ายประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ เฉพาะในเรื่องดังต่อไปนี้*

⁵⁵ ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย

* ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ สำหรับผู้ประกอบธุรกิจที่มีไซส์สถาบันการเงิน ข้อ 4.5 (2) บัญญัติว่า "นอกจากดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ หรือค่าธรรมเนียมใดๆ ตาม (1) แล้ว ผู้ประกอบธุรกิจอาจเรียกเก็บ

(ก) ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการธุรกิจต้องจ่ายให้แก่ราชการ เช่น ค่าอากรแสตมป์

(ข) ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการธุรกิจต้องจ่ายให้แก่บุคคลอื่น หรือหน่วยงานภายนอก โดยมีหลักฐานการชำระเงินที่สามารถตรวจสอบตามประเภทที่กำหนดในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย และประเภทอื่นๆ ที่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ได้แก่

- ค่าใช้จ่ายในการชำระเงินผ่านช่องทางต่างๆ (โดยให้หมายรวมถึงค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้ตกลงกับผู้ให้บริการรับชำระเงินให้มีการรับค่าบริการโดยตรงจากผู้ขอสินเชื่อด้วย เช่น ค่าธรรมเนียมในการชำระเงินผ่านทางของเซเว่นอีเลฟเว่น (Seven Eleven) เป็นต้น
- ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบข้อมูลเครดิต
- ค่าใช้จ่ายในกรณีเงินในบัญชีผู้ขอสินเชื่อไม่พอจ่าย (กรณีการชำระหนี้โดยการหักบัญชีกับสถาบันการเงินอื่น)
- ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามหนี้

(ค) ค่าใช้จ่ายที่ทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากการให้บริการแก่ผู้ขอสินเชื่อ หรือการผิมนัดชำระหนี้ของผู้ขอสินเชื่อ

ค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุได้ ตามรายการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดรูปแบบแนบท้ายประกาศฉบับนี้ เฉพาะเรื่องดังต่อไปนี้

(ก) ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการธุรกิจต้องจ่ายให้แก่ราชการ

(ข) ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการธุรกิจต้องจ่ายให้แก่บุคคลอื่น หรือหน่วยงานภายนอก โดยมีหลักฐานการชำระเงินที่สามารถตรวจสอบตามประเภทที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดรูปแบบแนบท้ายประกาศนี้ และประเภทอื่นๆ ตามที่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(ค) ค่าใช้จ่ายที่ทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากการให้บริการแก่ผู้บริโภค หรือการผิมนัดชำระหนี้ของผู้บริโภคแล้วแต่กรณี เฉพาะรายการตามประเภทที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดรูปแบบแนบท้ายประกาศนี้ และประเภทอื่นๆ ตามที่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจจะเรียกเก็บค่าใช้จ่ายประเภทเดียวกันตามที่ระบุไว้ข้างต้นซ้ำซ้อนกันไม่ได้

แล้วแต่กรณีเฉพาะราย ตามประเภทที่กำหนดไว้ในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย และ ประเภทอื่นๆ ตามที่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ได้แก่

- ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามหนี้ (ไม่สามารถเก็บซ้ำซ้อนกับรายการตามข้อ (ข) ข้างต้นได้)
- ค่าใช้จ่ายกรณีคืนเช็ค (ไม่เกิน 200 บาทต่อครั้ง)
- ค่าออกบัตรใหม่กรณีหายหรือชำรุด (กรณีใช้บัตรในการเบิกถอนเงิน)
- ค่าขอใบแจ้งยอดบัญชีของแต่ละงวด (ชุดที่ 2 เป็นต้นไป)
- ค่าขอรหัสประจำตัวบัตรใหม่ทดแทนรหัสเดิม (กรณีใช้บัตรในการเบิกถอนเงิน)
- ค่าขอตรวจสอบรายการ

อนึ่ง การเรียกเก็บค่าใช้จ่ายข้างต้นนั้น ผู้ประกอบการจะเรียกเก็บค่าใช้จ่ายประเภทเดียวกันซ้ำซ้อนกันไม่ได้

ในการพิจารณาว่าค่าใช้จ่ายประเภทใดจะเข้าข่ายค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุ นั้น พิจารณาจากเงื่อนไข 3 ข้อดังนี้⁵⁶

- 1) ต้องเป็นค่าใช้จ่ายในรายการ 3 กลุ่มตามที่ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย อนุญาตข้างต้นเท่านั้น (ทั้งนี้ รายละเอียดจะปรากฏตามตารางแนบท้ายประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับดังกล่าว)
- 2) ต้องมีหลักฐานหรือพิสูจน์ได้ว่าเป็นจำนวนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงของผู้ขอสินเชื่อแต่ละราย (ไม่ใช่ค่าเฉลี่ย) และ
- 3) ต้องพอสมควรแก่เหตุ อาทิ ไม่นำเงินเดือนพนักงานของผู้ประกอบการ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า มาคิดเป็นค่าใช้จ่ายกับผู้ขอสินเชื่อ หรือการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้โดยการเลือกใช้วิธีที่มีค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร เช่น ให้พนักงานของตนโดยสารเครื่องบินเพื่อไปทวงหนี้ เป็นต้น

⁵⁶ ธนาคารแห่งประเทศไทย , อ้างแล้ว

อนึ่ง บรรดาดอกเบี้ย ค่าปรับ และค่าธรรมเนียมใดๆ รวมตลอดถึง ค่าใช้จ่ายตามที่ได้อำนาจไปจริงและพอสมควรแก่เหตุตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ฉบับนี้ นั้น ผู้ประกอบธุรกิจจะนำไปรวมกับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระเพื่อคิดดอกเบี้ยและค่าปรับเพิ่มอีกไม่ได้ แม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏว่าผู้ขอสินเชื่อได้ค้างชำระหนี้ครบกำหนด 1 ปีแล้วก็ตาม ทั้งนี้ เว้นแต่จะ ได้มีการโอนหนี้ตามสัญญาดังกล่าวไปเป็นหนี้ตามสัญญาบัญชีเดินสะพัดแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจจึง จะสามารถเอาดอกเบี้ย ค่าปรับ และค่าธรรมเนียมใดๆ ตลอดจนค่าใช้จ่ายตามที่ได้อำนาจไปจริง และพอสมควรแก่เหตุดังกล่าวมาทบเข้ากับต้นเงินแล้วคิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นได้

นอกจากประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ จะกำหนดกฎเกณฑ์ในการ ควบคุมกำกับดูแลการเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าปรับ และค่าธรรมเนียมใดๆ รวมตลอดถึงค่าใช้จ่าย ตามที่ได้อำนาจไปจริงและพอสมควรแก่เหตุแล้ว ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ฉบับดังกล่าว ข้อ 4.5 ยังกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องประกาศเผยแพร่อัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ และ ค่าธรรมเนียมใดๆ รวมตลอดถึงค่าใช้จ่ายตามที่ได้อำนาจไปจริงและพอสมควรแก่เหตุเกี่ยวกับสินเชื่อ ส่วนบุคคลภายใต้การกำกับด้วย ดังนี้

- 1) ต้องปิดประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ และค่าใช้จ่ายตามที่ได้อำนาจไปจริงและพอสมควรแก่เหตุเกี่ยวกับ สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด โดยจะต้องปิด ประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานทุกแห่ง ภายในวันเดียวกับที่ผู้ประกอบธุรกิจประกาศหรือ เปลี่ยนแปลงรายละเอียดดังกล่าว
- 2) ต้องเผยแพร่รายละเอียดตามข้อ 1) ลงในเว็บไซต์ (Website) ของผู้ประกอบธุรกิจก่อนวันที่รายละเอียดดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับ
- 3) ต้องจัดเก็บต้นฉบับของรายละเอียดตามข้อ 1) ไม่ว่าจะอยู่ในรูป ของเอกสาร หรือสื่อบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือในรูปแบบใดๆ เป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี นับแต่วันที่รายละเอียดดังกล่าวมีผลบังคับใช้
- 4) ต้องแจ้งรายละเอียดตามข้อ 1) ให้แก่ผู้บริโภคหรือผู้ประสงค์ขอ สินเชื่อทราบเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจในการขอสินเชื่อ
- 5) ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และ/หรือ ค่าธรรมเนียมใดๆ เกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับซึ่งทำให้ผู้ขอสินเชื่อเสีย

ประโยชน์ ให้ผู้ประกอบการธุรกิจแจ้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นหนังสือไปยังผู้ขอสินเชื่อภายในระยะเวลาอันสมควรด้วย

6) ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุ รวมทั้งเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายดังกล่าวซึ่งทำให้ผู้ขอสินเชื่อเสียประโยชน์ ผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ขอสินเชื่อเสียก่อน เว้นแต่ผู้ขอสินเชื่อเลือกที่จะให้สิทธิผู้ประกอบการดำเนินการเป็นอย่างอื่น อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะได้มีการตกลงใดๆ ไว้ต่อกัน ผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องประกาศการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นให้ผู้ขอสินเชื่อทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน ก่อนที่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับ

ในการตีตราประกาศอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ หรือค่าธรรมเนียมใดๆ นั้น ผู้ประกอบการธุรกิจอาจประกาศเป็นอัตราสูงสุดอัตราเดียวโดยไม่ประกาศจำแนกรายละเอียดของอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ หรือค่าธรรมเนียมใดๆ ดังกล่าวก็ได้ แต่ทั้งนี้ในกรณีที่มีผลิตภัณฑ์หลายประเภทและมีรายละเอียดของดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมต่างๆ แตกต่างกัน ผู้ประกอบการธุรกิจต้องระบุอัตราและค่าใช้จ่ายที่จะเรียกเก็บให้ผู้ขอสินเชื่อทราบอย่างชัดเจนไว้ในสัญญาตามประเภทสินเชื่อหรือวงเงินที่ผู้ขอสินเชื่อใช้บริการ⁵⁷ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจไม่จำเป็นต้องส่งตัวประกาศรายละเอียดให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย แต่จะต้องรวบรวมจัดเก็บไว้ที่สำนักงานตามระยะเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ หรือค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุ นั้น นอกจากผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องปิดประกาศตารางแสดงรายละเอียดตามรูปแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ ณ สำนักงานทุกแห่งภายในวันเดียวกับวันที่ออกประกาศ และจะต้องเผยแพร่รายละเอียดดังกล่าวลงในเว็บไซต์ (Website) ก่อนวันที่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับแล้ว ผู้ประกอบการธุรกิจยังต้องแจ้งให้ผู้ขอสินเชื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าธรรมเนียมใดๆ โดยแจ้งเป็นหนังสือภายในเวลาอันควร (แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะไม่สูงเกินกว่าอัตราเรียกเก็บสูงสุดที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้ประกาศไว้ก็ตาม) ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องแจ้งล่วงหน้า และอาจแจ้งไปพร้อมกับในแจ้งหนี้ของเดือนนั้นๆ ก็ได้⁵⁸

⁵⁷ ธนาคารแห่งประเทศไทย , อ้างแล้ว

⁵⁸ ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย

สำหรับกรณีของการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุซึ่งทำให้ผู้ขอสินเชื่อต้องเสียประโยชน์นั้น ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องแจ้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแก่ผู้ขอสินเชื่อล่วงหน้า 30 วัน ก่อนการมีผลใช้บังคับ⁵⁹

การจัดทำตารางแสดงภาระหนี้และใบเสร็จรับเงิน การเรียกให้ชำระหนี้ และการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ได้กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องจัดทำตารางแสดงภาระหนี้สำหรับผู้ขอสินเชื่อแต่ละราย โดยต้องแสดงรายละเอียดของข้อมูลเป็นรายงวด และอย่างน้อยต้องประกอบด้วยจำนวนเงินที่ผู้ขอสินเชื่อต้องชำระ (แยกเป็นเงินต้นและดอกเบี้ย) และจำนวนเงินต้นคงค้าง เพื่อมอบให้แก่ผู้ขอสินเชื่อเมื่อมีการขอหรืออนุมัติสินเชื่อ อีกทั้งต้องจัดทำใบเสร็จรับเงินที่แสดงรายละเอียดการชำระหนี้แยกเป็นเงินต้น ดอกเบี้ย และค่าใช้จ่ายต่างๆ เพื่อให้ผู้ขอสินเชื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ ต้องแสดงยอดหนี้ทั้งในส่วนที่ค้างชำระและที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระไว้ในใบเสร็จด้วย

นอกจากนี้ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการเรียกให้ชำระหนี้และการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ไว้ว่า ผู้ประกอบธุรกิจต้องส่งใบแจ้งหนี้ให้แก่ผู้ขอสินเชื่อทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 10 วัน ก่อนวันถึงกำหนดชำระหนี้หรือหักบัญชี โดยในกรณีที่มีคิดดอกเบี้ย หรือค่าใช้จ่ายในเงินที่ค้างชำระ ให้ผู้ประกอบการแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการคิดคำนวณดอกเบี้ย หรือค่าใช้จ่ายดังกล่าวในใบแจ้งหนี้ด้วย สำหรับกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจประสงค์ที่จะดำเนินการบังคับชำระหนี้ตามกฎหมายแก่ผู้ขอสินเชื่อ นั้น ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องมีหนังสือแจ้งให้ผู้ขอสินเชื่อทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 20 วัน ก่อนการดำเนินการบังคับชำระหนี้ตามกฎหมายดังกล่าว

การแสดงรายละเอียดในการคิดคำนวณดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใดๆ รวมถึงค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุ นั้น ผู้ประกอบธุรกิจสามารถแสดงเป็นตัวอย่างสำหรับผู้บริโภคทุกรายได้ โดยไม่จำเป็นต้องแสดงรายละเอียดในการคิดคำนวณของผู้ขอสินเชื่อแต่ละราย ทั้งนี้ การแจ้งจำนวนเงินที่ผู้ขอสินเชื่อจะต้องชำระแก่

⁵⁹ ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย

ผู้ประกอบการนั้น ผู้ประกอบการอาจแจ้งครั้งแรกในคราวเดียวได้ว่า ผู้ขอสินเชื่อต้องชำระเงินเท่าใดในแต่ละงวดจนสิ้นสุดสัญญา โดยไม่ต้องส่งใบแจ้งหนี้ล่วงหน้า 10 วัน ก่อนวันถึงกำหนดชำระหรือหักบัญชีในแต่ละงวด⁶⁰

อนึ่ง ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับระยะเวลาในการผ่อนชำระ หรืออัตราการผ่อนชำระหนี้ขั้นต่ำ⁶¹ ซึ่งแตกต่างจากกรณีสินเชื่อบัตรเครดิตที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดอัตราการผ่อนชำระขั้นต่ำไว้ (ปัจจุบัน อัตราการผ่อนชำระขั้นต่ำของสินเชื่อบัตรเครดิตอยู่ที่อัตราร้อยละ 10) ดังนั้น รายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับระยะเวลาในการผ่อนชำระและอัตราการผ่อนชำระขั้นต่ำ จึงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ประกอบการแต่ละรายที่จะพิจารณาถึงความสามารถในการผ่อนชำระหนี้ของผู้ขอสินเชื่อ

2.4.2.4 ขอบเขตอำนาจในการกำกับดูแล

สำหรับขอบเขตอำนาจในการกำกับดูแลการให้สินเชื่อเงินด่วนโดยธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งอาศัยอำนาจของประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 นั้น ขอแยกอธิบายดังต่อไปนี้

ผู้ให้บริการสินเชื่อเงินด่วนที่อยู่ภายใต้การกำกับ

ผู้ให้บริการสินเชื่อเงินด่วนที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย นั้น จะต้องมีความสอดคล้องกับที่ประกาศฉบับดังกล่าวกำหนด กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้ให้บริการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลผู้ให้สินเชื่อเงินด่วนเป็นทางค้าปกติ และได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังให้ประกอบธุรกิจดังกล่าว ทั้งนี้ จะต้องมีทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 50,000,000 บาท (ห้าสิบล้านบาทถ้วน) ภายในวันที่ 17 ธันวาคม 2548 ดังนั้น ผู้ให้บริการสินเชื่อเงินด่วนที่คุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามที่ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดข้างต้น จะไม่อยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยตามประกาศฉบับนี้

⁶⁰ ธนาคารแห่งประเทศไทย, อ้างแล้ว

⁶¹ ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย

อำนาจหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทยในการกำกับดูแล

ธนาคารแห่งประเทศไทยกำกับดูแลในการให้บริการสินเชื่อเงินด่วนใน ส่วนที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าธรรมเนียมใดๆ และค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและ พอสสมควรแก่เหตุ โดยวิธีการกำหนดเพดานอัตราที่เรียกเก็บ หรือควบคุมค่าใช้จ่ายที่สามารถเรียก เก็บได้ นอกจากนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยยังควบคุมดูแลเรื่องการเรียกให้ชำระหนี้และการ ติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ด้วย โดยที่การควบคุมกำกับดูแลการเรียกให้ชำระหนี้และติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ นั้น จะเกี่ยวกับการแจ้งเตือน ผู้ขอสินเชื่อก่อนมีการเรียกรับชำระหนี้และก่อนการดำเนินการบังคับชำระหนี้ตามวิธีการของ กฎหมายเท่านั้น

2.4.3 การควบคุมโดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

เมื่อปี พ.ศ. 2512 ได้มีเจ้าหน้าที่ของสหพันธ์องค์การผู้บริโภคระหว่างประเทศ (ซึ่ง เป็นองค์การอิสระที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง จัดตั้งโดยสมาคมผู้บริโภคของประเทศต่างๆ รวมตัว กัน มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์) ได้เข้ามาชักชวนองค์การเอกชนใน ประเทศไทยให้มีการจัดตั้งสมาคมผู้บริโภคขึ้นเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ เนื่องจากองค์การเอกชนของประเทศไทยในขณะนั้นยังไม่มีความพร้อมที่จะดำเนินงาน ใดๆก็ตาม สหพันธ์องค์การผู้บริโภคระหว่างประเทศ ก็ยังได้ดำเนินการส่งเจ้าหน้าที่ของ สหพันธ์เข้ามาชักชวนอีกหลายครั้ง จนกระทั่งในครั้งที่ 3 องค์การเอกชนของประเทศไทยซึ่งได้รับ การชักชวนจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการศึกษาปัญหาของผู้บริโภคมีชื่อว่า "กรรมการศึกษา และส่งเสริมผู้บริโภคใน ปี พ.ศ. 2514" และได้มีวิวัฒนาการเรื่อยมาในภาคเอกชน รวมทั้งได้ ประสานงานกับทางภาครัฐบาล จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2519 รัฐบาลสมัย หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ได้จัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีรอง นายกรัฐมนตรี พลตรีประมาณ อติเรกสาร เป็นประธานกรรมการชุดดังกล่าว เพื่อดำเนินการ เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคชุดดังกล่าวได้ สลายตัวไปพร้อมกับรัฐบาลในยุคนั้นตามวิถีทางการเมือง

รัฐบาลในสมัยต่อมาซึ่งมี พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้ เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการคุ้มครองผู้บริโภค จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ

คุ้มครองผู้บริโภคนั้นอีกครั้งหนึ่ง โดยมีรองนายกรัฐมนตรี นายสมภพ โหตะกิตย เป็นประธาน กรรมการการปฏิบัติงานโดยอาศัยอำนาจของนายกรัฐมนตรี และศึกษาหามาตรการถาวรในการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งในหลักการทางด้านสาระบัญญัติและการจัดองค์กรของรัฐเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ได้พิจารณายกร่างกฎหมายเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคและรัฐบาลได้นำเสนอต่อรัฐสภา ซึ่งรัฐสภาได้มีมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ให้ตราเป็นกฎหมายได้ รัฐบาลจึงได้นำร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวขึ้นกราบบังคมทูล และได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตราเป็นพระราชบัญญัติได้ตั้งแต่วันที่ทรงลงพระปรมาภิไธย คือ เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2522 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษเล่มที่ 96 ตอนที่ 72 วันที่ 4 พฤษภาคม 2522 มีผลการใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 พฤษภาคม 2522 เป็นต้นมา⁶²

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติให้มืองค์การของรัฐ สำหรับการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค คือ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค* และคณะกรรมการคุ้มครองเฉพาะเรื่อง** ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา คณะกรรมการว่าด้วยฉลาก

⁶² ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

* พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 9 บัญญัติว่า "ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค" ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงคมนาคม เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา และผู้ทรงคุณวุฒิ อีกไม่เกินแปดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ และเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็น กรรมการและเลขานุการ"

** พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 14 บัญญัติว่า "ให้มีคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง ดังต่อไปนี้

- (1) คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา
- (2) คณะกรรมการว่าด้วยฉลาก
- (3) คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา

คณะกรรมการเฉพาะเรื่องประกอบด้วยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องที่เกี่ยวข้องตามที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้น มีจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคนแต่ไม่เกินสิบสามคน

กรรมการเฉพาะเรื่อง อยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และให้นำมาตรา 11 วรรคสอง และมาตรา 12 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง มีอำนาจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และตามที่ คณะกรรมการมอบหมาย"

และคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา รวมทั้งได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อปฏิบัติงานในการคุ้มครองผู้บริโภคและให้บริการแก่ผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ กล่าวคือ “สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค” โดยให้สังกัดอยู่ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาลและคำสั่งของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ ร่วมทั้งเพื่อความสะดวกในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคดังนี้ รัฐบาลจึงได้ดำเนินการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค โดยได้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2522 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 96 ตอนที่ 105 วันที่ 1 กรกฎาคม 2522 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม 2522 จึงถือว่าได้ดำเนินการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้น ตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม 2522 เป็นต้นมา

ปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) นั้น เป็นหน่วยงานรัฐที่ขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการคุ้มครองผู้บริโภค และรับร้องเรียนในความไม่เป็นธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค โดยที่อำนาจหน้าที่ในการดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค นั้น อาศัยอำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในแต่ละเรื่อง ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะได้กล่าวถึงเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อเงินด่วนเท่านั้น อันได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กับประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2544

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้แก่

- (ก) การรับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภค
- (ข) การติดตามและสอดส่องพฤติกรรมของผู้ประกอบธุรกิจ
- (ค) การสนับสนุนหรือทำการศึกษาวิจัยปัญหา
- (ง) การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาแก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
- (จ) การดำเนินการเผยแพร่วิชาการ
- (ฉ) การประสานงานกับหน่วยงานราชการ และ

- (ข) การปฏิบัติงานอื่นๆ ที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องมอบหมาย

2.4.3.1 ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เริ่มมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 พฤษภาคม 2522 โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากในขณะนั้นการเสนอสินค้าและบริการต่างๆ ต่อประชาชนนับแต่จะมีวันเพิ่มมากขึ้น ผู้ที่ประกอบธุรกิจการค้าและผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาได้นำวิชาการในทางการตลาดและทางการโฆษณามาใช้ในการส่งเสริมการขายสินค้าและบริการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ เนื่องจากผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่ทราบภาวะตลาดและความจริงที่เกี่ยวกับคุณภาพและราคาของสินค้าและบริการต่างๆ ได้อย่างถูกต้องทันทั่วทั้งที่ นอกจากนั้น ในบางกรณีแม้จะมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคโดยการกำหนดคุณภาพและราคาของสินค้าและบริการอยู่แล้วก็ตาม แต่การที่ผู้บริโภคแต่ละรายจะไปฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาเมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ย่อมจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายอันเป็นการไม่คุ้มค่า และผู้บริโภคจำนวนมากไม่อยู่ในฐานะที่จะสละเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีได้ และในบางกรณีก็ไม่อาจจะยับยั้งหรือป้องกันการกระทำที่จะเกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ทันทั่วทั้งที่ รัฐบาลในขณะนั้นจึงเห็นสมควรให้มีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้าและผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาต่อผู้บริโภค เพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภค ตลอดจนจัดให้มีองค์กรของรัฐที่เหมาะสมเพื่อตรวจตราดูแลและประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคฉบับนี้ขึ้น

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ถือได้ว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทยที่มีการจัดตั้งองค์กรของรัฐขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคโดยตรง เพราะกฎหมายอื่นๆ ได้บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคทางอ้อม ผู้บริโภคไม่สามารถใช้สิทธิในการฟ้องร้องผู้ประกอบธุรกิจทางอาญาต่อศาลได้ ส่วนการดำเนินการทางแพ่งก็เป็นภาระและเสียค่าใช้จ่ายมาก ซึ่งผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังไม่อยู่ในฐานะที่จะดำเนินคดีด้วยตนเองได้⁶³

⁶³ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

วิธีดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติให้มีองค์กรของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจมิให้ประกอบธุรกิจที่เป็นการละเมิดสิทธิผู้บริโภค และประสานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภครวมทั้งเป็นหน่วยงานที่ให้ผู้บริโภคได้ใช้สิทธิร้องเรียน เพื่อขอให้ได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย เมื่อถูกผู้ประกอบการธุรกิจละเมิดสิทธิ

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มีบทบัญญัติอันเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าและบริการจากผู้ประกอบการธุรกิจ โดยพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวจะมีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองผู้ซื้อสินค้าเชื่อในการใช้บริการสินเชื่อเงินด่วนจากผู้ให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินหรือไม่ และมากน้อยเพียงใดสมควรจะต้องพิจารณาจากคำนิยามในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ดังต่อไปนี้

“ซื้อ” หมายความว่ารวมถึง เช่า เช่าซื้อ หรือได้มาไม่ว่าด้วยประการใดๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ตลอดจนการเสนอหรือการชักชวนเพื่อการดังกล่าว

“ขาย” หมายความว่ารวมถึง ให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือจัดหาไม่ว่าด้วยประการใดๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ตลอดจนการเสนอหรือการชักชวนเพื่อการดังกล่าวด้วย

“บริการ” หมายความว่า การรับจัดทำกรงาน การให้สิทธิใดๆ หรือการให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใดๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่นแต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบการธุรกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความว่ารวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบการธุรกิจโดย แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม

“ผู้ประกอบการธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย หรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อสินค้า หรือผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบการโฆษณาด้วย

จากคำนิยามแห่งบทบัญญัติข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้ให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินตามความหมายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ถือเป็น “ผู้ประกอบการธุรกิจ” ประเภทผู้ให้บริการที่มีการเรียกเงินหรือผลประโยชน์ตอบแทนตามคำนิยามของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เนื่องจากการให้สินเชื่อเงินค่วนนั้น ถือเป็นการให้บริการประเภทหนึ่งตามคำนิยามของพระราชบัญญัติข้างต้น โดยมีดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าธรรมเนียมใดๆ เป็นผลประโยชน์ที่ผู้ให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงิน (ผู้ประกอบการธุรกิจ) ได้รับจากการผู้ขอสินเชื่อสำหรับการให้บริการดังกล่าว และผู้ขอสินเชื่อนั้นก็มิใช่สถานะเป็น “ผู้บริโภค” ตามความหมายของพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วยเช่นกัน เนื่องจากผู้ขอสินเชื่อเป็นผู้รับบริการของผู้ให้สินเชื่อ (ผู้ประกอบการธุรกิจ) ดังนี้ การให้บริการสินเชื่อเงินค่วนระหว่างผู้ให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินกับผู้ขอสินเชื่อจึงตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ด้วย

เนื่องจากการให้บริการสินเชื่อเงินค่วนนั้นถือเป็นการให้กู้ยืมเงินรูปแบบหนึ่ง ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 กำหนดให้การกู้ยืมเงินเกินกว่า 2,000 บาทขึ้นไปต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ต้องรับผิดชอบ ซึ่งในที่นี้คือผู้กู้หรือผู้ขอสินเชื่อนั่นเอง และโดยที่การให้สินเชื่อเงินค่วนของผู้ให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินนั้นมีลักษณะในการให้บริการสำหรับผู้ขอสินเชื่อหลายราย ดังนั้น สัญญากู้ยืมเงินที่ผู้ให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินใช้จึงอยู่ในรูปแบบของสัญญามาตรฐานที่ใช้สำหรับผู้ขอสินเชื่อทุกราย สำหรับหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ขอสินเชื่อเงินค่วนในด้านสัญญาตามพระราชบัญญัติฉบับนี้* คือ ในการทำสัญญาให้บริการสินเชื่อเงินค่วนนั้น คณะกรรมการว่าด้วยสัญญามีอำนาจ

* พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 35 ทวิ บัญญัติว่า “ในการประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการใด ถ้าสัญญาซื้อขายหรือสัญญาให้บริการนั้นมีกฎหมายกำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือ หรือที่ตามปกติประเพณีทำเป็นหนังสือ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญามีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการนั้นเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาได้

ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญา สัญญาที่ผู้ประกอบการทำกับผู้บริโภคจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) ใช้ข้อสัญญาที่จำเป็นซึ่งหากมิได้ใช้ข้อสัญญาเช่นนั้นจะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ประกอบการเกินสมควร

กำหนดให้การประกอบธุรกิจให้สินเชื่อเงินด่วนเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาได้ โดยที่สัญญาที่ผู้ให้สินเชื่อที่มีโชสถาบันการเงินจะทำกับผู้ขอสินเชื่อจะต้อง 1) ใช้ข้อสัญญาที่จำเป็นตามที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนด เนื่องจากเห็นว่าหากมิได้ใช้ข้อสัญญาเช่นนั้นจะทำให้ผู้ขอสินเชื่อเสียหายหรือทำให้ผู้ขอสินเชื่อเสียเปรียบผู้ให้สินเชื่อที่มีโชสถาบันการเงินเกินสมควร และ 2) ห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ขอสินเชื่อ ทั้งนี้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่อไปว่า หากสัญญากู้ยืมเงินนั้นนั้นมิใช่ข้อสัญญาตามที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาได้กำหนดหรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวแต่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไข ให้ถือว่าสัญญากู้ยืมเงินนั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญาตามเงื่อนไขนั้นแล้ว* และในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาได้กำหนดห้ามใช้ข้อสัญญาไม่เป็นธรรมใดๆ หากผู้ให้สินเชื่อที่มีโชสถาบันการเงินใส่ข้อความดังกล่าวลงในสัญญากู้ยืมเงินระหว่างกัน ก็ให้ถือว่าไม่มีข้อสัญญาเช่นนั้น** ด้วยเช่นกัน

สำหรับบทลงโทษของผู้ให้สินเชื่อที่มีโชสถาบันการเงินในกรณีที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 นั้น มาตรา 57 วรรคแรกได้บัญญัติว่า “ผู้ประกอบการธุรกิจผู้ใดไม่ส่งมอบสัญญาที่มีข้อสัญญาหรือมีข้อสัญญาและแบบถูกต้องตามมาตรา 35 ทวิ... ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” คือ ผู้ประกอบการธุรกิจที่ฝ่าฝืนไม่ส่งมอบสัญญาที่มีข้อสัญญา หรือมีข้อสัญญา

(2) ห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และรายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนด และเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาจะผู้ประกอบการจัดทำสัญญาตามแบบที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดก็ได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา”

* พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 35 ตรี บัญญัติว่า “เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญาต้องใช้ข้อสัญญาใด หรือต้องใช้ข้อสัญญาใดโดยมีเงื่อนไขในการใช้ข้อสัญญานั้นด้วยตามมาตรา 35 ทวิ แล้ว ถ้าสัญญานั้นมิใช่ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวแต่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไข ให้ถือว่าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวตามเงื่อนไขนั้น แล้วแต่กรณี”

** พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 35 จัตวา บัญญัติว่า “เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญาต้องมิใช่ข้อสัญญาใดตามมาตรา 35 ทวิ แล้ว ถ้าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าว ให้ถือว่าสัญญานั้นไม่มีข้อสัญญาเช่นนั้น”

และแบบถูกต้องตามมาตรา 35 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้ให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินตามความหมายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะมีสถานะเป็นนิติบุคคลในทางกฎหมายเท่านั้น* ดังนั้น โทษจำคุกตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงไม่สามารถใช้กับผู้ให้สินเชื่อที่มีใช้สถาบันการเงินได้โดยสภาพ จึงเหลือแต่เพียงโทษปรับหากมีการฝ่าฝืนเท่านั้น

2.4.3.2 ตามประกาศระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยเรื่องสัญญา

ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภครองสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2544 เป็นบทบัญญัติที่คณะกรรมการว่าด้วยเรื่องสัญญาตราขึ้นเพื่อใช้ในการควบคุมกำกับดูแลสัญญาให้สินเชื่อของผู้ประกอบธุรกิจ โดยเฉพาะ ทั้งนี้ ประกาศฉบับดังกล่าวออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 35 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ประกอบกับมาตรา 3 มาตรา 4 และมาตรา 5 แห่งพระราชกฤษฎีกา กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดธุรกิจที่ควบคุมสัญญาและลักษณะของสัญญา พ.ศ. 2522 ทั้งนี้ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาฉบับดังกล่าวใช้สำหรับการประกอบธุรกิจให้สินเชื่อของผู้ประกอบธุรกิจดังต่อไปนี้

“ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภค” หมายความว่า กิจการที่ผู้ประกอบธุรกิจทำสัญญาให้ผู้บริโภคซึ่งมิใช่นิติบุคคลยืมเงินจากผู้ประกอบธุรกิจ และนำเงินที่ได้รับจากการกู้ยืมเงินไปใช้สอยตามวัตถุประสงค์ของผู้บริโภคซึ่งมิใช่เป็นการนำไปใช้ในการประกอบกิจการเพื่อหารายได้

“ผู้ประกอบธุรกิจ” หมายความว่า ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะบริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัท

* ตามหลักเกณฑ์ของประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) ข้อ 3 วรรคแรก ที่ว่า “ผู้ประกอบธุรกิจต้องเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดซึ่งได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรี”

เครดิตฟองซิเออร์ และนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจให้กู้ยืมเงิน หรือการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ หรือการบริหารสินทรัพย์ประเภทสิทธิเรียกร้องที่เป็นเงิน

จากบทบัญญัติข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินนั้น จัดเป็นผู้ประกอบธุรกิจประเภทนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจให้กู้ยืมเงิน ดังนั้น การให้สินเชื่อเงินด่วน โดยผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินจึงอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาตามประกาศฉบับนี้ด้วย โดยสาระสำคัญในการควบคุมกำกับดูแลสัญญาให้สินเชื่อเงินด่วนโดยผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินตามประกาศฉบับดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สัญญาให้สินเชื่อเงินด่วนที่ผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินทำกับ ผู้ขอสินเชื่อ นั้น จะต้องมีความเป็นภาษาไทย มีขนาดตัวอักษรไม่เล็กกว่าสองมิลลิเมตร และ จะต้องใช้ข้อสัญญาที่มีสาระสำคัญและเงื่อนไขดังนี้

1) สัญญาที่ให้สิทธิผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินสามารถปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยได้นั้น การเปลี่ยนแปลงเฉพาะอัตราดอกเบี้ยใดๆ ที่เพิ่มขึ้น ผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินจะต้องแจ้งให้ผู้ขอสินเชื่อทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน โดยแจ้งเป็นหนังสือซึ่งมีขนาดของตัวอักษรไม่เล็กกว่าสองมิลลิเมตร โดยในกรณีเร่งด่วนผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินจะแจ้งทางจดหมายหรือประกาศทางหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่แพร่หลายในประเทศไทยล่วงหน้าเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 7 วัน ทั้งนี้ กรณีแจ้งการเปลี่ยนแปลงทางหนังสือพิมพ์นั้น ผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินจะต้องแจ้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นหนังสือซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

2) ข้อสัญญาที่ให้สิทธิผู้ให้สินเชื่อเงินด่วนที่มีไซ่สถาบันการเงินมีสิทธิบอกเลิกสัญญานั้น จะต้องระบุไว้เป็นการเฉพาะด้วยตัวอักษรที่เห็นเด่นชัดกว่าอักษรทั่วไป เช่น สีแดง ตัวดำ หรือตัวเอน ทั้งนี้ ก่อนการบอกเลิกสัญญาผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินจะต้องแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ขอสินเชื่อ และควรกำหนดระยะเวลาอันสมควรให้ผู้ขอสินเชื่อแก้ไขการผิดสัญญาหรือผิดเงื่อนไขดังกล่าวด้วย

3) การจำหน่ายหรือการโอนสิทธิเรียกร้องในสัญญาไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนให้แก่บุคคลภายนอกนั้น ผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินจะต้องแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ขอสินเชื่อให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหนึ่งงวดของการชำระเงินกู้หรือดอกเบี้ย หรือจะต้อง

ได้รับความยินยอมจากผู้ขอสินเชื่อ มิฉะนั้นจะยกเป็นข้อต่อสู้ผู้ขอสินเชื่อมิได้ ทั้งนี้ เว้นแต่กรณีที่กฎหมายได้กำหนดไว้โดยเฉพาะว่าไม่ต้องทำการบอกกล่าวหรือแจ้งผู้ขอสินเชื่อหรือขอความยินยอมจากผู้ขอสินเชื่อ

4) ในกรณีที่การให้สินเชื่อเงินด่วนมีการคิดค่าเบี้ยปรับ หรือค่าธรรมเนียมจากผู้ขอสินเชื่อ ผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินต้องกำหนดให้ชัดเจนในสัญญาว่าจะคิดเบี้ยปรับ หรือค่าธรรมเนียมในอัตราเท่าใดจากจำนวนเท่าใด

5) ผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินต้องส่งมอบสำเนาหรือฉบับสัญญาให้แก่ผู้ขอสินเชื่อไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับทันทีที่ผู้ขอสินเชื่อลงนามในสัญญา

นอกจากข้อความที่ผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินจะต้องกำหนดในสัญญาสินเชื่อเงินด่วนตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาฉบับดังกล่าวยังกำหนดห้ามผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินกำหนดข้อความที่มีลักษณะหรือความหมายทำนองเดียวกันดังต่อไปนี้ลงในสัญญาด้วย กล่าวคือ

1) ข้อสัญญาที่เป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบจากการผิดสัญญาของผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงิน

2) ข้อสัญญาที่ให้สิทธิผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินบอกเลิกสัญญากับผู้ขอสินเชื่อ หรือเรียกร้องให้ผู้ขอสินเชื่อชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก่อนถึงกำหนดเวลาตามสัญญา โดยที่ผู้ขอสินเชื่อมิได้ผิดนัดชำระหนี้ หรือผิดสัญญา หรือผิดเงื่อนไขอันเป็นสาระสำคัญข้อใดข้อหนึ่งในสัญญา

3) ข้อสัญญาที่ให้สิทธิผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินเลิกสัญญากับผู้ขอสินเชื่อได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังผู้ขอสินเชื่อ

4) ข้อสัญญาที่ให้สิทธิผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินเปลี่ยนแปลงอัตราค่าบริการต่างๆ เกี่ยวกับสัญญากู้ยืมเงิน เว้นแต่ดอกเบี้ย

สำหรับบทลงโทษในการฝ่าฝืนไม่ส่งมอบสัญญาที่มีข้อสัญญาหรือมีข้อสัญญาและแบบถูกต้อง ตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2544 นั้น อยู่ภายใต้มาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 คือ ผู้ประกอบธุรกิจต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

2.4.3.3 ขอบเขตอำนาจในการกำกับดูแล

สำหรับขอบเขตอำนาจในการกำกับดูแลการให้สินเชื่อเงินด่วนของผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค นั้น จะควบคุมกำกับดูแลเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับตัวสัญญาสินเชื่อเงินด่วนเท่านั้น โดยการกำหนดให้ผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินต้องกำหนดข้อความบางอย่างลงในสัญญา หรือห้ามกำหนดข้อความบางอย่างลงในสัญญาเท่านั้น กฎหมายจะไม่ได้ให้อำนาจสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในการควบคุมกำกับดูแลเกี่ยวกับเรื่องของอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมต่างๆ ดังเช่นประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ อีกทั้งอำนาจในการควบคุมกำกับดูแลดังกล่าวยังเป็นอำนาจในเชิงรับ กล่าวคือ ผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินไม่มีหน้าที่ต้องส่งตัวสัญญาที่จะใช้กับผู้ขอสินเชื่อมาให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคพิจารณาตามหลักเกณฑ์ในบทบัญญัติของประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาเสียก่อนที่จะมีการนำสัญญาดังกล่าวไปใช้กับผู้ขอสินเชื่อ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะเข้ามา มีบทบาทในการตรวจสอบสัญญาสินเชื่อเงินด่วนต่อเมื่อมีการร้องเรียนจากผู้ขอสินเชื่อเท่านั้น และยังไม่มียอำนาจในเชิงบังคับ กล่าวคือ การสั่งให้ผู้ให้สินเชื่อที่มีไซ่สถาบันการเงินแก้ไขสัญญาสินเชื่อเงินด่วนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาฉบับดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้ขอสินเชื่ออาจนำสืบต่อศาล (ในกรณีที่มีการฟ้องร้องนำคดีขึ้นสู่ศาล) ว่าข้อกำหนดที่ฝ่าฝืนประกาศคณะกรรมการดังกล่าวใช้บังคับไม่ได้ หรือให้ถือว่ามิชอบกำหนดใดๆ ตามประกาศคณะกรรมการเท่านั้น